PARS SECUNDA SPECIALIS.

TOMUS SECUNDUS

DE

ANIMALIBUS SCOTIÆ

TAM FERIS QUAM DOMESTICIS

ET DE

MINERALIBUS METALLIS

ET

MARINIS SCOTIÆ.

DE QUIBUS IN LIBRO TERTIO ET QUARTO AGITUR.

EDINBURGI,
Ex Officinâ Typographicâ JACOBI KNIBLO, JOSUÆ SOLINGENSIS & JOHANNIS COLMARII, Sumptibus Auctoris.
Anno Domini M. DC. LXXXIV.

Domino

ARCHIBALDO STEPHANIDI M. D.

Equiti Aurato, pro Regno SCOTIÆ Medico Regis Primario, & Regii Medicorum Collegii apud EDINBURGUM PRÆSIDI:

Et Domino

ANDREÆ BALFORIO MD

Equiti Aurato Medico Regio & REGII Medicorum

COLLEGII CENSORI:

Reliquisque Regii Medicorum Collegii Sociis M. DD. doctissimis & expertissimis.

IN hoc Mundi Theatrum ideo immissi sumus, Collegæ dilectissimi, ut Deum ex Operibus agnoscamus, agnitum propter summam ejus erga nos benignitatem & munificentiam veneremur & toto corde amemus. Ad quos fines non parùm Rerum Naturalium studio promovemur. Etenim sicut Verbo suo de Voluntate suâ nos informat Deus Opt. Max. ita stupendis suis Operibus nos de Potestate sua instruit. Et propterea post Verbum Dei (ut habet summus ille Philosophus Baco Verulamius) Philosophia Naturalis certissima Superstitionis Medicina est, eademque probatissimum Fidei Alimentum. Itaque merito Religioni donatur, tanquam fidissima Ancilla: neque enim erravit ille, qui dixit, Erratis nescientes Scripturas & Potestatem Dei, Informationem de Voluntate et Meditationem de Potestate nexu individuo commiscens et copulans. Nec solùm ad animorum confirmationem et perfectionem facit, sed multa quoque pro vitâ communi utilia suppeditat. Cùm vobis ergo Sacratissima Majestas Regia cum Medicam Praxin regulandi facultatem, tum Medicinam promovendi provinciam demandaverit jure merito vobis inscribitur hæc Scotiæ illustratæ Pars, quæ de Animalibus, Mineralibus et Marinis agit (ad vos enim spectat de hujusmodi rebus Cognitio) et tota hæc Naturalium Scotiæ rerum Historia in vestrum maximè usum adornata fuit, ut haberetis scilicet pro pauperibus et egenis sublevandis Medicinam, quæ solùm deficiebat: Ditioribus enim per Pharmacopœam à vobis constructam abundè provisum est. Ut autem Opus hoc perficerem, per viginti annos elapsos me Rerum in Scotiâ *Naturalium scrutinio & indagationi applicui. Nec successus Cœpto defuit; cum copiosam satis supellectilem pro Medicinâ Indigenâ invenerim, plurimaque præterea, quæ aliis Artibus illustrandis inservirent. Adeò ut Prodromus hicce vobis pro Historiâ* Scotiæ *Naturali adornandâ materiam exhibeat, & amplum satis campum aperiat, in quo Ingenia vestra exerceantur*

Hic verò pauca tantùm descripsi, quæ scilicet vel aliis Scriptoribus intacta, vel minus rectè scripta sunt: rariorumque Figuras Tabulis Æneis incidendas curavi. Nomina omnium selectissima, imò multorum Synonyma apposui, ut, quibus animus esset, ii eadem apud optimos quosque Scriptores inquirere possent. Singulis etiam Notas Characteristicas adjeci. Et quoniam vanam & inutilem puto illam Contemplationem, quæ aliquem in vitâ Usum non habeat, Vires Simplicium, & Usus tam Medicos quàm Mechanicos ex probatissimis Auctoribus adduxi. Subinde quoque eas cogitationes inserui, quæ ad animorum confirmationem & ulteriorem Veritatis detectionem facerent, & mentes nostras ab Externis illis Bonis ad Summi Numinis adorationem transferrent.

Opus autem, quantulumcunque est, subactissimis vestris Judiciis submitto, & Deum Opt. Max. *ardentissimis Votis precor, ut vestra Studia in ipsius Honorem, Regis Regnique Commodum, & Regii Collegii Decus & Ornamentum succedant, vobisque singulis omnia fausta feliciaque proveniant.*

DD. VV.
Addictissimus Servus
ROBERTUS SIBBALDUS.

INDEX

Capitum Libri Tertii Partis Secundæ Prodromi Naturalis Historiæ Scotiæ, *ubi agitur de Animalibus* Scotiæ *tam feris quàm domesticis.*

P R O D R O M I
NATURALIS HISTORIÆ SCOTIÆ PARTIS SECUNDÆ LIBER TERTIUS.
De
ANIMALIBUS SCOTIÆ *tam feris quàm domesticis.*

Præfatio de ANIMALIBUS in genere.

Quicquid extra se in hoc Globo Terraqueo cernit homo, duobus rerum generibus distinctum & disparatum est, quæ Plantæ & Animalia sunt: Mineralia enim Natura altissimè pressit in ipsius Terræ sinu & à nostris oculis subduxit. Plantæ infimum vitæ gradum sortitæ sunt: crescere se, & suam speciem ex semine propagare deprehenduntur. Ultra hunc vitæ gradum, Animalia (quotquot Terra, Aër, Pontus alit) sentiendi etiam atque movendi facultatem consecuta sunt: hæc enim cum noxia aversari, tum salutaria sectari nôrunt.

Plantarum vita. *Animalium vita.*

De Plantis duobus superioribus Libris actum est. Nunc videndum quænam Animalia benignissimus Creator in nostros usus *Scotiæ* concesserit; quod ut ritè peragamus, quædam in genere primò de naturâ Animalium, de eorum differentiis, ortu, nutritione, motu, & de usu quem nobis exhibent præmittenda sunt.

Animal, *Græce* Ζῶον, Corpus est vivum Animâ sentiente præditum. Estque vel rationale Homo, cui *Deus* in Creatione Imaginem suam indidit, & inspiravit halitum vitæ duplicis, mortalis & immortalis; vel irrationale Brutum, quod commodissime ex Sacro Textu in quatuor summa Genera dividitur: *Et præsit Piscibus Maris, & Volatilibus Cœli, & Bestiis, universæque Terræ, omnique Reptili quod movetur in Terrâ.* Communiter autem a Philosophis Animantia in Terrestria, Aquatilia & Aeria dividuntur: ita ut sub Aeris Volatilia, sub Terrestribus Quadrupeda, Multipeda & Apeda, & sub Aquatilibus omnia quæ in Aquis vivunt comprehendant.

Gen. 1. v. 26. — *Animal quid. Animal rationale. Animal irrationale. Eorum divisio ex Scripturâ S. & Philosophis.*

Ortus Animalium multa cum ipsius Universi Natalibus communia habet. Ut enim apud antiquissimos Philosophos, non solùm Ovum, Mundi simulachrum erat, referente *Macrobio*; sed & ἀρχὴ γενέσεως, initium genituræ in *Orphicis*, memorante *Plutarcho* Symposiacωn 2. Cap. 3. & *Athenagorâ* (ut doctissimus „*Grotius* in Notis ad suum de Veritate Religionis Christianæ Lib, 1. observat) qui Ovi ingentis facit men„tionem (ex *Orpheo* sc.) quod in duas partes dissilierit, cœlum & terram. Quod ex *Mose* hausisse videtur. Vox enim [*Motabat supra aquas*] incubare quoque notat, quod Ovo convenit. Animantia pariter ex Ovo vel Ovi analogo quodam originem trahere videntur: nunc enim apud plerosque Philosophos receptum est, quòd omnium quidem Animantium Ovum est velut commune primordium, licet quædam vivos fœtus, alia Ova duntaxat procreent.

Saturnal. Lib. 7. Cap. 16. — *Philosoph. Vetus & Nova, part. 3. p. 519.* — *Animalium ortus.*

Nutritio Animalium Alimenti coctione in Ventriculo, Chylique in Sanguinem commutati assimilatione perficitur. Motus, autem Spirituum in Musculos appulsu absolvitur, qui Spiritus, prout Musculos certis partibus insertos impellunt, ita varios in Animantibus Motus producunt.

Animalium nutritio & motus unde perficitur.

Restat nunc ut de utilitatibus, quas Animalia humano generi conferunt, pauca adjiciamus.

Propter *Deum* conditus est Homo, ut Creatorem suum noscat & omnem vitam in ejus gloriam referat. Propter Hominem autem reliqua Animalia creata sunt: Homini enim tum Alimoniam, tum Medicamenta et Vestitum largiuntur, et variis Artibus ad vitæ humanæ usus necessariis materiam quoque subministrant. Ex præterea Canes ad Custodiam faciunt, Feles Alimenta à Muribus defendunt, Equi ad Vecturam adhibentur, etiam Fimo Segetes aluntur; Luscinæ aliæque Aves canoræ voluptati ancillantur &c.

Animalium usus.

S e c t i o P r i m a

De Homine.

C A P U T I.

De Hominis dignitate & præstantiâ.

Homo universi Orbis compendium, in Animâ & Corpore, idque

POstquam *Deus* pulcherrimam hanc Universitatem cum omnibus suis Ornamentis condidisset, quam, ob magnitudinem & varietatem rerum, lustrare oculorum obtutu, perscrutari mentis acie difficile erat, miro artificio, quasi in exiguâ Tabulâ, in ipso Homine magnam ac admirabilem illam molem describere, imò compendio quodam perfectissimè comprehendere voluit. Ut sicut ipse *Deus* est à seipso Omnia, ita & Homo esset omnia à *Deo* factus. In illo enim incorporea corporeis, æterna caducis, inferiora superioribus mirabili nectuntur conjugio. Quandoquidem meliore sui parte (animâ sc.) sui particeps est Auctoris, ad cujus Imaginem factus est, immota hæc qualibet regit stupenda celeritate, & mentis acie cuncta remotissima etiam & abditissima penetrat & rimatur. Alterâ etiam parte, quæ Corpus est, ob erectam figuram & perfectissimam ejus fabricam, Sublunarium Princeps meritò habetur, in quorum meditullio, velut Regiâ, collocatus præest omnibus iisque fruitur quàm jucundissimè. Cum Plantis vegetatur & generat, cum Animalibus sentit & sese movet, & totius Naturæ dotes gloriosiùs repræsentat.

in Capite,

Caput editissimâ sui sede Cœlorum sublimitatem, Intellectûs præsentiâ Intelligentiarum Habitaculum refert, cujus tamen ambitu se circumscribi non patitur Anima, sed per totum corpus præsens est, & omnia movet & conservat, totaque est in toto & in qualibet parte corporis: Regiam autem in Corde Corporis Sole & Nectaris vivifici Scaturigine habet

Thorace &

Thorax, Testudinis concameratæ instar, in amplam cavitatem eductus et fornicatus tumidis in Pulmonibus continet Aerem, in fervido Cordis Fornace Ignem, cui vitalis flammæ vigor proportione respondet, qui tamdiu conservatur, quamdiu Respirationis æstus durat. Cessante hoc perenni Aeris Euripo, Hominem extingui necesse est Et quemadmodum variis Tempestatibus Aer concitatur, sic et Cupiditatum perturbatione vexatur et æstuat homo.

Infimo Ventre.

Infimus Venter Aquæ & Terræ Globum repræsentat. In illum tam terrestria illa & solida, quæ comedimus, quàm aquea & liquida, quæ sorbemus, per Cibariam Fistulam descendunt, in Ventriculo confunduntur, Invicemque commista diu hærent. Ex hoc per innumeros Venarum Lactearum Rivulos alibilis succus per magnum Flumen Venæ Cavæ in Cor tanquam Oceanum defertur, ex quo postea in omnes Microcosmi campos exundat. Superstuus autem ab irrigatione humor, nempe materia serosa, quæ salsedinem Maris exprimit, in Vesicam, sicut Rivi in Lacum, præcipitatur. Et quemadmodum non omnis Aqua in Lacus aut Mare dilabitur, sed quædam in Vapores exhalat; itâ etiam in Microcosmo per insensilem transpirationem & sudorem expirat & per Narium spiracula ceu Ventus efflatur.

Rolfinkius Dissertatione Anatom.

Sanguinis Circulatio.

Fertur Oceanus per occultos meatuum anfractus, usque dum ex Terræ penetralibus erumpens in Flumina se promat, Oceanum mox repetitura: Sic fertur Sanguis ex Corde per Arteriarum ramosos Canales ad extremas Corporis partes, quousque in Venarum oscula receptus magno impetu ad Fontem suum redeat. Et sic omnia Flumina intrant in Mare, & Mare non redundat: ad locum, unde exeunt, Flumina revertuntur, ut iterum fluant. In Microcosmo Cor est Oceanus: hic per occultos Venarum Abyssos lymphâ infernè, & cœlesti rore desuper per nervos crescit, perque Arterias exundat, & circulari reciproco Microcosmum inundat motu. Et sic benedicitur à Domino Microcosmi Terra à delicatissimis & dulcissimis Cœli fructibus, nec non à Rore & ab Abysso imâ Ventris inferne cubantis.

Vena Cava.

Venæ, utut Ramis innumerabilibus fruticantes, unum tamen habent Truncum, quem, ob insignem magnitudinem, *Cavam* appellant. Huic cum reliquis Venis, quasi Oceano cum Fluviis, perpetua continuitas esse solet ac mutuum commercium. Atque hæc dignitatem & præstantiam hominis satis illustrant.

C A P U T II.

De singularibus quibusdam Hominibus.

INter alia Historiæ Naturalis Ornamenta à doctis adjici solent quæ circa Homines singularia acciduot, ut proinde, qui vel Ingenii laude communem hominum sortem supergressi, vel ob prodigiosam corporis structuram, vel mirandam aliquam proprietatem observabiles fueriot, locum ibi habeant. Mirabilis *Crichtonii Scoti* fama, ob mirandas animi corporisque dotes, Europam totam pervasit: non itaque opus est aliquid de eo referre. Huic similis, si non par, fuit *Marcus Alexander Bodius* ob summam doctrinam & præclaram fortitudinem, cujus vita in Membranâ exarata cum mihi consanguinitatis jure obtigerit, & in eâ multa singularia occurrant, operæpretium duxi tam celebris Viri Historiam in publicam lucem emittere

M. Alexandri Bodii Vita.

Marcus Alexander Bodius Roberti Filius ex Illustrissimâ *Bodiorum* Familiâ, Matre *Gordoniâ*, Genus ad *Scotorum* Primores referebat. Natus est in *Gallovidiâ* Idibus *Januarii*, M. D. LXII. summo Parentis periculo: valido enim nixu erupit dentatus; duosque primores lucis comites raros & præter modum grandes, spretâ Pueritiæ lege, nunquam posuit. Patrem primâ amisit ætate, & lege *Kennethi* Patrimonio mulctatus, Patrui Archiepiscopi *Glascuensis* summâ curâ & studio, in spem Hæreditatis educatus est. Primam operam Literis dedit *Glascuæ*, *Thomâ Jacchæo* & *Patricio Scharpio* bonas Literas profitente. Sed, elatâ indole & pervicaci, majori Præceptoribus erat oneri, quam sibi commodo, licet ob

ingenii

ingenii facultatem invitus utriuſque Linguæ Rudimenta poſuerit. Commiſſâ demum cum Artium Profeſſoribus pugnâ, libellos dictataque combuſſit iratus, & omnem cultum Literarum & Diſciplinam ejuravit. Adoleſcens ideò Aulam coluit, et manu promptus animoque vehemente et libero ſingularem pugnam ſemel, tumultuariam plures obivit, neque ſine gloriæ titulis. Verum ubi obiiſſet Patruus, et propter animi libertatem Agnatis gravior eſſe cœpiſſet, inierunt rationem, quâ in peregrinas terras ſuâ ſponte abiret, quoad fervor ille animi deferveſceret. Cumque *Belgicam* ſuaderent Militiam, Gallicam ipſe prætulit, et exiguo Viatico venit *Lutetiam*, ubi, occulto veluti Fato, quicquid Peculii habuit, perdidit Aleâ. Tum demum cœpit bonas Artes cogitare: & quando *Gallorum* Nobiles & Viros Militares Profeſſores colere Regios & illis operam dare advertiſſet, ſecum certò conſtituit Literis incumbere, & hoc in ſtudio eò uſque procedere, quouſque vel ingenii vis, vel fortunæ eum ferret gratia. Audivit igitur *Paſſeratium*, *Marium*, *Genebrardum*, *Guilloxium*, tantoque motu animi Chartis inhæſit, ut noctibus dies adjiceret, diebus continuas noctes, ut & vultu & habitu neglecto vix à ſuis noſceretur. Juris autem ſapientiam ſtudiorum ſignum ſibi propoſuit: ergo profectus eſt *Aureliam*, ut *Robertum* Juriſconſultum audiret. Hinc abiit *Biturigas Avaracum*, ubi *Jacobum Cujacium* principem ſui temporis Virum audit, colit, miratur, quin illi factus familiaris, cùm Poeſin Latinam, quæ *Ennii*, *Catulli*, *Cari* ſaperet ſalebras, *Cujacio* gratam perciperet, præter Indolem & Inſtitutum ſic verba affectavit antiquata & rem antiqui genii effinxit verbis parem, ut ad illud natus naturâ *Cujacio* videretur, à quo & naturâ & conſilio maxime abhorreret. Hic primum hujus ſtudii incrementum, in quo poſtea è politiorum cenſu excelluit. Neſcio enim, ſiquis Veterum Elegiâ *Bodium* præire debuit, Hymno neminem *Latinorum* æquaſſe audeo dicere. Verùm illa tempeſtate in totas *Gallias* Peſtilentia deſæviit, quâ intemperie *Biturigas* deſeruit et *Lugdunum Allobrogum* venit. Cumque nihilo ſecius Lues illic ſæviret, ipſe Carbunculo territus abiit in *Italiam*, unde Febris jactatione tandem redire coactus hoc unico ſæpe contabuit, quod *Cornelii* cujuſdam *Vari* uſu & conſilio carere cogeretur, cui ſe plus quam reliquis omnibus in re Literariâ debere ſæpe teſtatus eſt. Belli demum Civilis in *Galliis* cinis recaluit, & Religionis ſpecie de Regno partes certare cœperunt. Hic verò cùm armis virtutem ſuam probare quàm Literis non minus pulchrum putaret, Eques & Pedes diu meruit, & non minimam hoc in genere laudem conſecutus eſt. Poſt *Germanici* verò Exercitus ſtragem, qui ſuppetias *Burbonio* ferebat, *Tholoſam* appulit, ubi ſatis liberè doctis uti, quorum in illâ Civitate magnus numerus, & *Roallis* Juriſconſulti frui doctrinâ illi diu licuit. Hinc iter fecit in *Hiſpaniam*, neque per valetudinem ibi diu moratus rediit *Tholoſam*, ubi degit, donec *Bleſis* in Conventu Ordinum *Guiſii* cecidiſſent, & *Tholoſa* cæſo Magiſtratu à Regiis defeciſſet Imperiis, tum demum res turbari et permiſceri cœperunt. Et quando *Bodius* amicis ſermone, ſcripto, operâ faviſſet, in carcerem Plebis imperio conjectus eſt, et Jeſuitarum odio penè necatus. Sed eruditorum gratiâ abſolutus et dimiſſus venit *Burdigalam*, illinc *Rupellam*, rebus omnibus amiſſis, et à Latronum manu vix incolumis. Verùm et *Rupellam*, propter Cœli gravitatem, exoſus, inque *Pictonum* fines evocatus, ruri cum amicis in otio vixit ſuaviter, plurimùm bonis Literis, ſed ſæpe etiam, & cum amicorum res poſcebant, prælus intentus. *Minervam* enim et *Martem* ſimul colere ſtuduit: neque facile ex moribus competitiles, cui plus faviſſet. In eruditorum cœtu planè doctum, in militari turba revera militem cenſeres. Erat verò habitu et corporis ſtatu militari viro propior (ut ex ejus Icone, quæ in Tabulis habetur, conjicere licet) procerus, compactus, facie venuſtâ et amabili, oculis nitidis, erecto ſupercilio et flavâ cæſarie, Sermone, ore, voce, geſtu ſe apprime nobilem indicabat: erat enim liber, venuſtus, ſubtilis, facilis, copioſus, ab invidiâ et avaritiâ omnino remotus. Ignorantium vanitatem ferebat facilè, doctorum petulantiam omnium minimè. Chriſtiani non putabat, ne ingenii quidem ſuſceptâ controverſiâ, dicto vel ſcripto Adverſarii famam lædere et nomen: injuriaſque ſibi illatas ad Militares Leges rapere malebat. *Xenophontem* Philoſophum, *Cæſarem* Hiſtoricum, Poetam *Maronem* præcipuè miratus eſt. Sed plures Poetas *Græcos* coluit, imprimis tamen *Heliodorum*. Erat ingenio optimo, felici memoriâ, judicio admirabili. Coitiones et fœdera in re Literariâ ridebat, et ingenii fœtum, non diligentiæ obſervabat. Centonicorum, quorum *Bodii* à nomine maximus numerus, Libros ſæpe eruditos, Auctores ſemper hebetes et ignaros dicebat. *Græcam* Linguam optime callebat: ſcribebat enim, dictabat, effabatur *Græce*, idque disertè et copioſe. Cum de ingeniorum laudibus diſſerere audiret, illud C. *Cæſaris* non magni putabat, in Vehiculo Literas dictare binas, atque alteram ſcribere: ille enim tres ſimul diverſorum idiomatum et rerum dictare ſimul potuit, et omnibus alteram diſſimilem ſcribere. Scripſit plurima juvenis, quorum nihil edidit præter Epiſtolas, quibus totidem *Ovidii* reſpondit, Opus, ut ex eo audivi, inemendatum edidit: Dein Vir Epiſtolas Argumento *Ovidianis* pares. Felix hæc, tenuis, *Latina* et legitima Elegia. Scripſit Hymnos, Opus in ſuo genere primarium. Edidit in *Plinium* dictata, Literas Diales, Mundum Quaternionem. Poema dedit Heroicum de Aureâ Pinu; Veneres quatuor, Gratiæ duodecim, Opus nobile, ſubtile, eruditum et ſapiens Æternum Pro P. *Bembo* et pro vetere Eloquentiâ Libellum edidit ad J. *Lipſium*. C. *Cæſaris* Commentaria *Græca* fecit ad *Herodoti* ſtylum, quæ denuò ſuppreſſit: eſſe enim maluit, quam videri; promereri, quam conſequi. Ad Vernaculæ Poeſeos principatum tandem aſpiravit et ſine controverſiâ eſt adeptus: nec enim *Bodium* inferiorem *Petrarchâ* et *Ronſardo* diceris, qui illius Opera cum illorum Græcorumque Monumentis, quos præcipuè imitatur, conferre non gravabitur. Erat certè animo erecto & excelſo, qui ſemper Aulam & majores Magiſtratus cogitavit, & qui ſige dæ

ſedis cauſam & in ocio vivendi occaſionem ſæpe oblatam neglexerit. Peregre erravit quatuordecim annos. *P. C. Dantonetum* Peregrinationis Comitem ſibi aſſumpſit, quem liberali animo in literis erudivit. Hucuſque Membrana, nec ultra

In *Scotiam* rediit cum conſanguineo ſuo *Johanne Caſſiliſſæ* Comite, ubi paulò poſt Febre lentâ correptus obiit 4. Idus *Aprilis* anno *Christi* 1601, in Ædibus paternis dictis *Pinkhill*, anno circiter ætatis ſuæ 38, aut 39. Sepultus eſt in Eccleſiâ de *Dalie*, ubi Majorum Sepulchra ſunt.

Varia reliquit Manuſcripta. Quæ ad me pervenerunt, ſunt

M. *Alexandri Bodii* in Inſtitutiones Imperatoris Commenta 1591. Folio.
L' Eſtat du Royaume d' Eſcoſſe a *preſent*. Fol.
Alexandri Bodii Politicus, ad *Joannem Metellanum* Cancellarium *Scotiæ*.
Scriptum de Juriſconſulto, ad *Franciſcum Balduinum*.
Poeta, ad *Cornelium Varum Florentinum*.
Poëmata varia.
Epiſtolæ.

Et nunc relicto Heroë illo, ævi ſui miraculo, alios homines ſingulares proſequamur, à fœcunditate ingenii ad corporis fœcunditatem tranſeuntes.

Fœcunditatis Mulierum Scoticæ exempla. Mulieres noſtræ, etiam apud exteros, præ fœcunditate ſuâ celebres ſunt: nec ſine ratione, cùm multa ejuſdem exempla apud nos occurrant.

Nota eſt mihi illuſtris Domina Baronis Vidua vegetæ adhuc conſtitutionis, licet ſexagenaria ſit, quæ (prout ex ipſius ore habui) Partu & Abortu viginti novem Fœtus edidit, idque in uno conjugio ex uno Viro.

Narravit mihi conſanguineus meus *David Sibbaldus* Baronis *Rankiloris* filius Vexillifer, Se, dum in *Schetlandiâ* cum aliis Præſidiariis degeret, allocutum fuiſſe Maritum & Uxorem *Schetlandicos*, corpore quidem tenui, qui ipſi narrabant (quod & à vicinis confirmatum fuit) habuiſſe ſe in uno hoc conjugio, ex quo Voto obſtricti erant, Fœtus triginta tres, quorum plerique ſacro Fonte tincti erant, pluresque ex iis tum temporis vivebant, nec ullus Conjugum annum tunc quinquageſimum ſuperabat.

Gemellorum partus frequentes. Gemelli quidem uno partu adeò frequentes ſunt, ut vix ſit fœcundior Liberorum Mater, quæ ſuos non numeret.

Quædam tres, quædam quatuor uno partu ediderunt. Dum ego in *Prædio* meo in *Lothianâ* Occidentali commorabar, in Pago vicino *Bathgate* dicto Cauponis uxor tres Fœtus edidit. Erat illa fuſci coloris, & habitu corporis tenui.

Imò in variis Regni locis repertæ ſunt Mulieres, quæ quatuor Fœtus uno partu ediderint.

Fœtus in Tuba Uteri. Inter ſingularia quoque Fœtus in Tubâ Uteri, unum hujuſmodi de Muliere noſtrate extractum habet D. *And. Balforius* Eques auratus in Phialâ cum Spiritu Vini conſervatum.

Homines longævi. Inter ſingulares quoque homines longævi ſunt, cujuſmodi plures *Scoti* ſunt & multi quidem octogeſimum annum attingunt, aliquot etiam nonageſimum. nonnulli centeſimum excedunt., & nuper quidam *Scotus* nomine *Maclame* in *Northumbriâ* Verbi Divini Paſtor, qui obiit anno (ni fallar) 1659. annum agens ſupra centeſimum decimum ſextum. Et, quod in illo mirum admodùm fuit, anno 1657 tantam vigoris renovationem habuit, ut literas tenuiſſimas ſine conſpicillis legere potuerit, licet per quadraginta annos ante ei neceſſe fuerit iis uti. Capilli quoque ei renovati ſunt. *Britannica Baconica, pag. 172.*

Celebris quoque præ longævitate fuit *Laurentius* quidam *Hethlandicus*, de quo ita *Buchananus* noſter: Salubritatis firmitudo in *Laurentio* quodam noſtrâ ætate apparuit, qui poſt centeſimum annum Uxorem duxit. Centeſimum quadrageſimum annum agens, ſæviſſimo mari in ſuâ naviculâ piſcatum prodibat, ac nuper nullâ vi gravioris Morbi labeſactatus, ſed ſenio ſolutus deceſſit. *Rerum Scot. Lib. 1. ad finem.*

Abſtemii. Inter ſingulares quoque Homines ſunt Abſtemii, qui per multos dies à cibo abſtinent, qualis fuit *Joannes Scotus*, de quo ita *Buchananus* noſter. Proximo anno, qui fuit M. D. XXXI. res accidit, novitate quidem admirabilis, & cujus admirationi nihil aut auctoris obſcuritas, aut temporis, omnia diligenter explorantis, curioſitas detraxit. *Ioannes Scotus*, homo nec literis expolitus, nec uſu magno rerum peritus, nec ingenii ſubtilitate ad fraudem appoſitus, cùm in lite quadam ſuccubuiſſet, nec judicatum ſolveret, in Aſylo Cœnobii *Sanctæ Crucis*, aliquam multos dies, ſine cibo & potu ſe continuit. Res divulgata, & ad Regem perlata eſt. Ejus juſſu, veſte mutatâ, & diligenter excuſſâ, in Arcem *Edinburgenſem* ſcorſum ab omnium commercio ſepoſitus, triginta duos dies ab omni cibo humano ſponte abſtinuit. Inde, tanquam re ſatis exploratâ, eductus, nudus in publicum prodiit. Abſtinentiæ quoque per plures dies *Romæ* & *Venetus* experimenta dedit, ac *Londini*, prope quinquaginta dies continuos victu abſtinuit. *Rerum Scot. Lib. 14.*

Singularis quoque ille fuit, de quo Relationem exhibuit Societati Regiæ doctus admodum Vir Sacri Verbi Miniſter, *D. Gardenus*, quæ ita ſe habet. *Homo Mormelli qualitate præditus.* Eſt quidam in hac Regione maximè notabilis ob quiddam ei peculiare, cujus ingenium proclive eſt ad imitandum cunctos geſtus ac motus eorum quibuſcum verſatur, hocque imprudens facit. Ipſi cum nunquam antea videramus: at, inter redeundum, cùm in Valle *Bogianâ*, ubi is habitat, unà eſſemus, quamvis hæc omnia de eo priùs audita eſſent, nonnihil tamen obſtupefacti ſumus, conſpicientes in eo ſingularem hanc qualitatem Avi mimoſæ (quæ *Mormellus* vocatur) propriam. *Donaldus* hic *Monrous* (hoc enim illi nomen) homo ſenex, humilis ſtaturæ, ſimplex & apertus, tenuis & macilenti corporis, huic infirmitati (ut ipſe retulit) à puero obnoxius fuit. Moleſte fert, ſiquid tale de ipſo obſervetur. Quocirca, quotieſcunque per vias publicas ambulat, oculos ad terram dejicit, & in cunctis hominum congreſſibus lumina avertere ſolet. Sæpiùs cum probavimus, priuſquam conſilium noſtrum perſpexit: quod eùm intellexiſſet, ægrè à nobis detentus eſt. Quàm blandiſſimè cum eo egimus, & tunc animadvertere licebat, eum nos imitari non ſolùm in capite ſcalpendo, verùm etiam in manibus comprimendis, naribus emungendis, brachiis extendendis, &c. Nec nobis neceſſe fuit, humaniter eum compellando, monere, ut caput tegeret: cum illud ſemper aperiret aut tegeret, quem-

quemadmodum nos facere vidit. Idque etsi accuratissimè, ita tamen ex naturæ impulsu & procul ab omni affectatione præstitit, ut nullus nobis sit relictus suspicandi locus, cum deditâ operâ hoc fecisse. Cùm utramque ejus manum contineremus, & aliis annueremus, ut ejusmodi motus ostenderent, luctando conatus est se de manibus nostris eripere. Cùm autem ex eo sciscitaremur, quomodo se affectum senserit, hoc tantùm ab eo simplex responsum redditum est, *Cor & Cerebrum suum conturbatum fuisse.*

Homines justam staturam excedentes.

Inter singulares homines qooque observantur, qui justam statutam multùm excedunt, aut infra eam valde deprimuntur. *Boethius* noster in Regni descriptione refert, quòd servantur in templo *Pette* Re„gionis *Moraviæ* ossa cujusdam per Ironiam *Little John*, *i.e.* minoris Johannis dicti, quem figura quan„titasque Ossium quatuordecim pedum longitudine fuisse demonstrant, pari cum eà crassitudine. Vidi„mus enim ipsi abhinc sex annis os coxendicis ipsius non minus longitudine totius cruris humani, crassitudi„ne furæ, cujus in concavitate brachium inseruimus: Quæ prodigiosa moles fuit, & supra nostrorum temporum observationem. Qui duas ulnas, aut sex pedes Geometricos excedunt, varii sunt, etiam hoc tempore. Quod ad eos attinet, qui deprimuntur infra justam staturam, memorabilis est inter *Æbudas*, seu Occidentales Insulas una, quæ Insula *Pygmæorum* dicitur. In hac Insulâ, ut refert *Buchananus*, Fanum est, in quo credunt vicini populi olim *Pygmæos* fuisse humatos. Multi exterorum, terrâ altiùs effossâ, reperetunt & adhuc deprehendunt capita parva & rotunda, aliarumque corporis humani partium ossicula, nihil famæ vetustæ derogantia. *Pygmæi* autem Cubitales fuisse dicuntur. Brevis staturæ ejus Insulæ Accolas fuisse, probabile satis est, quales *Lappones*, *Samoyedæ*, & qui intra Arcticum vivunt Circulum.

Homines infra justam staturam depressi.

Rerum Scot. Lib. 1.

Pygmæorum Insula.

Nani & Pumiliones.

Reperiuntur quandoque Nani ac Pumiliones, qui tres pedes vix attingunt: & quidam tales nascuntur, quorum corpuscula, quamvis partium ad se invicem proportio constet, non tamen ad debitam surgunt mensuram. Alii tales morbo fiunt: & unum quidem vidi in *Lothianâ* Occidentali, prope Villam de *Elphinstoun*, qui à Rachitide ita contractus erat, ut duos pedes Geometricos cum dimidio non excederet, Liberorum pater.

Monstra.

Proximum locum sibi vendicant Monstra. Ut alia taceam, observabile erat illud anno 1490. tempore *Jacobi* quarti Regis, referente *Buchanano*. Circa hæc tempora (inquit) monstrum novi generis in *Scotiâ* natum est, inferiore quidem corporis parte speciè maris, nec quicquam à communi hominis formâ discrepans: umbilicum vero supra, trunco corporis, ac reliquis omnibus membris geminis, & ad usum & speciem discretis. Id Rex diligenter & educandum, & erudiendum curavit: ac maximè in Musicis, quâ in re mirabiliter profecit. Quin & varias Linguas edidicit, & variis voluntatibus duo corpora secum discordia discutiebant, ac interim litigabant, cùm aliud alii placeret: interim, velut in commune consultabant. Illud etiam in eo mamorabile fuit, quòd, cùm infernè crura lumbive offenderentur, utrumque corpus communiter dolorem sentiret: cùm verò supernè pungeretur, aut alioqui læderetur, ad alterum corpus tantum doloris sensus perveniret. Quod discrimen etiam in morte fuit magis perspicuum: nam cum alterum corpus, complures ante alterum dies, extinctum fuisset, quod superstes fuit, dimidio sui computrescente, paulatim contabuit. Vixit id Monstrum annos viginti octo, ac decessit, administrante Rem *Scoticam Joanne* Prorege. Hac de re scribimus (inquit *Buchananus*) eò confidentiùs, quòd adhuc supersunt homines honesti complures, qui hæc viderint.

Pisces humana facie.

Ad Monstra Humana reducuntur Pisces facie ad Hominem accedentes, de quibus quædam apud Historicos nostros habentur. Sic *Hector Boethius* in Descriptione Regni, Apparent (inquit) in hoc Æstu (de Æstuario *Forthæ* agit) malo omine, ingentique hominum metu Portenta quædam facie humanâ, Cucullos, ad modum Monachorum, ut apparet, induta, ac umbilico tenus aquis extantia, *Bassinatis* vernaculâ linguâ. *Buchananus* quoque sic: Inter Ostenta numerantur Pisces Marini, rarò quidem & per longa temporum intervalla semper gregatim, sed nunquam sine magno mali præsagio visi. Vulgus alii Monachos Marinos, alii *Bassinetas*, quasi dicas Galeatos, vocant.

Lib. 6. in *Bebo* Rege.

C A P U T III.

De Medicamentis ex Homine.

INtegrum Librum de Medicamentis ex Homine scripsit *Daniel Becherus*, cui Titulus *Medicus Microcosmus*. Nos pauca tantùm celebriora & usitatiora Medicamenta ex Homine adjiciemus.

Cranium.

Et primò quidem in multis Morbis Cranium Humanum adhibetur, in iis præsertim, quibus opus est, ut volatiles partes Sanguinis figantur, acidiores edulcorentur, &, quæ impetuosè nimis moventur, compescantur & in ordinem redigantur. Humorem quoque superfluum siccitate suâ absumit, & in Epilepticis efficax admodum remedium est. Ipsum autem Cranium pulveratum omnibus præparationibus ex eo institutis præfertur.

Pinguedo Humana.

Pinguedo Humana ad Nervos debiles roborandos multùm inservit.

Sanguis Humanus.

Sanguis Humanus combustus inter potentissima adstringentia est. Spiritus in affectibus Nervorum multum commendatur.

Mumia.

Exiccatum Humanum corpus, quod *Mumia* dicitur, suos usus habet in sanguine grumoso dissolvendo.

Lac Humanum.

Inter alia Lactis genera, Humanum in variis Morbis propter sympathiam maximè commendatur, in Phthisicis & Hecticis maximè, qui non raró, postquam deplorati sunt, hoc unico remedio restituuntur. In affectibus quoque oculorum salutare præsidium est. Podagricos etiam dolores lenit, & affatim haustum adversus quædam Venena remedium est.

Saliva hominis, potissimùm jejuni, omne Pustularum genus abstergit, & Impetiginem delet, ut habet *Serenus*.

Si verò vitium est, quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutinâ poteris cobibere Salivâ.

Inest enim in Salivâ acidum pingue quoddam, quod Vulnera & Ulcera etiam emundat & sanat, ac Tumores quoque digerit.

Cerumen Aurium.

Nec ab usu Medico ipsæ Aurium sordes arcendæ, quòd Aurium Cerumen morsui Hominis (qui inter acerrimos Morbos à *Plinio* numeratur) medeatur. Sic enim *Plinius*: Medentur sordes ex Auribus, ac, nequis miretur, etiam Scorpionum ictibus Serpentiumque statim impositæ. Melius è percussi Auribus prosunt; ita & Reduvias sanari.

Hist. Nat. Lib. 28. Cap. 4.

Urina.

Urina Humana in multis Affectibus magni usûs est. Nitro admixta & imposita Capitis furfures & Corporis exulcerationes emendat. Podagricos quoque dolores lenit. Extergendi certè magnam vim habet, & proinde ad Scabies & Lepras valet, &, qui ex eo paratur Spiritus, eximii usûs est in obstinatis Morbis, præsertim Mulierum.

Stercus.

Quin & ipsum Stercus Humanum in Anginâ impositum egregii usus est.

Sectio Secunda

De Quadrupedibus.

Caput I.

De Quadrupedibus Solidipedibus.

Quadrupedum divisio.

Inter Animalia Irrationalia, sive Bruta, à Quadrupedibus ordimur, quòd ea nobis magis obvia sint. Quadrupeda autem in Solidipeda unâ tantùm Ungulâ prædita, & Bisulca, quorum Pedes Fissuris utrinque, hoc est, à parte anteriori & posteriori diducuntur, & Multifida & multipliciter Digitata dividuntur.

Solidipeda.

Solidipeda autem apud nos in *Scotiâ* reperta sunt.

Equus.

Equus, inter Quadrupeda, Animal nobilissimum, vitæ humanæ utilissimum, ingenii simul & corporis viribus præstans. Proprium ejus hinnire. Cervix Jubâ ornatur, & pili in Jubâ largi. Dentes ei continui, numero quadraginta, in senectute candidiores fiunt: septimo anno omnes æqualiter explentur, & ex eo cavatos gerit, nec postea, quot annorum sit, ex Dentium mutatione comprehendi potest.

Equi forma præstantior.

Corporis forma talis probatur: Caput exiguum, nigri oculi, nares apertæ, breves auriculæ, cervix mollis, latum pectus, armi grandes & recti, venter substrictus, testes pares & exigui, cauda longa, & secta crispaque; mollia, recta & alta crura; genua teretia parvaque, quæ introrsum non spectent; clunes rotundi; ungulæ duræ, concavæ & rotundæ, medio cresque super illas coronæ.

Equorum genera varia.

Habentur autem apud nos Succussarii, Tolutarii, Cataphracti, Sellarii, Cursorii, Veredarii, Vectarii, Admissarii & Canterii.

Equus Gallovidensis.

Gallovidiensis noster, *Galloway* dictus, ad itinera subeunda optimè comparatus est.

Equulei Orcadenses & Schetlandici.

Equulei quoque *Orcadenses* & *Schetlandici* Asino haud majores, laboris patientissimi sunt.

Equorum usus.

Maximus Equorum usus in itineribus, vecturis, venatione, bello, triumphis est. *Tartari* carnibus et sanguine Equorum in cibo utuntur. Hippace (hoc est, Caseo ex Lacte Equino) et Glycyrrhizâ undecim et duodecim dies vitam tolerabant *Scythæ*.

Lac & Serum Equinum.

Lac maximè perpurgat. Serum ad Ulcera Renum perpurganda conducit.

Ungula.

Ungula suffitu mortuos partus ejicit.

Spuma.

Spuma Equi recens detracta et cum Oleo Rosaceo infusa Auricularum vehementes dolores resolvit. *Jo. Jonstonus.*

Stercus.

Stercus in Vino albo decoctum ad Colicam valet. Impositum quoque Arthriticos dolores lenit.

Setæ.

Ex Setis Caudæ finguntur Laquei, quibus appensis Baccis Sorbi Aucupariæ Autumno Turdelæ, Meruli et Rubeculæ capiuntur.

Asinus.

Asinus domesticus ingenio stolidus, corpore deformis, incessu tardus, animo timidus, capite grandi, longis et latis auribus, corpore macilento est. Exiguo eoque vili vivit pabulo, foliis cardui, stramine, et similibus.

Asinorum usus.

Ruri necessarii sunt, quia portandis oneribus apti.

Lac.

Lac parùm quidem nutrit, sed valde abstergit, et facilè, ob tenuitatem, digeritur. Tabidis utilissimum, ad Calculum quoque commendatur, et ad Lumbricos puerorum necandos. Sputo sanguinis Tussique prodest, Hydropicis quoque & Arthriticis conducit. Ad cutem faciei mundandam facit. Dysentericis cum Melle prodest & Tenesmo affectis.

Ungula.

Emplastrum ex Ungulâ combustâ, addito Oleo, Scrophulas dissolvit.

Stercus.

Stercus crudum, sive crematum, addito Aceto, Sanguinis eruptiones cohibet.

Ossa.

Ex Ossibus Asininis Tibiæ argutiores parantur.

CAPUT

CAPUT II.

De Bisulcis Ruminantibus Cornigeris.

Ruminantia dicuntur, quæ pabulum semel deglutitum mox ad os regurgitans revolvunt, iterumque dentibus comminuunt. Inde autem hisce Animantibus Ruminatio necessaria est, quod duriore pabulo vescantur, et quòd superioris Mandibulæ dentibus careant, et inferiores minimè habeant serratos. Hinc factum, ut defectum hunc Ventrium multitudine Natura pensaret: sunt enim talibus quatuor, sc.

Ruminantia Animalia quæ. Ruminatio cur his necessaria.

Jonstonus Hist. de Quadruped. Lib. 2.

Venter, seu Rumen, *The Cud.*
Reticulum, *The Paunch.*
Omasum, *The Tripe.*
Abomasum, *The Honey tripe.*

Dentium in Ruminantibus defectus Ventrium multitudine pensatur.

In primâ Alvi cavitate rudis adhuc esca cernitur. In secundo amplius conficitur cibus, et magis adhuc in tertio elaboratur, ut in novissimo tandem concoctio absolvatur, ubi in cremorem lacteum abit.

Nutrimentum, quod ad superiores dentes, quibus carent, abire debebat, in Cornua abit.

Dividuntur in Cornigera, & non Cornigera.
Non Cornigera apud nos nulla sunt.
Ex Cornigeris apud nos sunt
Bos domesticus,
— sylvestris.

Bisulcorum Ruminantium divisio.

Jonstonus in suâ Animalium Quadrupedum Historiâ refert, quòd in *Scotiâ* Boves sunt sylvestres colore candidissimo, jubâ densâ ac demissâ, truculenti & feri, adeoque ab humano genere abhorrentes, ut ab iis, quæ homines vel manibus contrectarint, vel halitu perflaverint, per multos dies abstineant, et dolo capti moriantur.

Boves sylvestres in Scotia mirè ab hominibus abhorrentes.

In *Carictâ Scotiæ* Provinciâ supra *Gallovidiam* Boves sunt, quorum caro tenera suavisque esui est; cæterùm pingue nunquam concrescit, olei liquidi modo ferè semper fluens.

Boves Carictæ.

Et de Bisonte *Scotico* habet hæc: Candidissimum esse aiunt, in formam Leonis Jubam ferre, cætera mansuetis simillimum: verùm adeo ferum et indomitum, humanique consortii hostem, ut, quas herbas aut frutices humanâ contrectatas manu senserit, deinceps fugiat; captum autem arte quadam mox præ mœstitiâ mori: cum verò se peti senserit, in obvium quemcunque magno impetu irruere. Quæ quidem ab Historicis nostris petita sunt, sed confirmatione egent. In pluribus locis Montanæ partis *Scotiæ* reperiuntur quidem Boves feri, albi quoque: sed non ita truculenti, neque formâ a domesticis differunt. An jubati Bisontes nunc extent, nescio.

Bison Scoticus.

Vitulus biceps in *Teviotiâ* anno 1653 visus. Et nuper in Præfecturâ *Perthensi* prope *Blanodunum* Urbem Vacca peperit Leporem, ut mihi à nobilissimo viro relatum est. Visus est Lepus insidere sæpius tergo Vaccæ.

In stomacho Vituli reperiuntur Globuli ex pilis confecti, & crustâ quadam obducti. Unius Icon habetur in Tabulis.

Monstrosi Vaccarum Partus. Globuli in stomacho Vituli ...

Vaccæ probantur, si vasto corpore, lateribus amplis, frontibus latis, oculis nigris & patulis, cornibus venustè nigricantibus, pilosis auribus, compressis malis, & copiosis sint caudis, ungulis modicis & cruribus. Eas, quarum maculosæ sunt pelles, lacte abundare vulgò persuasum est.

Vaccæ ... optimæ.

Bos totum se præbet usibus humanis; agris arandis, occandis & multimodè colendis inservit. Cùm verò pinguior meliori alimento, vel pascuo factus est, carnem vel recentem, vel sale conditam, opportunum hominis cibum, præbet; & corio, sevo, lacte, fimo plurimùm prodest. Hinc (ut habet *Cicero*) tanta putabatur percipi utilitas ex Bobus, ut eorum visceribus vesci scelus haberetur.

Usus.

Lac Vaccinum quorumlibet aliorum Animalium lacte crassius ac pinguius judicatur, & maximè impinguat. Utiliter bibitur in Diarrhœâ, Dysenteriâ & Tenesmo, si præsertim in eo silices aut chalybs decocta fuerint. Recens efficax est contra rosiones ustionesque à Cantharidibus, Aconito, Laureolâ, Esula, &c. Renum et Vesicæ dolori convenit. Gargarizatu faucibus exulceratis tonsillisque prodest.

Lac.

Cremor Lactis nutrit et moderatè penetrat.

Cremor Lactis.

Ex Lactis pinguedine diligenter agitato et concusso in Vasis Lacte, donec pingue separetur, Butyrum paratur. Olei atque Adipis vicem obsoniis additum supplet. Oleo quocunque magis nutrit et cibos condit. Calidum est temperatè, et facultatis concoquentis, paululum etiam habens digerendi potentiæ: mollit proinde, lenit, laxat, resolvit, coquit, Phlegmonas concoquit et digerit, Bubones et Parotidas juvat, Gingivas extenuat, in dentitione puerorum utile. Tussim frigidam et siccam quoque tollit, Pleuriticis et Peripneumonicis Affectibus commodum, adversus Venena efficax est. In Aeris pestilenti constitutione prophylacticum est Butyrum, eximii etiam usûs in Calculo Renum et Vesicæ.

Butyrum.

Lac ebutyratum crassi est succi. Refrigerat, humectat, emollit, alvum lubricat, calidiori Ventriculo et febricitantibus confert.

Lac ebutyratum.

Caseus, qui ex crassiore Lactis parte paratur, (admisto coagulo et expresso inde sero) salitâ et exiccatâ, frigidæ est naturæ, adstringit et incrassat. Caseus recens, mollis impositus Podagricorum dolores ex calidâ causâ mirificè lenit. Acris cum Croco Tophos dissolvit, Dysentericis et Cœliacis prodest.

Caseus.

Serum crassitiem humorum attenuat, abstergit et alvum subducit.

Serum.

Fel Bovis tinnitibus et sonitui auris medetur, et dolorem mitigat. Surdis etiam prodest. Ad Lumbricos egerendos madefacta lana felle Taurino umbilico apponitur. In lanâ verò collectum et suppositum Ano Ventrem solvit.

Fel.

Genitale. Genitale Tauri coctum & comeſtum ad conceptum promovendum & ſterilitatem depellendam *Rodericus* à *Caſtro* commendat.

Veſica. Veſica Tauri pulverata aſſumpta difficultati mingendi (teſtante *Hollerio*) convenit.

Medulla. Ad Nervorum contractiones Medulla Tauri in vino trita & potata valet.

Cornu. Taurini Cornu ramenta ex aquâ pota ſanguinis muliebris profluvium ſiſtunt, ſecundum *Rhaſim*.

Stercus. Dolorem Articularem Stercus Bubulum cum Aceto potenti, aut Vino, aut Ovis crudis mixtum ſanat. Stercore Bubulo Colica ſanatur, ex *Geſnero*.

Caro & Medulla Vitulina. Caro Vitulina temperati & boni alimenti eſt, & probè nutrit. Medulla obdurata & ſcirrhoſa corpora emollit.

Caro Bubula. Caro Bubula Alimentum firmum præbet.

Coria. Coriorum crematorum cinis ambuſta igni ſanat. Et, licet nihil vilius calceis detritis ſit, puer tamen *Melitenſis* toto corpore cruſtis fœdis obſitus, aſpero cinere combuſti Corii calceorum cum Oleo Roſaceo convaluit. Th. *Bartholinus* Obſervat. Cent. 6. Hiſt. 73.

Coriorum fumus naribus acceptus efficaciſſimum ad Vulvæ ſtrangulatûs Remedium. Eodem Serpentes Aeremque peſtilentem emendari compertum eſt.

Uſus Mechanicus. Ex Cornibus, præter Pocula, Cucurbitulæ, Lucernæ, Litui, Buccinæ & Arcus fiebant. Ex Corio Scuta, Loricæ, Galeæ, Tentoria, Utres, Folles, Calcei formantur. Ex extremitatibus Gluten fit, ex Nervis Flagella, ex Sevo laudatiſſimæ Candelæ, ex Setis Pictores ſuos habent Penicillos.

Ovis. Ovis mitis et mansueta eſt, hominum uſui mirè utilis. Pro modico paſtu et levi curâ, Lac, Caſeum, Lanam, Agnos, Carnem Cutemque Domino rependit.

Lana in Rona cærulei coloris. In Inſulâ Ronâ Ovium Lana cærulei coloris eſt.

Ovis Hirthana. Ovis *Hirthana* vel maximum Hircum altitudine ſuperat. Cornua habet Bubulis craſſitudine æqua, ſed longitudine aliquantò etiam ſuperantia: caudas præterea in terram uſque promiſſas habent. *Boethius* in Deſcript. Regni. An Vervex peregrinus *Jonſtoni*?

Animal Pilis medios inter Oves & Capras ferens. In eâ Inſulâ, quæ *Hirthæ* adjacet, Animalia quoque Ovibus formâ haud diſſimilia, cæterùm fera, & quæ, niſi indagine, capi nequeant, pilos medio modo inter Oves & Capras ferentia, neque molles, ut Ovium Lanas, neque, ut Caprarum, duros. *Boethius* ibid. Pili illi, ut mihi relatum eſt, cærulei ſunt. Ex eorum lacte Butyrum & Caſeum parant, qui delicati admodum ſaporis eſt.

Oves Schetlandicæ fœcundæ. Oves *Schetlandicæ* ferè ſemper binos fœtus, aliquando ternos ferunt, eoſque grandes. Atlas Novus Part. 5. pag. 148.

Oves flavæ in Scotia, &c. *Jonſtonus* ex *Boethio* refert, quòd in quadam *Scotiæ* Regione flavæ habentur Oves, dentes aurei planè coloris, carnes habentes croceas & Lanas.

Globuli ex Pilis in Ovium Ventriculis. In Ovis Ventriculis Globuli illi ex Pilis inveniuntur.

Ovium uſus. Animal eſt Ovis utiliſſimum, Lacte nutrit & Carne, Lanâ et Corio veſtit, Scriptoribus præbet Chartas, Chordas Teſtudinibus, et Fimo agrum impinguat.

Cerebrum. Cerebrum Ovillum cum Melle dentientibus Infantibus illinitur.

Omentum. Omentum calidum Ventri adhibitum Colicæ & Ventris Torminibus medetur.

Sevum. Sevum ad ignem liquefactum linteolo impoſitum ambuſta ſanat. *Schwenckfelt* de Animalibus *Sileſiæ*.

Lac. Lac Caprillo craſſius eſt et minùs ſeroſum, dulce et præpingue, magis alit. Potum calidum adverſus omne Venenum commendatur, Dyſentericos juvat. A jejuno potum ad Peſtis præſervationem valere creditur.

Butyrum. Butyrum Bubulo deterius eſt.

Caſeus. Caſeus pinguis eſt, ſapore ſuavis. Præſtant Caſei, qui ex Lacte integro, non dempto flore, addito quoque Vaccino, fiunt. Caſeus comeſtus Dyſentericis auxilio eſt.

Lana. Lana ſuccida, quæ ſordibus et ſudore imbuta eſt, calefacit, emollit & lenit, in doloribus partium utilis.

OEſypus. OEſypus (quæ pinguitudo ſuccidarum Lanarum) excalfacit, emollit et dolores ſedat.

Pelles. Verberum vulnera et vibices pellibus Ovium adhuc calentibus applicatis obliterantur.

Ex pellibus Membranæ fiunt.

Caro Vervecina. Vervecina Caro optima eſt & ſanguinem generat bonum.

Infeſſus ex variis ejus partibus. Infeſſus ex capite, pedibus inteſtinis aquâ decoctis paratur, Tabidis, emaciatis & contractis conveniens.

Arietis Fel. Arietis Fel cum Sevo ſuo, ex *Plinio* Podagricos lenit dolores.

Hircus. Hircus pilo molliore eſt, cervice & collo brevi, cruribus craſſis, auribus prægrandibus & flaccidis. Aruncus, ſeu Villus ejus e mento dependet.

Hircus Caprarum Admiſſarius. Caprarum Admiſſarius Hircus laſcivum animal eſt, ſalax et fervens ad Coitum. Hinc in Emblemate Luxuriam ſignificat. Hinc etiam præmatura eis ſenectus: Juventus enim exhauſta Venere intempeſtivi Senii cauſa eſt. *Columella* Hircum ſeptem menſium generare potentem dicit. Quinquennis exoletus eſt, et ineptus ad Coitum.

Hœdus. Hœdus Capræ fœtus eſt, cujus Caro pinguis et grati ſaporis.

Eorum Uſus Mechanicus. Pellis Hircina ab Alutariis in Veſtimentorum uſum aptatur. Pili ad Funes à Reſtiariis colliguntur.

Lactis Caprilli Uſus Medicus. Lac Caprillum medium inter reliqua cenſetur, cum non admodum pingue et craſſum ſit. Phthiſicis et Hecticâ laborantibus utile Serum purgat et acres Humores contemperat.

Caſeus Caprillus. Caſeus Caprillus boni ſaporis eſt, Lactis copiam Mulieribus augere dicitur. Recens impoſitus dolores reprimit.

Fimus. Fimus acris, et digerentis facultatis, & in tumoribus utilis eſt.

Hirci ſanguis. Sanguis Hircinus Calculos frangit Sanguinis grumos diſſolvit.

Cervus

Cervus ex Bisulcis Ruminantibus Cornigeris sequitur, cui magnitudo Asini, corpus fulvum. Collum gerit procerum atque erectum, summasque cacuminat aures: Crura habet gracilia, dentium ordine superiore caret. Cor pro ratione magnum, felle carere dicitur. Caput ei modicum, frontem tamen habet ramosis & grandibus Cornibus asperam, quibus licet armatus sit, inermi tamen quovis Animali timidior est, & in fugam facilè vertitur. Cursus iis velocissimus & saltus facillimus. Cervorum longævitas admiranda: centenos enim excedunt annos

Cervus. Cervorum longævitas.

In Boreali parte *Scotiæ* quidam tradunt Cervos Caudâ bifurcatâ reperiri.

Atlas Joan. Bleau Part. 5. Pag. 100. Cerv. Caudâ bifurcâ.

Cervini quoque generis Capreolus est, qui in Montanis nostris frequens est, & corpore quidem Cervum refert, nisi quod minor sit, cornuaque ei exigua ramosa, Cervinis ferè similia. Cursus velocissimi est.

Capreolus.

De Cervo integrum Tractatum scripsit *Joannes Andreas Glabra*, quam Ἐλαφογραφίαν inscripsit.

Caro Cervina calida est, dura & sicca, tardè concoquitur & parum alit.

Capreoli caro concoctu facilior est, & corpori bonum alimentum exhibet.

Pellis utriusque depilata præparatur ad Indumenta, Tibialia & Chirothecas.

Ex Cornibus Candelabra fiunt, & Cultrorum Manubria.

Caro Cervi, Capreoli. Usus Mechanicus.

Medulla calefacit, mollit, rarefacit, curat ambusta.

Genitale Cervi remorantibus Urinis auxilio est in Furno exiccatum, & in pulverem redactum.

Rasura Cornuum Lumbricos Ventris enecat.

Spiritus ex iis extractus in Asthmaticis & Epilepticis multi usûs.

Os è Corde ad Cordis affectus prædicatur.

Calcaneus Cervi Dysentericis utilis.

Lachryma Cervi adversus Venena à quibusdam commendatur.

Usus Medicus Medullæ, Genitalis, Cornu, Ossis è Corde, Calcanei, Lachrymæ.

CAPUT III.

De Bisulcis non Ruminantibus.

Ex his apud nos sunt

Sus, Animal immundum, maximè pituitosum & humidum, carne humidissimâ. *Sus.*

Ejus ex Carne Pernæ, Isicia, Farcimina conficiuntur. Ejus Caro,

Adeps, seu Axungia Porcina calefacit, humectat, digerit, ambustis igne medetur. Adeps,

Lardum inter Ciborum Condimenta est. Lardum,

Vesicæ Suillæ pulvis ad Urinæ incontinentiam valet. Vesica,

Fimus recens naribus admotus sanguinem cohibere dicitur. Fimus,

Talus ustus Torminibus Ventris tritus conducit. Talus,

Quidam Bibliopegi pelle ad Librorum operimenta utuntur, ut firmiore Ovillâ aut Vitulinâ: non enim tam facile deteritur. Pellis,

Ex Setis parantur Muscaria Setacea ad vestes extergendas. Setæ.

CAPUT IV.

De Quadrupedibus Digitatis Viviparis, & primo de Digitatis Semiferis.

Hic Divina erga Patriam nostram Benignitas agnoscenda est, quòd, cùm pleraque Animalia vitæ utilia habeamus, feris tamen & sævis illis aliarum Regionum careamus. Lupi olim frequentes erant, quidam etiam de *Caledoniis* Ursis loquuntur: Sed horum genus deletum & ex Insulâ exterminatum est. Quæ ex Semiferis apud nos sunt enarrabimus, incipiendo à Vulpe.

Scotia utilia habet Animalia, non fera.

Vulpes astutum Animal est, quod vafritie & astu alias Bestias, quorum carnibus vescitur, decipit. Canis mediocris magnitudine est, gravis odoris. Color sæpe rutilus est, cauda ei magna & villis densa. In Montanis locis plura facit foramina, & multifores aditus procul inter se distantes, ne uno in loco facile comprehendatur.

Vulpes.

Pelle Togæ & Pilei suffulciuntur, quæ calefaciunt & in Morbis frigidis multi usûs sunt. Ejus Pellis,

Caro coctâ in Fotu dolores Podagricos lenit. Caro,

Adeps quoque calefacit, emollit & resolvit. Adeps,

Pulmo ad Tussim inveteratam commendatur. Pulmo,

Genitale osseum Calculo Humano Remedium prædicatur. Genitale.

Taxus, qui & Meles, *the Brock* or *Badger*, medius inter Suem et Ursum, magnitudine, Vulpe minor paulo, Animal pingue, dorso latiore, mordax admodùm, Cute spissâ, pilis duris, rigidis, griseis, supernè ad nigredinem vergentibus, infernè candicantibus, Cruribus breviusculis, Capite in summo nigro, latere tenus albo. Dentes ei acuti, quibus se defendit; Cauda varia, villosa, non longa. Canis instar digitatum hoc est, de quo agimus. In Cavernis vivit sub terrâ. Apibus et Melli insidiatur, Crabronibus et Vermibus victitat, Autumno Pomis, quorum esu pinguescit. Urgente Hyeme occultatur, et somno pinguescit. Latibula cum duobus Ostiis faciunt: flante Austro, Septentrionale aperiunt; flante Boreâ, Australe. Victum pro Hyeme colligunt.

Taxus.

Carnes. Axungia, & ejus usus Medicus. Pellium usus.

Carnes in quibusdam Regionibus pro deliciis habentur.

Axungiâ quoque quidam loco Lardi in cibo utuntur. Ea calefacit, emollit, digerit, in Affectibus Renum Calculosis utilis. Articulorum quoque dolores lenit, & Nervos contractos emollit.

Es Pellibus olim quoddam Vestis genus parabatur, quæ ab humeris usque ad lumbos pendebat. Ex iisdem Canum Collaria conficiuntur.

Boethius dicit Fibrum seu Castorem in *Scotiâ* reperiri; an nunc reperiatur, nescio.

Lutra.

Lutra Animal Amphibium est, astutum & malignum, è Fibrorum genere, longius latiusque Cato, minus Fibro, colore fusco ad Castaneum deflectente, cum nitore. Caput ei oblongum, instar Putorii, dentibus acutis instar Canis Venatici, morsus acerrimi. Collum crassius, crura breviora, pedibus posterioribus planis & membranâ communitis, caudâ oblongâ terete in fastigium desinente, pelle minùs quàm Castoris spissâ, frequenti & brevi pilo conspersâ. Circa Fluenta & Lacus degit. Vivit ex captu Piscium, quos mirâ agilitate & astutia venatur. Diu sub aqua se continet.

Lutræ ingenium.

In Antro (referente *Jonstono*) velut Tabulatum ex Ramis & Virgis construunt, super quo, ne madefiant, noctu cubare solent, & per aliquot milliaria ex Aquæ Rivulo Piscinæ odorem excipiunt. Cicurantur, & in quibusdam Regionibus, ad certum signum, in Aquas se ad Pisces capiendos conjicere edocentur, unde, ad Coqui nutum, Pisces in Culinam deferunt.

Lutræ Carnes, Axungia,

Carnes à Rusticis alibi comeduntur: sed crassæ sunt, lentæ & pituitosæ.

Axungia, instar Axungiæ Piscium, fluida partibus convulsis illita utilis est, & Unguentis ad Arthritidem miscetur.

Jecur, Pelles. Earum usus Mechanicus.

Jecur in Aceto maceratum diu, & dein in Fumo exiccatum, mirum in modum Dysentericis succurrit.

Pelles Paralysi, Vertigini & Capitis dolori conducunt. Calceamenta ex iis dolores Pedum mitigare dicuntur. Ex iisdem quoque Chirothecæ villosæ adversus Aeris injuriam consuuntur. Nec non ex Pelle integrâ, cum capite, pedibus & caudâ, Semimanicæ Hyemales fiunt. Pelliones quoque Pelle incisâ Fimbrias Vestimentorum exornant.

Vitulus Marinus.

Phoca, sive Vitulus Marinus, cùm Animal Amphibium quoque sit, hic de eo agimus. *Aristoteles* Quadrupedem vocavit. Corio tegitur duro, solido, pilis nigricantibus & cinereis. Quædam maculas parvas albicantes in Ventre habent. Caput ei breve, &, pro corporis magnitudine, parvum; Collum longius, quod, pro arbitrio, extendit & contrahit; Dentes serrati & Lupinorum similes; lato est Pectore. Genitale maribus oblongum, fœminis ad terrestria accedens.

In *Angusiæ* littore capiuntur magnitudine Bovibus pares.

Vescuntur Piscium Carnibus, & in Vivaria immissi furibundi in eos sæviunt. Pariunt in terrâ, Pecudum more. Prolem circa duodecimum à partu diem in Mare deducunt. Extra aquam in Arenâ Littoris, vel super Saxa dormiunt, ut liberiùs respirent. Inter dormiendum tam altè stertunt, ut mugitum edere videantur. Mitescunt aliquando & accipiunt Disciplinam. Referunt quidam tantam esse illis cum Mari Sympathiam, ut pili excoriati, si mare turbatum in fluctus surrexit, similiter erigantur; si desedit, in planum sternantur.

Jonston. Hist. Nat.

Ejus usus Medicus. Walrus.

Pellis à Podagrâ præservat, si ex eâ Calcei gestentur. Adeps in Muliebribus Morbis laudatur.

Ex Phocarum genere est Walrus, seu Mors, Animal quoque Ampibium, quod in Mari Septentrionali versatur, ferum & validum Animal, ad tactum calens, & valide per nares spirans. Ut ejus Descriptionem attexam, facit mentio Animalis apud *Boethium* in Regni Descriptione. Est in eis ingens quiddam mole suâ vel maximum Equum excedens, portentosâ quadam somniculositate. Is in cotem aliquam aquâ extantem exiliens, dentibus (quos maximos robustissimosque habet) partem aliquam Cotis extantem atque asperam comprehendit, ac mox in gravissimum solvitur soporem. Ex pingui ejus Nautæ Oleum conficiunt, et Cute fortissimâ ad retinacula utuntur. Facit quoque, quod habet *Strabo* de Mercibus, quas mittit *Britannia*, ubi Eburnea Fræna numerat inter alia. Et *Solinus* dicit, *Britannos* Capulos Ensium insignire dentibus Mari nantium Belluarum: candicant enim ad Eburneam claritatem; quæ de hocce Animali intelligi videntur. Cùm enim Elephantes nunquam aluerit Insula, nescio, de quâ aliâ Belluâ possit Ebur desumi, et illa Armorum Ornamenta.

Cap. 58

Ejus Descriptio per *Vorstium* apud *de Laet.*

Animal in Mari nans ita designatur: Animali caput rotundum, oculi bovilli, nares depressi ac patuli, aurium loco utrinque foramina, rictus oris rotundus. Superiore labro mystaca gestat setis cartilagineis crassis ac rigidis constantem. Pedes anteriores et posteriores lati. Extremâ corporis parte Phocam planè refert. Pedes anteriores antrorsum, posteriores retrorsum spectant, cùm ingreditur. Digiti quinque membranâ interscipiente distincti, eaque crassâ: posticâ parte repit magis, quam incedit. Cutis crassa, coriacea, pilis obsita, coloris cinerei. Grunnitum, Apri instar, edit, seu crocitat voce gravi et validâ. Majorum capita dentibus duobus exertis, Elephantorum instar, longis ac crassis et albicantibus munita, qui deorsom versus pectus spectant. Hisce dentibus Rupes ascendunt et se sustinent, et prodeunt in terram, ut ibi somnum capiant, gregatim. Vescitur hoc Animal foliis oblongis ac magnis Herbæ cujusdam è fundo Maris nascentis. Penis Animalis osseus, rotundus, Cobitum et amplius longus, crassus, ponderosus ac solidus, in fine, prope glandem, crassior & rotundior. Hujus pulvere, ad Calcululum pellendum, *Moscovitæ* utuntur. Ex dentibus quoque Annuli parantur, qui gestati adversus Spasmum dicuntur prodesse.

Walri usus Medicus.

Animal quoddam Monstrosum.

De Monstroso Animali refert *Hector Boethius* in Descriptione Regni, quod ex Lacu *Garloil* dicto in *Argatheliâ* prodiit anno 1510, Animal Venatici Canis magnitudine, pedibus (ut ille habet) Anserinis, Robora ingentia nullo negotio caudæ ictu prosternens, ac statim pernici cursu Venatores impetens tres tribus ictibus dejecit, reliquis in Arbores evadentibus, nec diu cunctatum protinus sese in Lacum recepit: alias quoque visum. An Cordylus vel Caudiverbera fuerit (quod Animal Caudam, in modum

Cle-

Clavæ, tuberculis eminentioribus asperam gerit) Lectoris esto judicium.

Erinaceus. Erinaceus Animal terrestre est, Coniculi magnitudine, aculeis undique vallatum, præterquam in imâ parte, ubi lanugo mollis & rara. Duûm generum censetur; alter capite Canino, alter Suillo. In sylvis & sepibus dumosis versatur. Vescitur muribus, nucibus, malis, pyris, quæ aculeis suis infigit, & in domicilium suum reponit. Undique spinis suis se claudit, propter insidias Cubilia ad Aquilonis & Austri vicissitudinem commutat.

Ejus Caro. Ægre concoquitur ejus Caro, & minimum præbet alimenti.

Usus Medicus. Integer ustus in pulvere potus singulari proprietate Lectum mingentibus medetur.

Fel. Felle contactæ Verrucæ sanantur.

Corium. Corium cum spinis olim ad extergenda vestimenta adhibebatur.

Mustelarum genus. Mustelæ genus varium est: sub hoc enim Vulgaris, Sylvestris, Viverra, Putorius & Martes comprehenduntur.

Mustela vulgaris & sylvestris. Mustela vulgaris ea est, quæ *Whitred* nostratibus dicitur. Sylvestris (ea quæ *Waesel*) alterâ major & fœvior.

Vulgaris Animal oblongum, corpore exiguo, in dorso & lateribus rutilum aut subfulvum, & gutture ac ventre candidum. Animo magno est, miræ astutiei & agilitatis.

Sylvestris major Gallinis & Columbis infesta est. Stercus Mustelæ Moschum nonnihil redolere dicitur.

Mustelæ Caro. Caro adversus Serpentum Venena commendatur. Podagram & Articulares dolores lenit.

Viverra. Viverra (nostratibus a *Ferret*) pilo subluteo, Sciuri magnitudine est, audax Animal, Cuniculos ex Antris expellit: ideoque iis a Venatoribus immittitur.

Putorius. Putorius ab odore dictus, quod putidum ab ore halitum emittat, Corpori Marti similis, sed crassior, circa collum angustior et circa imum ventrem latior, in caudâ et cruribus nigrior, & ad latera flavior: Pellis duplice pilorum ordine constat, quorum alii sunt breviores & flavi, alii longiores & nigri, & sic eminent, ut maculis distincti videantur. Victitat hoc Animal Muribus, Gallinis, Avibus, Piscibus, Ranis. Acerrimi morsûs est

Genitale. Genitale ex Vino in Urinæ stillicidio commendatur.

Pelles. Pelles ad Pileos & alia Vestimenta à Pellionibus apparantur.

Martes. Martes figurâ Mustelæ est, magnitudine Cati, longior tamen, & brevioribus cruribus, supernè fulva cum quadam fuscedine, infernè alba aut flava. *Foina* est *Boethii* nostratis.

Nostra Arborea est, corpore longiore, gutture flavente, & pilo contegitur magis fusco, tactuque est molliore. Sylvas incolit Abiegnas, Nidumque super Abietes, Sciurorum instar, struit.

Pretiosior est, quæ plures pilos candidos cum fuscis permistos habet. Hyeme melior, quam Æstate.

Pelles pretiosæ habentur, et à Magnatibus ad Vestes Hyemales suffulciendas expetuntur.

Lepus. Lepus Animal timidissimum vulgò notum. Patulis oculis dormire dicitur Cursu acclivi velocior censetur.

Eorum fœcunditas. Coëunt Lepores et pariunt quoque tempore, dumque utero ferunt, superfœtant. Singulis Mensibus, præter Hyemem, generant; binos, aliquando ternos: unde tantâ copiâ abundant.

Caro Nobilibus in deliciis est, olim etiam *Martiali* celebris,

Lib. 13. Epig. 92. Atlas Part. 5. p. 139.

Inter Quadrupedes gloria prima Lepus.

Lepus in Orcadibus nivei coloris. In *Orcadibus* reperitur, crinibus candorem nivalem referentibus.

Leporis Cerebrum, Pili, Pedes, Pellis & Pili. Cerebrum gingivis affrictum facilem Infantibus dentitionem præstat.

Pili sanguinem sistentibus Linimentis miscentur.

Pedes Scoparum usus præbent, ad pulverem detergendum.

Pellis Leporina ad Indumenta aptatur. Manicæ et Caligæ ex eâ parantur, utiles Articulariis Morbis. Quidam ex Pilis pannum quoque egregium parant pro Lectis et Vestibus.

Cuniculus. Cuniculus Leporini generis Animalculum, sed minus. Horum magna ubique apud nos copia, in Littore præsertim.

Cuniculi albi & nigri, domestici, Sylvestres nigri. Domestici quoque albi et nigri aluntur in domibus.

Sylvestris quoque in Boreali parte *Scotiæ* niger reperitur.

Eorum fœcunditas, Caro, Axungia. Ob crebros partus mirè multiplicantur.

Caro Leporinâ melior.

Axungia Articulis et Nervis induratis utilis.

Sciurus. Sciurus ita dicitur à Caudâ, quâ super Dorsum reflexâ se tegit et inombrat. Mustelâ vulgari altior est, pilo rutilo, ventre albicante. Cursu et saltu plurimum valet, de Arbore in Arborem transilit. Nidum in Arboribus extruit. Æstate cibum congerit, quo per Hyemem alitur. In Meridionalis Plagæ *Scotiæ* Sylvis reperitur.

Ejus Caro, Adeps, Pellis. Caro, ut suavis et ori grata, commendatur à quibusdam.

Adeps ad Aurium dolores utilis.

Pelles præparatæ ad Pallia Nocturna consarcinantur, multumque corpus calefaciunt.

Cauda. Ex Caudis Pictores Penicillos fingunt.

Lavellan. Lavellan, Animal in *Cathanesia* frequens, in Aquis degit, capite Mustelæ sylvestri simile, ejusdemque coloris Bestia est. Halitu Bestiis nocet. Remedium autem est, si de aquâ bibant, in quâ ejus caput coctum sit.

Taxus Suillus. An Taxus Suillus apud nos reperiatur, necne, nescio.

Talpa. Talpa Animal parvum est, colore nigro, magis cæruleo, magnitudine et formâ ad Murem accedens, pilis multis, brevibus et densis, splendido nigrore in dorso insigne. Crura ei brevissima, Ungues acuti et robusti. Vola anteriorum pedum lata manum refert. Caput longiusculum Rostrum habet Suillum Membra habet ita disposita, ut terram facile penetret ac perfodiat: sub terrâ enim domicilia sibi parat, terram Rostro suffodit ac subruit, egestis veluti colliculis Vescitur Lumbricis, Ranis, Radicibus, Frugibus, Terrâ quoque. Julio Mense Latibulo suo egreditur, et facilius capitur.

Usus Medicus & Mechanicus.

Cinis cum Melle illitus Strumas & Fistulas curat. Sanguis capillos crescere facit.
Vinum, in quo Talpa decocta fuerit, a *Platero* in Scrophulis commendatur.
Ex Pellibus fiunt Pileoli, Cubicularia Stragula & Crumenæ. *Schwenckfelt.*
Mures in Domesticos & Agrestes, Majores & Minores dividuntur.

Mus Domesticus Major, seu Sorex.

Major Domesticus Ratus et Sorex dicitur. Corporis magnitudine Mustelam assequitur et exæquat, pilis subnigris, cauda proceri, nec admodùm gracili, Frugum et Leguminum Pestis. Venenum in Caudâ gestare dicitur. Urina, præsertim cùm libidine accenditur, si partem corporis nudam tetigerit, carnem putrescere facit, et difficile vulnus Cicatricem admittit, ut aliqui referunt.

Mus Aquaticus.

Mus Aquaticus priori magnitudine par, caudâ breviore, Amphibium Animal est. In Herbosis Amnium ripis frequens radicibus vivit, et pisciculos vorat. Morsu ferox est.

Mus Araneus.

Mus Araneus (nostratibus *Erd-Shrew*) Domestico similis est, sed minor, colore magis ad fuscedinem tendente, cauda brevi et rostello admodum porrecto et acuto. Ocelli ei minutuli, dentes tenues duplici ordine nati in utraque maxillâ in bifidos mucrones desinunt. Morsus ejus venenatus creditur. Dissectus & impositus sui Morsus veneficia luit. *Schwenckfelt.*

Mus Sylvaticus.

Varii Mures Sylvatici sunt apud nos; quidam dorso nigro, qui Talpas occidit.

Mus Domesticus minor.

Domesticus minor corpore parvo est, colore nigricante, caudâ longiusculâ: omnia ferè rodit.

Mures ex salacitate vitæ breviores. Ædes Ruinæ propinquas linquunt.

Salacissimi Mures et vitæ brevissimæ sunt. Mirabile est, quod de iis traditur, Mures se periclitante „domo, et in proximo ut ruinam faciat, demigrare. Hinc *Cicero* ad *Atticum*, Tabernæ inquit) mihi „ duæ corruerunt, reliquæ rimas agunt: itaque non solum inquilini, sed et Mures migraverunt.

Mures secti læsæ parti impositi adversus Serpentium ictus efficaces habentur. Podagricos quoque dolores lenire ferunt.

Murium usus Medicus.

Gravi et difficili Oculorum Chymosi præsentissimè medentur Murium carnes accuratiùs detritæ cum crudo Ovi Luteo, ad ceræ consistentiam, et cum panno lineo impositæ. *Galenus.* *(Lib. de Medicam. facile parabil.)*

Cinis Muris cum Melle instillatus aurium dolorem sedat.

Atque hæc de Animalibus Viviparis Digitatis Feris dicta sufficiunt. Nunc de iis, quæ Domestica sunt, agendum nobis est, initio à Canibus facto, quorum multæ species apud nos sunt.

CAPUT V.

De Viviparis Digitatis Domesticis.

Canis.

INter Vivipara Digitata Domestica agmen ducit Canis, Animal ingenio & sensu acutissimo valens, sagax, solers, & homini promptè obsequens & fidele, ut meritò de eo dixerit *Columella*, Quis Famulus amantior Domini? quis fidelior comes? quis Custos incorruptior? quis Excubitor inveniri potest vigilantior? Quis denique ultor aut vindex constantior? Mira certè ei docilitas est, utpote, qui ipsos Domini nutus novit. Ob calidiorem & ficciorem Cerebri constitutionem, maximâ odorandi sagacitate prædiri sunt Canes, ut etiam vestigia Ferarum & Dominorum, longo post intervallo, persentiant. *(Lib. 7. Cap. 12.)*

Variæ Canum species.

Apud nos variæ species Canum sunt.
Canis Villaticus, a *Cur-Dog.*
Canis Pastoris fidelis, a *Shepherds-Dog.*
Canis Leporarius *Scoticus*, a *Grey-Hound.*
Canis Venaticus, a *Hound.*
Canis Venaticus minor, a *Beagle.*
Canis Sagax *Scoticus*, a *Bloud-Hound*, Venaticus cum celerrimus, tum audacissimus; nec modò in Feras, sed in Hostes etiam Latronesque insilit, modo Dominum Ductoremve injuriâ affici cernat, aut in eos concitetur.

Canis *Scoticus* Furum deprehensor, haud major Odorisequo, sed ut plurimùm tuffus, nigris inspersus maculis, aut niger Ruffis: tantæ sagacitatis, ut Fures Furtoque ablata persequatur, & deprehensos continuo invadat. Quòd si Fur, quo fallat, Fluvium trajecerit, quo loco Fluvium ingressus est, & ipse se præcipitat, & in adversam deveniens ripam, in gyrum circumquaque percurrere non cessat, donec odorarum vestigia assecutus sit.

Molossus Canis Bellicosus *Anglicus*, olim celebris. Hinc illud Poetæ,

> Magnaque Taurorum fracturi colla Britanni.

Canis Perdicum Venaticus, a *Setting-Dog.*
Canis Sagax ad Aquas, a *Water-Spaniel.*
Canis Terrarius, a *Terrier.*
Canis *Melitensis*, a *Messin*, or *Lap-Dog.*

Canis boni & generosi Signa.

Signa boni & generosi Canis sunt, si torosus, magnus, venosâ fronte ac latâ, oculis nigris flammeisque, auribus tenuibus ac prælongis, collo quoque prælongo, pectore carnoso, spatulis ab humeris paulo recedentibus, cruribus altis, lateribus extantibus, coxis teretibus inter se distantibus, spinâ neque eminulâ, neque curvâ, villo tenui ac denso, colore non omnino uno, sed parùm mixto, caudâ corporis proportioni aptâ, latratu gravi, rictu, seu hiatu patente. Fœminæ probantur mammosæ & æqualibus papillis.

Canum ætas dentium indicio deprehenditur.

Canum ætas dentium indicio deprehenditur: juvenibus enim albicant præacuti dentes, senes & nigricantes & obtusos habent. *Gulielmus van den Bosche.* *(Lib. 2. de Animalibus.)*

Canum usus Medicus.

Hepar rabidi Canis tostum in cibo sumptum à metu Aquæ præservat, inquit *Dioscorides.*

Ossa

Ossa rodentis Stercus efficax in Anginâ Remedium.

Lingua Canis lambendo Vulneribus medetur.

Pellis Gallâ et Alumine præparata ad præcautionem Podagræ commendatur. Chirothecæ ex hac paratæ manuum leniunt pruritum.

Felis.

Felis Animal familiare ac domesticum, Leoni non dissimile, facie sc. dentibus & unguibus. In tenebris illi fulgent radiantque Oculi.

Felis Sylvestris major est Domesticâ, densiore & longiore pilo, colore fusco, variato, caudâ crassiore. Aviculis vescitur, Lepusculis, &c.

Felis *Syriaca* multis punctis interstincta, ore torvo & toroso, pectore & pedibus amplis.

Feles tum Infantibus, tum Adultis exitiales.

Feles Infantibus exitiales quandoque sunt: ipsorum enim ori toto corpore incumbentes fuliginis exitum & Thoracis motum intercipiunt, pestiferaque, quam exhalant, aurâ tenellorum Infantium spiritus inficiunt, eosque præfocant. Morsu quoque maligno lædunt contrectantes, ut videre est ex celebri hoc Epitaphio, quod ex Marmoreâ Tabulâ in Æde D. *Mariæ* de populo desumptum est,

Hospes disce novum mortis genus; improba Felis,
Dum trahitur, digitum mordet, & intereo.

Felium Usus Medicus.

Cati Sylvestris Axungia calefacit, emollit, discutit. Ad contracturas & Articulorum affectus reponitur.

Pellis mollis et pinguiuscula paratur à Pellionibus, ad calefaciendum Ventriculum frigidum appetitumque excitandum, instar Scuti Stomachici. Arthritici Articulis imponunt.

CAPUT VI.

De Quadrupedibus Digitatis Oviparis.

Ovipara vel Cute teguntur, vel Testâ. Quæ Cute teguntur, apud nos sunt

Rana. — *Hist. Nat. Lib. 9. Cap. 51.*

„Rana Amphibium Animal, tam vorax, ut à suo genere non abstineat. De his *Plinius*: Pa-
„riunt Ranæ minimas carnes & nigras, quas Gyrinos vocant, oculis tantùm & caudâ insignes: mox
„figurantur pedes, caudâ se findente in posteriora.

Quæ in aquâ purâ, Fluviis sc. Fontibus ac Rivulis degunt, sunt edules, atque adeo in cibum assumuntur, ut & in deliciis sint quibusdam. Posteriora autem in cibum amputantur, reliquo corpore abjecto. Virides autem eliguntur nigris resperfæ maculis. *Van den Bosche* Lib. 3. de Animalibus.

Ranarum Usus Medicus.

Ranæ à *Dioscoride* contra Serpentium venena commendantur. Carnes comestæ in Hecticis & Elephantiacis probantur. Unguentis & Emplastris adhibitæ siccandi vim habent in Articulorum doloribus. Sperma Ranarum in Erysipelate & aliis Inflammationibus utile Hæmorrhagiam reprimit, ad quam Aqua destillata multi usus est.

Bufo.

Bufo ita dicitur, quòd in appropinquantes maximo impetu spiritum efflat. Sub Salviâ sæpe stabulatur; Rutæ, & Nasturtii, & similium odore pellitur. In frigidioribus Regionibus mitius Venenum est, à quo tamen summopere cavendum.

Bufonum Usus Medicus.

Dissectus et Renum Regioni applicatus lotium provocare dicitur. Cinis Hæmorrhagias retinere dicitur.

Lacerta.

Lacertæ apud nos sunt

Lacerta Vulgaris,

Lacerta flavi coloris, cum maculis nigris. In Ericetis.

Lacerta Aquatica, quæ nostratibus an *Ask* dicitur. Hæ duæ venenatæ esse censentur.

Testudo Terrestris & Marina.

Inter Ovipara Testa seu Crustâ tecta Testudo est, Ea est vel Terrestris, quæ in Hortis nostris quandoque alitur, vel Marina, quæ (ut à fide digno Viro ibi degente habeo) in *Orcadibus* viva quandoque capitur.

SECTIO TERTIA.

De Avibus.

CAPUT I.

De Avibus in Genere.

Avis nomen.

Animalia Aerea generatim Aves vocantur ab *Hebræo Aph*, id est, *Volans*, quia in Aere liquido volant.

Avium Descriptio.

Est autem Avis Animal Bipes, alatum & plumigerum. Pro pilis plumas, pro labiis et dentibus rostrum, pro pedibus anterioribus alas, et pro cornibus nonnullæ cristam habent. Lotium et stercus unico meatu excernunt, et pro Rumine Ingluvie donatæ sunt, vulgò *the Crop*, in Carnivoris *the Gorge*. Locus hujus pennigeri Exercitûs Aer, Aqua, Terra. Illum sulcant, unde *Aves Cœli* dicuntur, in hac gradiuntur, & in istâ quædam natant. Migrant quædam; aliæ non procul à locis, in quibus morabantur secedunt, et seipsas abdunt. Omnibus Animalibus reliquis certus et uniusmodi in suo cuique genere motus et incessus est: Aves solæ vario motu feruntur et in Terrâ et in Aere. Aliquæ ambulant, aliæ saltunt, quædam currunt, Anates in sublime protinus se tollunt, atque è vestigio cœlum petunt, etiam ex Aquâ; Graviores autem, nisi ex procursu, aut altiore tumulo emissæ, non evolant. Vocem quod attinet, loquaciores quæ minores, et circa Coitus maxime. Corporis truncus brevior, la-

Locus. — *Motus.* — *Vox.*

tiorque

Falco gibbosus. An qui nostratibus *Hobby-female*?

Accipiter.

Accipiter Æsalon, *Merlin* the female, *Jack* the male.
Tinnunculus mas & fœmina, *Stanchel*.
Brachypteræ seu Alis Caudâ brevioribus apud nos sunt
Accipiter Palumbarius, the *Goshawk*. Mas dicitur the *Tercell*.
Accipiter Fringillarius, seu Nisus, the *Sparrow-hawk*.
Ignaviores, seu indociles Macropteræ sunt

Balbusardus. Buteo.

Balbusardus, the *Bald-Buzzard*.
Buteo vulgaris, the *Buzzard*.
Subbuteo, quibusdam Buteo albus, The *Ring-tail*.

Milvus.

Milvus, the *forked tail Kite*, or *Gled*. Pinguedo Articulorum dolores lenit.
Milvus palustris, the *Bog-gled*. An Milvus Æruginosus *Aldrovandi*?
Milvus albicans. An Lanius albicans?
Milvus niger, a *black* Gled. An Lanius?
Cinerei coloris Milvus Accipitri similis. An Lanius Cinereus?
Cuculus, the *Cuckow*.

Usus Medicus.

Præter usus quos exhibet in Venatione Accipiter, assus ut efficax Remedium Morbo caduco laborantibus commendatur.

Fringillarii fimus ad partum promovendum & Secundinas pellendas commendatur.

Fel Falconis visui multùm prodesse putatur. Ad maculas oculorum abstergendas Fimus quoque prædicatur. Fimus quantitate unius drachmæ cum Vino sumptus secretâ proprietate promovet partum. *Rodericus à Castro*.

Cuculi Fimus in Vino decoctus morsum Canis rabidi curat. Exustus Cuculus Epilepticis medetur. *Schwenckfelt*.

Cuculi Saliva quid.

Quæ vulgo dicitur *Cuculi Saliva* Herbas inficiens Exhalatio est, quæ facillimè putrescit, & Vermiculos gignit, Herbasque adurit, nisi abstergatur.

Rapaces nocturnæ. Bubo usus Medicus.

Rapaces Nocturnæ apud nos ex Auritis
Bubo maximus, nigri & fusci coloris. In *Orcadibus*.
Caro & sanguis Bubonis Asthmaticis & difficulter spirantibus conferre creditur. Fel albugines, suffusiones & caligines discutit.

Otus. Noctua. Strix. Aluco minor. Nycticorax. Vespertilio. Usus Medicus.

Otus sive Noctua aurita, the *Owl with feathers standing above his ears*.
Noctua, the *Common Gray Owl*.
Strix, the *Scritch-Owl*.
Aluco minor *Aldrovandi*, the *White Owl*, or *Church-Owl*.
Nycticorax, the *Night-Raven*, & idem videtur qui aliis Caprimulgus.
Vespertilio, a *Bat*, or *Flittermouse*.
Cinis Vespertilionis visum acuit, & cum Melle suffusioni medetur.
Aves Rostris crassis longiusculis rectis donatæ apud nos

Corvus.

Corvus, the *Raven*, nostratibus the *Corbei*.
Corvus cinereus. An Vulturis species?
Corvus minor, the *Carrion-Crow*.
Corvus semicinereus. An qui nostratibus the *Hooded Crow*?

Corvi usus Medicus, & Mechanicus.

Corvi combusti cinis ad Podagram & Lepras commendatur. Combusti quoque pulvis Epilepticis utiliter propinatur, ad quod Cerebrum ejus quoque valet.

Pennæ, seu Calami Pictoribus ad Icones subtiliùs delineandas, & Organistis ad Musica Instrumenta eliguntur.

Cornix.

Cornix, the *Chough*.
Spermologus frugivorus, the *Rook*.
Cornix Aquatica.
Coracias, the *Cornwall Kae*.

Cornices Pluvias præsagiunt. Cornicum usus Medicus.

Cornicum Crocitatio frequens Pluvias præsagit.
Cornicis frugivoræ Caro quibusdam in Cibum venit. Cerebrum comestum Capitis doloribus auxiliari dicitur.

Graculus.

Graculus, seu Monedula, a *Jack-Daw*, a *Kae*.

Ex genere Picarum.

Pica.

Pica varia Caudata.
Pica Glandaria, the *Jay*.

Picarum usus Medicus.

Picæ Caudatæ Caro Convulsionibus, Resolutionibus & Contracturis Remedium.
Pica Glandaria edulis est, nec pravi succi. Calculosis in Cibo commendatur.

Ex Picis Martiis apud nos sunt hi.

Pici Martii.

Pici Martii Rostrum habent rectum, durum, angulosum, acutum, ad Arbores perforandas accommodatum; digitos in pedibus binos ante, & totidem retrò. Insectis solis vescuntur.
Picus viridis.
Picus varius minor.
Picus Cinereus.

Ad hos reducitur

Upupa. Upupa, in *Merciâ* et *Orcadibus*, Cristâ Capitis duos digitos altâ. Ejus egregia Descriptio apud D. *Willoughby* habetur, Ornithologiæ lib. 2. pag. 100. & Icon in Tabulâ 24.

Aves Terrestres Piscivoræ apud nos

Ispida & ejus usus Medicus. Ispida, the *Kings-fisher*.

Cor Ispidæ siccatum, & collo Infantium suspensum Comitialem Morbum arcere dicitur.

CAPUT III.

De Granivoris.

Ex his Rostris brevioribus aut minoribus donatæ carne albâ, quæ genus Gallinaceum constituunt, apud nos sunt.

Gallus & Gallina Domestica. GAllus Gallinaceus & Gallina Domestica.

Plures species, aut potius varietates sunt, ut quæ pedibus hirsutis &c.

Capo, qui Gallus castratus est.

Eorum Caro & usus Medici. Caro primum dignitatis locum sibi vendicat, vel Perdicis carni præferenda, optimum succum gignit, et facile concoquitur.

Jus Pulli Gallinacei acres Humores temperat, in cholerâ et Stomachi rosionibus eximii usûs.

Tunica seu pellicula interior Ventriculi Vomitum compescit, et ad digestionem promovendam commendatur.

Adeps calefacit, emollit, lenit.

Viva Gallina (aut Gallus) deplumata circa annum, imposita Venenum è Bubonibus extrahit.

Gallina dissecta applicata morsibus Venenatorum Animalium medetur.

Testiculi Vires deperditas restituunt.

Ova maximè nutriunt.

Albumen vim habet refrigerandi et adstringendi.

Vitellum vim habet Anodynam, et maturat et digerit.

Pavo. Ejus usus. Pavo, the *Peacock*.

Caro Pavonis dura est et concoctu difficilis.

Stercus ad Epilepsiam commendatur.

Gallopavo & ejus caro. Gallopavo, Meleagris, a *Turkey*.

Juniorum caro tenerior præferenda.

Phasianus, & ejus caro. Phasianus, the *Pheasant*. In Nobilium quorundam domibus alitur.

Caro boni succi et saporis delicati.

Perdix, & ejus usus Medicus. Perdix cinerea, the *Common Partridge*.

Caro optima et valdè nutriens.

Fel incipientes suffusiones discutit.

Ova in cibo iis qui impotentes sunt conferunt.

Pennæ crematæ ad olfaciendum porrectæ fœminas utero strangulatas excitant.

Coturnix & ejus caro. Coturnix, the *Quail*.

Caro, ob saporis præstantiam & succi bonitatem, Perdicinæ æquiparatur.

Ortygometra & ejus usus. Ortygometra. An Rallus terrestris? Crex, the *Daker-hen*, nostratibus the *Corn-crek*. Passim inter sata.

Ortygometra (quæ Crex est) cibum, Coturnicis sapore, satis lautum præbet. Contra Regium Morbum prædicatur.

Gallinaceum genus sylvestre Phytivorum & Baccivorum
Superciliis rubris aut coccineis.

Urogallus major. Urogallus, Tetrao major *Aldrov. Cock of the Wood*. An nostratibus *Capercalze*? Fœmina Grygallus major *Gesn.* & *Aldrovando* dicitur.

Icon tum Maris tum Fœminæ in Tabulis habetur.

A nostratibus recensentur Abietina & Betulea, quòd ex ejusmodi Arborum extremis flagellis victitare dicantur.

Urogalli majoris usus. Caro saporis gratissimi est. Alvum sistit.

Urogallus minor, & ejus usus. Tetrao, seu Urogallus minor *Aldrov*. Gallus *Scoticus*, & Gallus palustris *Scoticus Gesn.* Nostratibus the *Black Cock*. In Ericetis & palustribus nostris frequens. Fœmina Grygallus minor *Gesn.* & *Aldrov.* dicitur.

In cibum lautissimum cedit.

Lagopus, & ejus Caro. Lagopus Avis *Aldrov* Perdix alba *Sabaudis*, Francolinus *Italis*, nostratibus the *Ptarmigan*.

Caro egregii saporis est & boni nutrimenti.

Lagopus altera, & ejus Caro. Lagopus altera *Plinii*, Attageni *Aldrovandi*, seu Francolino *Italorum* similis, si non eadem. The *Moor-Cock*, nostratibus the *Moor-fowl*.

Caro admodum tenera est, in junioribus præsertim, & optimi nutrimenti.

Genus Gallinaceum postico carens.

Otis. Otis tarda Avis *Aldrov*. Eadem videtur, quæ ab Historicis nostris Gustarda dicitur. Gallopavoni magnitudine nequaquam cedit. Dicitur *Merciam* frequentâsse, & nuper mihi relatum est, unam non

iAm

ita pridem in *Lothianâ* Orientali visam fuisse. *Hector Boëthius* dicit Gustardam (uti vocat) colore plumæ & carnibus perdicibus non dissimilem, sed quæ Olores mole corporis exuperet.

Pulveratrices simul et lavatrices.

Columba Domestica, seu Vulgaris, the *common Pigeon* or *Dove*. — *Columba.*

Quæ vel Columba est pedibus nudis, major et minor:

vel pedibus hirsutis major,

minor Cristata:

Vel Columbæ tremulæ.

Columbæ sylvestres apud nos reperiuntur

Turtur,

Palumbus torquatus, the *Ring-dove*. — *Palumbi torquati Usus Medicus.*

Caro Dysentericis auxiliatur. Fimus Urinam provocat, et Calculosis utilis est.

OEnas sive Vinago, the *Stock-dove*, or *Wood-pigeon*.

Columba Rupicola.

Caro Columbarum juniorum præfertur. Ad Paralysin & tremorem commendatur. Boni saporis est & Analeptica, à Morbo convalescentibus ad vires reparandas utilis. — *Columbarum Usus Medicus.*

Columba viva per spinam dissecta in malignis Febribus soleis pedum cum fructu applicatur.

Tunica Ventriculi exiccata & pulverizata commendatur in Dysenteriâ.

Fimus, ob nitrosam qualitatem, cum semine Nasturtii tritus & impositus in Arthritide prodest.

Fimus cum semine per agrum sparsus ad proventum lætiorem multum facit — *Usus Mechanicus.*

Turdinum genus.

Sub hoc nomine etiam Merulæ & Sturni comprehenduntur. Notæ communes sunt, quòd magnitudo inter Columbas & Alaudas sit media, Rostrum longitudinis & crassitiei mediocris, deorsum modicè inflexum, Os intus flavum, Cauda longa, Victus ex Baccis et Insectis promiscuis, et Canoræ Aves. Sunt autem apud nos

Turdus Viscivorus, the *Shreitch*. — *Turdus.*

Turdus simpliciter dictus, sive Viscivorus minor.

Carnis sapore delicato commendatur.

Turdus pilaris, the *Fieldfare*. Sub finem Autumni ad nos advolat. Agrifolii et Juniperi baccis vescitur. Ejus caro in cibis laudatur.

Turdus Iliacus, sive Illas, aut Tylas, the *Red-wing*, or Wind-Thrush. Ejus Icon in Tabulis nostris habetur manu Nobilissimæ Heroinæ Dominæ Comitissæ de *Errol* delineata.

Turdi caro suavis, et laudabilis succi, in Arthriticis et Paralyticis commendatur. In Calculosis quoque et Dysentericis commendatur. — *Turdi caro.*

Merula vulgaris, the *Blackbird*. — *Merula.*

Caro in cibis laudatur.

Merula torquata.

Sturnus, a *Starling*. Apud *Italos* Mensis adhibetur. — *Sturnus, & ejus usus.*

Perfectè loqui discit, voces quoque quorumvis Animalium et concentus imitatur.

Fimus ad Alphos, Impetiginem et Morpheam à Veteribus commendatur.

Nunc de Aviculis agendum est, quæ vel Tenuirostræ, quæ maximam partem Insectivoræ sunt, vel crassis Rostris præditæ. Et primò quidem de Tenuirostris, ac inter has de Alaudis agemus.

CAPUT IV.

De Aviculis.

Aviculæ tenui Rostro donatæ apud nos sunt hæ.

Alauda ab aliis Avibus Calcanei seu postici digiti Ungue prælongo distinguitur, ut & Cantu, quem inter volandum in sublimi exercet. — *Alauda.*

Alauda vulgaris, the *Common Lark*. Carne admodùm suavi et delicata est.

Alauda Arborea, the *Wood-Lark*.

Alauda Pratorum, the *Tit-Lark*.

Alauda Cristata.

Hirundo caput habet pro corporis modo grande, Rostrum breve, pedes breves & exiguos, Alas longissimas, Caudam longam & forcipatam. Volatus & pernix & fere continuus est. Avis hæc Veris Nuncia est. Ejus species apud nos — *Hirundo.* *Ejus variæ species.*

Hirundo Domestica, the *Common House Swallow*.

Hirundo Riparia, the *Sand-Martin*, or *Shore-bird*.

Hirundo Apus, the *Black Martin*.

Quibusdam Hirundines in cibum veniunt. Epilepsiæ, Oculorum hebetudini, Anginæ ac Uvulæ inflammatæ medentur. Nidus Anginæ auxilio est. — *Usus Medicus.*

Tenuirostræ, quibus Cauda unicolor.

Curruca Alaudæ Pratorum aut Rubeculæ ferè magnitudine est; Rostrum ei tenue, longiusculum, nigrum. — *Curruca.*

Avis Stoporellæ similis, — *Stoporellæ similis.*

 Ruti-

Ruticilla. Ruticilla, the *Redstart*.

Rubecula. Rubecula, the *Robin red-breast*.

Luscinia. Luscinia, sive Philomela. Vide *Jonstoni* Hist. Naturalem, ubi nostram minùs suaviter canere dicit.

Passer Troglodytes, & ejus usus. Passer Troglodytes *Aldrov.* perperam Regulus, the *Wren*. Valdè commendatur in Calculo Renum & Vesicæ.

Tenuirostræ Caudâ bicolore.

Oenanthe tertia. OEnanthe tertia, Muscicapa tertia *Aldrov.* Robetra *Bellonii*, the *Stonechatter*.

Motacilla. Motacilla alba, the *White Water Wag-tail*.

Motacilla flava.

Usus Medicus. Motacillæ mira vis in Calculo atterendo prædicatur.

Aviculæ Rostris brevibus majoribus.

Parus. Parus major, the *Oxeye*.

Parus cæruleus.

Parus sylvaticus *Gesneri* perquam exiguus, maculâ per medium verticem rubente conspicuus, partibus utrinque nigris.

Usus Medicus. Parus in cibis utilis Icterum curat, & ad Renum Calculos & Colicos cruciatus prædicatur.

Aviculæ magnis, crassis & validis Rostris.

Chloris. Chloris, the *Green-Finch*.

Rubecilla. Rubicilla, sive Pyrrhula *Aldrov.* a *Bullfinch*, *Alp*, or *Nobe*. Variæ ejus species apud nos sunt.

Loxia, & ejus usus Medicus. Loxia, seu Curvirostra, Rostro ab utraque parte recurvo, the *Cross-bill*.

Ejus usus in Calculosis commendatur & Arthriticis.

Passer. Passer Domesticus,

— Campestris.

Usus Medicus. Assus Passer Venerem conciliat, Epilepticis quoque præscribitur.

Fringilla. Fringilla, nostratibus *Snowfleck* & *Shoulfall*.

Carduelis. Carduelis, the *Gold-finch*.

Linaria. Linaria vulgaris, the *Common Linnet*.

Serinus. Serinus *Gesneri*. An qui nostratibus *Thrissel-cock* dicitur?

Nostra autem Linariæ magnitudine varia est, plumis variis & viridibus.

Embriza. Embriza alba *Gesn.* Alaudæ congener *Aldrov.* The *Bunting*.

Citrinella. Citrinella, the *Yellow Youlring*.

Luteola. Luteola, *a Bird of a bright yellowish colour, Back and belly.*

Atque hæc de Avibus Terrestribus sufficiant. Nunc de Aquaticis agendum, quarum magnus hic numerus est, propter ambiens Mare Insulis refertum & innumeros Lacus.

CAPUT V.

De Avibus Aquaticis Fissipedibus.

AVes Aquaticæ sunt vel Fissipedes, quæ circa Aquas versantur, & in Aquosis plerumque victum quærunt, Aquis tamen non innatant (Hæ ferè omnes longicruræ sunt, Cruribus quoque supra Genua aliquousque nudis, ut Aquas commodius ingrediantur) vel Palmipedes, quæ Aquis innatant, & Crura breviuscula maximam partem obtinent.

Inter Aves Fissipedes maximæ singulares.

Grus. Grus, the *Crane*. Ad *Orcadas* quandoque accedit.

Ex Piscivoris

Ardea, & ejus usus. Ardea Cinerea major, the *Common Heron*

Ardea Stellaris, the *Bittern*, nostratibus the *Buttour*.

Ardea quibusdam in cibum recipitur. Axungia illita Podagricos lenit dolores.

Platea. Platea, sive Peleeanus *Aldrov.* *Lepelaer Belgarum*. Huc advolat quandoque.

Aquaticæ Limosugæ, Rostris tenuibus, longissimis, rectis.

Scolopax. Scolopax the *Woodcock*. Ejus caro optimi saporis.

Gallinago minor. Gallinago minor, the *Snite* or *Snipe*. Delicati saporis est.

Rostris tenuibus, longissimis, curvis.

Numenius. Numenius, sive Arquata. Caro saporis delicati est. Ejus Icon habetur in Tabulis nostris.

Elorius *Rondel*.

Aves Aquaticæ non Piscivoræ, Rostris tenuibus, mediæ longitudinis.

Himantopus. Himantopus *Plinii*, quæ cùm à nemine eorum, qui scriptis suis de Historiâ Naturali nobis innotuerunt, visa fuerit, ejus Historiam fusius tradere operæ pretium erit.

Avis hæc (cujus binæ Icones de ipsâ Ave desumptæ in Tabulis nostris habentur, una major, altera minor) mihi transmissa fuit à *Gulielmo Dalmahoy* uno ex Præfectis Cohortis Regiæ, Historiæ Avium peritissimo, apud Lacum prope *Dumfrisium* Oppidum Sclopeto transfixa, ubi & altera quoque postea confossa fuit, quæ Militis incuriâ perdita. Est ea communi doctorum suffragio Avis, cujus, sub nomine „Himantopodis meminit *Plinius* his verbis: a Hæc quidem Himantopodi, multo minori, quanquam „eadem Crurum altitudine. Nascitur in *Ægypto*, insistit ternis digitis, præcipue ei pabulum Muscæ.

Nat. Hist. Lib. 10. ca. 47 & 46.

Vita

„ Vita in *Italiâ* paucis diebus. Bibunt Aves suctu, ex his quibus longa colla, intermittentes, & capite re-
„ supinato velut infundentes sibi. Porphyrio solus morsu bibit Idem est proprio genere, omnem cibum aquâ
„ subinde tingens, deinde pede ad Rostrum veluti Manu afferens. Quæ & Himantopodi convenire innuit

Nominis ratio.

Nomen habere quidam volunt à sanguineo crurum colore. Alii ex argumento pedum, quasi Loripedes: crura enim iis prælta & exilia sunt. Unde populi quidam *Æthiopiæ*, qui serpendo (ut *Solinus* interpretatur) flexis crurum nixibus ingrediuntur, *Himantopodes Pomponio Plinioque* vocantur. *Oppianus* certè *Ἱμαντόποδας* Aves à crurum tenuitate nomen scribit obtinere. *Aldrovandus* hanc Avem, de quâ *Plinium* loqui conjicit, inter Gallinulas Aquaticas ex Ornithologo describit & depingit, qui eam Erythropodem nominat. Sic autem eam describit accuratissimus Scriptor D. *Willoughbeus*. Hæc autem Himantopus toto ventre, pectore colloque inferiori candicat, sicuti capite etiam infra oculos: nam supra oculos nigricat, quemadmodum etiam in dorso & alis nigri & obscuri coloris est. Rostrum etiam nigrum, palmam & amplius longum, gracile, & nisi Oniscis & aliis Insectis lancinandis aptum. Cauda ex albo cinerea est, infrà candicat. In collo superno maculæ sunt nigræ deorsum vergentes. Alæ autem, crura, femoraque mirâ longitudine admodùm gracilia, debilia, eoque debiliora ad insistendum, quòd digito postico careat, & anteriores, pro tibiarum longitudine, breves, adeò ut Himantopus sive Loripes meritò dicta fuerit. Digiti ferè æquè longi, sanguinei coloris, medius tamen paulò longior est. Ungues exigui, nigri, parùm recurvi.

Lib. 2. de Aucupio. Lib. 20. Cap. 10.

Ejus descriptio Auctore D. Wil. longbbeo in Ornithologia.

Quantùm ego perspicere possum, nullus Scriptorum hanc Avem vidit. *Aldrovandus* quidem adducit ex Ornithologo picturam ad Sceleton Avis a *Dalechampio* transmissum adornatam, in quâ error est, quòd crura multo breviora tibiis faciat, Avemque flexis cruribus depingat, quòd in Sceleto, arefactis forte cruribus, is situs crurum fuerit. Quos errores recentiores Avium Scriptores in suis Figuris sequti sunt. Ego Icones has ad ipsam Avem depingendas curavi. & Descriptionem quàm possum accuratissimam ex objectâ oculis meis Ave tradam.

Descriptio nostra.

Magnitudine Vanellum parùm superat. Longitudo totius Avis à capitis vertice ad medii digiti extremum habet 20 Uncias; Rostrum rectum duas Uncias cum dimidiâ longum. Superior pars Rostri inferiore longior nonâ parte Unciæ. Collum tres Uncias longum. A collo ad Caudæ extremum septem Unciæ, & octava pars Unciæ. Alarum longitudo à summitate ad extremum octo Unciæ & septem partes Unciæ Crurum, tibiarum, & pedum & digitorum longitudo à trunco Avis, ubi oriuntur, ad unguem medii digiti, supra duodecim Unciarum: Pars superior Cruris Pilis & Musculis tecta Unciam unam cum dimidiâ longa. Quà desinunt Pili, ad Articulum Tibiam cum Crure connectentem, tres Uncias cum dimidiâ longa. Tibia a Cruris Articulo ad Articulum Pedis, quatuor Uncias cum sex Unciæ partibus longa, Pes ab Articulo Tibiæ ad medii digiti extremum Unciam unam cum Unciæ quinque partibus longa. Medius Digitus exteriore secundo duas partes Unciæ longior, exterior interiore et brevissimo unam partem longior. Rostrum totum nigricat, ex utraque parte interiore sulcatum. Lingua candicans, brevis, ex latiore basi in acutum mucronem fastigiata, extremo suo tertiam tantùm Rostri partem attingit. Alæ ex utraque parte ultra Caudæ extremum Unciam unam cum dimidiâ propendent. Cauda tres Uncias cum unâ parte Unciæ longa. Corpus quidem leve et gracile est, instar Avium Palustrium fere, quas Gallinulas Aquaticas vocamus. Color in Capite et Collo prono albus, in Dorso et Alis niger, pauco subviridi admixto. Caudæ pars superior et Collum superius colore ex albo et cinereo. Partes pronæ omnes albæ, et capitis superior quoque pars alba. Crura sanguinei coloris. Digiti terni sanguinei quoque, quorum medius longissimus, brevissimus interior: jungitur autem medius cum exteriore brevissimâ membranâ. Addit Ornithologus: Poplitum cavitas insignis est, Articulo tam flexili, ut in Sceleto etiam Tibia ad Femur tota reflectatur. Videtur sanè hæc Avis, ex Structurâ suâ, magis ad Volatum quàm ad Cursum comparata. Incessus certè, nisi æquali Alarum expansione librata esset, difficilior mihi videretur, in tantâ Crurum & Pedum longitudine & exilitate. *Oppianus* de iis agens dicit, hoc novum in iis esse, quòd, Maxillâ inferiore fixâ, superior solùm in ipsis moveatur. Sed in Ave hic propositâ Maxillarum motus nihil ab aliarum Avium naturâ variat, ut ex Articulis in Sceleto apparet.

Malè *Bellonius Pie de Mer*, Picam Marinam, pro Himantopode Plinianâ obtrudit, ut Iconem & Descriptionem apud eum consideranti patebit. Atque, quòd fusiùs quidem hujus Avis Descriptionem prosecutus sum, Veniam mihi dabunt æqui Lectores, quòd explodendus esset de hac Ave receptus error, & ad naturæ ipsius mentem effigies ejus delineanda.

Hæmatopus, *Bellonii* Pica Marina. *Hæmatopus.*

Gallinula Erythropus major *Gesn.* The *Red-Shank*, or *Pool-Snipe*. *Gallinula Erythropus.*

Avis the *Stint* dicta. An Cinclus prior *Aldrovandi*?

Aves Aquaticæ Rostris brevibus, Insectivoræ,

Capella, sive Vanellus, the *Lap-wing*, or *Bastard Plover*. *Vanellus.*

In cibum venit. Saporis boni est, nec succi improbi.

Pluvialis viridis, the *Green-Plover*. *Pluvialis.*

Pluvialis cinerea flavescens, Squaturola *Venetis* dicta.

In cibum veniunt. Delicati saporis sunt, & facilis concoctionis.

Morinellus in *Merciâ* frequens. In cibum expetitur, ob saporis præstantiam. *Morinellus.*

Charadrius, the *Sea-Lark*. *Charadrius.*

Aves Aquis innatantes Fissipedes,

Quibus Digiti nullis ad Latera Membranis augentur.

Gallinula Chloropus major *Aldrovandi*, the *Common Water-Hen*. *Gallinula.*

Rallus Aquaticus noster. Ejus hæc Descriptio ad me transmissa est à M. *J. Bruno* Viro admodum docto. Vanelli magnitudine est, plumis a vertice ad extremam usque caudam obscurè nigricantibus, in ventre cineritiis, nivei in aversâ caudâ candoris. Rostrum habet Columbini fere longitudine, latius verò et crassius. Ro-

Rallus Aquaticus noster. Ejus Descriptio.

ſtrum ſuperius coloris eſt bipartiti, cujus ſumma pars ab oculis ad medium pertingens rubra eſt et ſupereminens, ita ut crederes appoſitam aliquam Ceræ partem eſſe, cujuſmodi Literas obſignare ſolemus: pars autem inde deſcendens viridis eſt. Crurum & Femorum Cutis ſubviridis, niſi quòd partem illam, unde Crus incipit, Penſcelidis inſtar, Circulus ambit Coccineus. Caudâ in dorſum reflexâ, inſtar Cuniculi currentis, in Aquarum ſummitate graditur.

Aves Natatrices

Digitis ad Latera Membranis auctis.

Fulica. Fulica, the *Coot.*

CAPUT VI.

De Avibus Palmipedibus.

Aves Palmipedes Tridactylæ, ſeu Digito poſtico carentes.

Alka. ALka *Hoieri*, the *Auk*, noſtratibus the *Scout*. In Inſulâ *Baſſa*. Ova ejus Gallinaceis majora, nigris punctis interſtincta. In cibum venit.

Lomwia. Lomwia Inſulæ *Faræ Hoieri*. Ibid.

Anas Arctica. Anas Arctica *Cluſii*, cujus Icon habetur in Tabulis.

Columba Groenlandica. Columba *Groenlandica* dicta, the *Sea-Turtle Dove*. In Inſulâ *Baſſâ*, ubi Turtur dicitur.

Aves Palmipedes Tetradactylæ,

Quibus Digiti omnes Membranis intercurrentibus connexi ſunt.

Anſer Baſſanus. Anſer *Baſſanus*. Junioris integri Icon, & Caput & Pes ſenioris in Tabulis noſtris habetur. *Boethio* noſtro Aquilæ ſpecies dicitur.

Ejus Deſcriptio. Aliquantò minor vulgaribus Anſeribus eſt, pinguior multò. Ex Halecibus vivit, quarum ſaporem carnes comeſtæ retinent. Coloris ſubcineritii ſunt juniores, adulti albi. Roſtrum acutiſſimum, longum, rectum, in extremo nonnihil incurvum. Latera utriuſque Roſtri Mandibulæ leviter ſerrata. Pedes nigri, & Membranæ intercurrentes latæ, & admodùm rugoſæ, ut uno etiam pede firmiter inſiſtere Rupi etiam acutiſſimæ poſſit. Os, quod vulgò *Bril* appellatur, adeò in hac Ave cum pectore connexum eſt, ut nullâ vi avelli queat; quod impedit, ne in Pontum ſummâ violentiâ deſiliens in Haleces collum rumpat. De hoc obſervatum tradunt, quòd, ſi in quovis loco extra conſpectum Maris collocetur, corpus ſuum è terrâ levare & volare non poſſit: quod aliqui Alarum longitudini imputant. Ego etiam ſtupiditati Avis tribuerem: in domibus enim nutrita ſtupidiſſima Avis videtur eſſe. Singulæ fœminæ ſingula tantum ova unâ vice pariunt. Qui vel maximè palato lenocinantur, nequeunt tam delicatum ſaporem ex carne & piſce mixtum (qualis hujus Avis aſſæ eſt) Arte ſuâ conciliare. Hinc meritò noſtratibus Pulli adulti in deliciis habentur, & magni væneunt. Vere adveniunt, nec ante Autumnum diſcedunt. Non ſolùm autem in Inſulâ *Baſſâ*, ſed & in *Ailſâ* & aliis ex *Æbudibus* nidulantur.

Corvus Aquaticus. Corvus Aquaticus, the *Cormorant*. In Rupibus Æſtuarii *Forthæ* frequens.

Corvus Aquaticus minor, ſive Graculus Palmipes, the *Shag*.

Palmipedes Tetradactylæ Poſtico digito ſoluto,

Roſtro anguſto, in extremo non ſerrato.

Puffinus. Puffinus *Anglorum*. In *Gallovidiæ* noſtræ littore frequens.

Roſtro anguſto, in extremo adunco, ſerrato,

Merganſer. Merganſer, Harle *Bellonii*, the *Gooſander*.

Mergi. Varii apud nos Mergi ſunt, majores & minores in *Buchaniæ* littore, quorum unus in Tabulâ Argenteâ manu Illuſtriſſimæ *Erroliæ* Comitiſſæ inciſus eſt.

Roſtro anguſto in extremo non adunco, Brachypteræ

& Urinatrices, Colymbi dictæ.

Colymbus. Colymbus Roſtra anguſta, recta, acuta; Capita parva & Alæ parvæ; Pedes retrorſum ſiti juxta Caudam, ad velociùs natandum & expeditius urinandum; Crura lata & plana, ſeu compreſſa; Ungues lati Humanis ſimiles. Ex his quidam

Fiſſipedes Caudâ carentes.

Colymbus, ſive Podiceps minor, a *Small Loon*, or *Arſe-foot.*

Quidam Palmipedes & Caudati

maximus. Colymbus maximus Stellatus noſtras, Mergus maximus *Farenſis*, ſive Arcticus *Cluſii*, the *Greateſt Diver*, or *Loon*. Globo tranſfixus prope Inſulam *Ketham*. Ejus Icon habetur in Tabulis.

Arcticus. Colymbus Arcticus *Lumme* dictus *Wormio.*

Aves Palmipedes Tetradactylæ Digito Poſtico ſoluto,

Roſtro anguſto in extremo non adunco, Macropteræ.

Lari majores.

Larus. Larus maximus ex albo & nigro ſeu cæruleo nigricante varius, the *Great black and white Gull.*

Avis *Kittiwake*, ex Larorum genere, egregii ſaporis.

Larus cinereus maximus, the *Herring-Gull.*

Larus cinereus minor, the Common *Sea-mew.*

Ad Laros reducuntur Cataractes.

Noſter Anſeri ſylveſtri magnitudine par, unguibus aduncis nigris. Ejus Icon in Tabulis noſtris habetur. Rapax Avis Querquedulas ſimileſque Aves minores devorat.

Larus major albus; the *Sea-mew.*

Lari

Lari minores.

Hirundo Marina, Sterna *Turneri*, nostratibus *Pictarne*. In Insulâ *Kethâ* à D. *Andreâ Balforio* Equite aurato, dum unà illic essemus, Globo transfixa. [*P illarne.*]

Aves Palmipedes Latirostræ.

Cygnus mansuetus. [*Cygnus.*]

Cygnus ferus. *Very many of them in the North.*

Adeps Hæmorrhoïdes lenit. [*Usus Medicus, & Mechanicus.*]

Pellibus durioribus & rigidioribus Pennis ablatis, relictâ plumâ molliore, seu lanugine, præparatis utuntur ad frigus depellendum. Imprimis operimenta pectoris & ventriculi ex iis confici solent. Ex mollissimis plumis Culcitræ quoque conficiuntur.

Anser domesticus. [*Anser Domesticus, & ejus Usus Medicus, &*]

Caro ad cibum expetitur.

Adeps humectat, emollit, digerit.

Stercus ad Icterum multùm commendatur.

Plumæ molliores pro Culcitris & Cervicalibus inserviunt. E pennis Calami Scriptorii parantur. [*Mechanicus.*]

Anser ferus, the *Common Wild Goose*. [*Anser ferus.*]

Anser nostratibus the *Embergoose* dictus, qui nidulari sub aquâ, & sub aquâ etiam Ovis incubare traditur. In *Orcadibus* frequens. [*Embergoose.*]

Duntergoose in *Orcadibus* quoque reperitur. Ejus Ova paria Anserinis in Insulâ *Kethâ* reperiuntur. [*Duntergoose.*]

Skeeling-Goose, de quo fama est, in ejus Ventriculo Grana Piperis reperiri, de quo tamen non constat. [*Skeeling-Goose.*]

Bernicla sive Bernacla, or *Claks*. [*Bernicla, sive Claks.*]

De hac Ave multa fabulosa traduntur. Operæpretium igitur erit veram ejus Historiam tradere.

De hac integrum Tractatum scripsit *Michael Meg yerus*, qui de *Volucre Arboreâ* inscribitur, ubi æquivocam ejus generationem defendere conatur. *A D. Willoughbeo* sic describitur.

Ansere domestico minor est. Rostrum nigrum, Anserino multò minus & brevius, ab apice ad angulos oris vix sescunciale. Quod rostro contiguum est, albet, exceptâ saltem areolâ inter oculos & rostrum nigricante. Collum ad Sternum usque suprà subtusque nigrum. Prona pars corporis alba, cum aliquâ cinerei mixturâ. Infimæ tamen femorum plumæ paulò supra genua nigræ. Ultimæ tegetes caudæ albæ: supra illas plumæ nigricant. Alias dorsum ex nigro & cinereo varium. Cauda nigra. Remiges nigro-cinerea Minores alas vestientium ordines extremis fimbriis albent, deinde aliquousque nigri sunt. Quod reliquum est cinerascit. Posticus digitus valdè exiguus est. [*Ejus Descriptio Auctore D. Willoughbeo.*]

Galli has Aves *Macquerolles* & *Macreuses* appellant, & tempore Quadragesimali ex *Normaniâ* Parisios deferunt. Sed reverá deprehensum est à *Batavis*, Anseres hosce Ova parere, iisque, aliarum Avium more, incubare & Pullos excludere. Et refert *Senguerdius*, quod in Anatome harum Avium innumera Ova invenerit, &c. Mares ex his duos Testes habent, imo & Penem: & Femellæ Oviarium habent. Neque aliquid ejusmodi est, quod Animal creet, nisi priùs generet Ovum. Nec concipi potest, quomodo Animatum ab Inanimato, & Vivum à non Vivente produci possit: ultra enim suas vires agerent, generando quid seipsis nobilius. Quin potiùs ingenuè fateamur cum clarissimo Domino *Redi*, Quòd omnia illa, quæ ex putri materiâ vulgo oriri dicuntur, ex semine Plantarum reali & vero, nec non ipsorum etiam Animalium nascuntur, ut quæ mediante Semine proprio suas species conservent. Quodnam autem Animal in Conchis istis contineatur, sequente Sectione de Piscibus enarrabimus.

Anatinum genus.

Anas domestica vulgaris. In cibum venit, licet nutrimentum non ita bonum præbeat. [*Anas domestica, & ejus Usus.*]

Adeps dolores lenit. Fimus morsui Animalium venenatorum imponitur. Viva Anas, Ventre deplumato, Abdomini imposita, Colicæ medetur.

Boschas major, the *Common Wild Duck*. [*Boschas major.*]

Querquedula major, the *Teal*. [*Querquedula major.*]

Anas Circia, the *Summer-Teal*. An quæ nostratibus the *Ateal*? [*Anas Circia.*]

Eider Anas plumis mollissimis *Wormii*, quæ sic apud eum in Musæo describitur. Mas à Fœminâ in multis discrepat, licet lineamenta ferè sint eadem. Mas Anatem figurâ planè refert, rostro plano nigro, magis ad Anseris quàm Anatis figuram accedente, in medio duobus foraminibus oblongis respirationi dicatis prædito, longitudine trium Unciarum, ad latera pectinato. A foraminibus rostri, per verticem, duæ nigerrimæ et mollissimis plumis constantes maculæ supra oculos ad occiput tendunt, quas dividit linea albicans stricta, quæ in colli partem superiorem ex viridi albescentem desinit. Totum vero collum, capitis pars inferior, pectus, dorsi & alarum pars superior candicant. Remiges vero pennæ nigricant, ut et pectus totum et Uropygium. Cauda trium Unciarum, etiam nigra. Pedes tribus digitis constantes nigri, membranâ nigrâ ad extremum junctis. Crura brevia & nigra. Digiti Unguibus acutis et incurvis armati, Calcar habent ex adverso ad initium Cruris situm, simili membranâ et ungue dotatum. Fœmina ejusdem est magnitudinis et figuræ, sed non nisi unius coloris, fusca maculis quibusdam nigris hinc inde conspersa, reliquis partium lineamentis Mari respondens. [*Eider Anas.*]

Nidos in Cautibus sibi struunt, ac Ova copiosa sapida pariunt. Plumæ mollissimæ et Culcitris fulciendis aptissimæ sunt. In exiguâ copiâ se valdè dilatant, et præ reliquis, corpus calefaciunt. Solent hæ Aves statis temporibus se deplumare: hinc hac merce expetitâ se ditant Mercatores. Eadem mihi videtur Avis hæc cum Coleâ nostrate, cujus meminit *Buchananus* agens de Insulâ *Suilskeraiâ*. In ,,hac Insulâ rarum, et aliis Regionibus ignotum genus Avis conspicitur: Coleam vocant, magnitudine [*Rerum Scot. L. 1.*] [*Colea Avis.*]

„paulò infra Anserem. Ea Vere singulis annis eò adventat, Pullosque exclusos eò usque educat, „dum ipsi sibi prospicere possint. Ad id ferè tempus Plumæ sponte defluentes è toto corpore nu-„dam destituunt: ac tum demum ad mare se recipit, nec ante proximum Ver usquam conspicitur. „Illud quoque eis est singulare, quòd earum pennæ caulem non habent, sed levi, & cui nihil prorsus „duri adest, plumâ totum corpus velut languine vestiunt.

Thomæ Bartholino Anas fera Eider rostrum acutius habet nonnihil quàm vulgaris, Caro Mare sapit. Dissert. de Medicinâ Danorum.

Albanoca. Albanoca Avis Palmipes maculis cinereis rubris & albis conspersa in Insula *Alisâ* nidulatur.

CAPUT VII.

De Avibus quibusdam apud nos,
Quæ incertæ Classis sint,
Quarum proinde Descriptiones accuratas desidero.

AVis *Gare* dicta, Corvo Marino similis, Ovo maximo.
Junco, Avis capite nigro, *Cole-hooding* dicta. Inter Juncos nidulatur.
Titlinga, *Titling*, or *Moss-cheeper*. An Curucæ species?
Avis cristata Passeri similis.
Avis capite flavo, cum maculâ rubrâ. Circa Aquas versatur.
Avis nigra, cum maculâ albâ in pectore, Sturni magnitudine, canora, natans. An Merula Aquatica?
Avis Coturnice major, ejusdem coloris, Rostro tres pollices longo, adunco.
Avis cinerei coloris Alaudâ major, Rostro rubro. Aquas frequentat. *Pickerel* dicta.
Artagena albis maculis interstincta, saporis delicatissimi.
Avis Marina *Sea-Coulter* dicta.
Avis Marina *Taster* dicta.
Avis Marina *Sea-Cock* dicta.
Avis Palmipes Rostro lato coccinei coloris, cinerei coloris, Coturnice minor.
Avis *Orcadensis Lyra* dicta Anate minor, & Pluviali major, pinguissima, saporis pisculenti.
Avis parva præpinguis in *Orcadibus Tyst* dicta.
Harle Avis Palmipes Anate major. An Merganser?
Avis Anate domesticâ minor piscibus victitans *Smlefanger* dicta est dorso nigricante.
Palmipes quædam Rostro Ardeæ simili. In *Orcadibus*.
Cockandy Avis Palmipes Anseri magnitudine par, cinerei coloris.
Badoch Avis Marina magna nigricans.

SECTIO QUARTA.

De Piscibus.

CAPUT I.

De Piscibus in genere.

Piscium natura. PIscis, voce generaliùs sumptâ, Animal est Aquatile, seu in Aquâ vitam agens.
Sedes propria est aqua, extra quam si diutiùs retineantur, celerrime moriuntur, tanquam naturali Elemento seu pabulo caloris destituti. Ut enim Animalibus terrestribus & aereis aer ad vitam absolutè necessarius, sic & aqua piscibus pro caloris sui ventilatione necessaria est.

Differentiæ. Omnia autem Animalia Aquatica ad has duas Classes reducuntur: vel scilicet sanguinea, vel exsanguia sunt.

à Loco, à Tegumento. Sanguinea *Latinè* Pisces strictim dicta, &, pro locis in quibus vivunt, vel sunt Marini, Fluviatiles, Lacustres, vel Marini simul & Fluviatiles. Tegumentorum quoque ratione, quidam squamosi sunt, quidam Cute tecti, eaque vel asperâ vel lævi.

Exsanguia generaliùs dividuntur in Mollia, Crustacea & Testacea.

Piscium Motus, Usus. Quidam ex Piscibus natant, qui Motus Pinnis perficitur, quidam gradiuntur, ut Cancri, &c.
In Cibum plurimi veniunt; quidam etiam partes habent ad usus Mechanicos inservientes.

CAPUT II.

INter Sanguinea agmen ducunt Ceti mole suâ observabiles. Et quidem sub nomine Cetorum veniunt Pisces ingentis molis: sed propriè tales sunt, qui Pulmones, Arteriam, Collum & alia Membra cum Quadrupedibus communia habent. Ex his apud nos sunt

Balænæ olim claræ apud Scriptores antiquos, ut apud *Juvenalem*, Sat. 10.

Quantò

Quantò Delphinis Balæna Britannica major.

Balæna, the *Common Whale.* Una septuaginta pedum longitudine nuperrimè capta in Oris Borealibus. Balæna.

Prope *Leogum* Insulam tanta capitur Balenarum copia, ut aliquando (uti seniores narrant) viginti septem, partim prægrandes, partim minusculæ, Decimarum nomine Sacerdotibus sint exhibitæ.

Physeter, the *Spouting-Whale.* Ante cerebrum foramen habet, seu fistulam, per quam aquas eructat. Physeter.

Cetus dentatus *Clusii*, in cujus capite Sperma Ceti reperitur. Cetus dentatus. Lib. 6. Exot. Cap. 17.

Porcus Marinus Harengos persequitur, & Delphinus esse creditur. Delphinus.

Phocæna, the *Porpus* or *Porpoise*, Delphini species. Breviore & crassiore corpore est. Phocæna.

Sapor carnis Porci Marini Bovillæ non multùm cedere dicitur.

Ex Adiposis horum Piscium Carnibus Oleum (*Train-Oyl* vulgò) excoquitur, cujus usus ad Saponem nigrum conficiendum; in Lucernis quoque; & ab Alutariis & Coriariis etiam ad inungenda Coria expetitur. Usus Mechanicus.

CAPUT III.

De Piscibus Pelagiis Squamosis.

EX his apud nos sunt

Asellus mollis, Candidus primus, omnium nobilissimus. D. *Shonevelde.* Nostratibus a *Whiting.* Aselli.

Asellus Callarias, Nostratibus a *Haddock.*

Asellus fuscus, Nostratibus a *Podly.*

Asellus major, the *Cod-Fish*, or *Keeling.*

Asellus niger, the *Coal-Fish.*

Asellus noster a *Codling* dictus, *bigger than the Haddock.*

Asellus varius, Molva, Asellus longus. *Shonevelde. Ling.*

In cibum venit, &

Ex hepatibus *Asellorum* collectis pinguedo excoquitur, & Oleum *Train-Oyl* dictum inde conficitur. Usus.

Halec, a *Herring.*

Haleces *Scotiam* immensis exercitibus circumnatant. Ingentem quæstum ex eorum capturâ in nostro Mari *Batavi* quotannis faciunt. Optimè ounc apud nos condiuntur, & à Mercatoribus nostris Exteris in Oris distrahuntur. Harengus.

Recens egregii saporis est: à quibusdam tamen Muriatica præfertur, quòd languidum & humectum Ventriculum firmet, appetentiam excitet, famem sedet, & adversus Crapulam valeat. Vires.

Jus Halecum Alvum solvit. Intestina pulverata ex Vino pota Urinam retentam elicere valent. *Schwenckfelt.*

Muria incidit, attenuat, abstergit, Alvum subducit. Ex Melle cum Halecum cinere strumas dissipat, & ad Anginas valet; Ulcera sordida abstergit, & morsui Canis rabidi medetur.

Alosa minor a *Crue-Herring.* Alosa.

CAPUT IV.

De Pelagiis levibus.

EX his apud nos

Thunnus, nostratibus the *Stoer-Mackrel.* In eâ Maris *Atlantici* parte, quæ Occidentalem *Scotiæ* Oram alluit. Thunnus.

Xiphias, seu Gladius, the *Sword-Fish.* Xiphias.

Serpens Marinus, the *Sea-Serpent.* Serpens Marinus.

Conger, quibusdam à corporis & coloris similitudine Anguilla Marina, the *Conger.* Conger.

CAPUT V.

De Piscibus Cartilagineis.

HOrum duo genera: alterum longum, alterum planum.

Longi generis.

Canis Carcharias. Ex *Atlantico* Mari Minores Pisces, Haleces, &c. persequitur in sinus Maris Occidentalis nostri. *The Shark.* Canis.

Galeus Mustelus, the *Dog* or *Dogger-Fish*, Piscatorum Retia rumpit. Galeus.

Galeus Acanthias, Catulus spinax, the *Picked Dog.*

Plani generis.

Pastinaca Marina, the *Fire* or *Fiery Flaw.* Pastinaca.

Raia, the *Thornback.* Raia.

Raia lævis, the *Scate*.
Raia clavata, the *Scate with large pricks like nails.*
Squatino-Raia.
Lumpus *Anglorum*, nostratibus the *Cock-Paddle.*
Gibbosus Piscis, the *Hush-Paddle.* Quibusdam the *Bagaty.*
Rana Piscatrix, the *Fishing-Frog.*

Incertæ Classis.

Mola *Salviani*, Orthragoriscus, sive Luna Piscis *Rondelet*. the *Molebut*.

CAPUT VI.

De Piscibus Marinis, Saxatilibus & Litteralibus.

EX Saxatilibus Marinis apud nos sunt, ex Squamosis
Perca Marina, the *Sea-Pearch.*
Channe, Hiatula, quod perpetuò hiare videatur.
Caro Percæ duriuscula, friabilis, suavis, laudabilis succi; languentibus ægris, febricitantibus, puerperis & vulneratis salubris. Hinc *Ausonius*, (Edyll. 10.)

Nec te delicias Mensarum Perca silebo,
Solus puniceis facilis contendere Mullis.

Jus ex Percis alvum emollit. Coercent Carcinomata Percarum salsorum capita. Lapillos binos rotundos Perca in capite fert juxta spinæ dorsi initium, qui contra Calculum laudantur.
Umbræ *Rondeletii* congener nostras maculis aureis. An Anthias quartus *Jonstoni*? Ejus Icon in Tabulis nostris habetur.
Gobius Marinus viridis, a *Groundling*, or *Rock-Fish.*
Acus, the *Needle-Fish.* Hujus variæ species apud nos: scilicet,
Acus Oppiani Major cubitum unum longus.
Minor pedem longus.
Acus Aristotelis.
Acus nostras caudâ Serpentinâ. Ejus Icon in Tabulis habetur. Duos pedes longus est. Rostrum ejus Tubam æmulatur, in quo convenit cum priore Acu *Aristotelis*; hoc veluti per Fistulam ex Aquâ Alimentum haurit: foramen enim parvum in extremo Tubæ est. Pinnam habet in medio dorsi oblongam duas uncias longam. Cauda autem non (ut prior) in pinnam instar penicilli desinit, sed in acutum veluti stimulum terminatur, absque ullo pinnæ vestigio. Ab infimâ verò capitis parte ad caudam lineis gyratim ad parvum intervallum corpus ambientibus distinguitur. Gyri hi obscuri coloris: Cutis autem, quæ Cartilaginea est & dura, flavescit. Fuit hic Piscis in Littus Præfecturæ *Linnuchensis* prope Prædium de *Carrin* rejectus, tempestate maris (ut verisimile est) illic delatus, & ad me ab *Andreâ Pourie* Chirurgo *Linnuchensi* transmissus.
Apua vera, the *Spurling.*
Ammodites the *Sand-Eel.*
Draco Marinus major, the *Viver Pieterman*; quibusdam Araneus minor.
Trachurus. Hunc esse suspicor, qui *Drumfrisiensibus* nostris *Horling* dicitur, similis Scombro, saporis Aselli *Merlucii.*
Encrasicholi species. At *Drumfriess.*
Scomber, the *Mackrel.*
Aculeatus Marinus minor *Shoneveldе.* Ejus Icon in Tabulis habetur.
Lyra, quibusdam the *Crowner*, aliis ex nostratibus the *Sea-Hen*: quæ appellatio quoque (Sea-Hen) *Germanis* communis est, referente *Turnero*
Scorpius Marinus nostras. Ejus Icon habetur in Tabulis nostris.
Cyprinus, the *Sea-Carp.*

Ex planis Squamosis.

Solea, the *Sole Fleuk.*
Inter lautos cibos habetur. Caro ejus alba, firma, dura & nonnihil glutinosa. Suavitate & bonitate præstat multis aliis Piscibus.
Rhomboides. An qui nostratibus the *Bonnet-Fleuk*?, an *Turbot-Fleuk*?
Passer lævis vulgaris, the *Common Fleuk*
— auratus, the *Spotted Fleuk.*
Rhombus lævis, the *Common Turbot.*
Paulus Jovius Rhombo principatum largitur, quem ideo Ganeones *Itali* Aquatilem Phasianum appellant, ut Soleas Perdicibus adæquant.

CAPUT VII.

De Marinis simul & Fluviatilibus.

SAlmo, the *Salmon*. Tantâ copiâ capiuntur in nostris Fluminibus, ut inter merces sint, quæ apud exteros à Mercatoribus nostris distrahuntur.

Caro

Caro rubet; pinguis est, ori grata & stomacho idonea.

Recens suavis est & ori gratus. Salitus multum de bonitate amittit. Fumo induratus saporis ingrati & difficilis concoctionis.

Lupus Marinus *Shonveldii*, nostratibus the *Cat-Fish*. Descripoo ejus habetur apud D. *Schonevelde* in Ichthyologiâ.

[*Lupus Marinus, & ejus usus.*]

In cibum venit, egregii saporis. Ejus Icoo habetur in Tabulis nostris.

Sturio, Accipenser quibusdam, the *Sturgeon*.

[*Sturio, sive Accipenser, & ejus usus.*]

Accipenser Piscis in primis nobilis est, pinguedine flavâ abundat, palato optimus. Caro candidissima, mollis, delicata, suavis, boni succi, stomacho idonea, succum gignit dulcem, alit facillimeque excernitur. Summi apud veteres *Romanos* pretii. Hinc Martialis,

Ad Pallatinas Acipensem mittite Mensas.

[Lib. 13. Epig. 91.]

Cataphractus *Shonveldii*. Ejus Icon in Tabulis nostris habetur.

[*Cataphractus.*]

Egregia ejus Descriptio extat apud D. *Schonevelde* in Ichthyologiâ.

Ob carnis dulcedinem quibusdam in deliciis habetur. Resecto capite, coquunt ex Aquâ. Hinc abrasis crustis, cum Butyro & Aceto utuntur.

Lampetra.

Anguilla, the *Eeel*.

[*Lampetra. Anguilla, & ejus usus.*]

Anguilla carnem habet mollem, dulcem; sed quæ glutinosum, & pituitosum frigidumque succum gignat & faciat.

Aqua Anguillæ destillata Tabidis propinatur. Pinguedo coctæ supernatans Alopeciam emendat. Cum Axungiâ Anserinâ, succo Rutæ, Absinthii, Hederæ terrestris fit Unguentum surdastris utile. Hepar Anguillæ pulveratum ad partum promovendum commendatur.

Mustela vivipara.

Mustela Vivipara, nostratibus the *Guffer*, quibusdam *Eelpout*. Eam ita describit D. *Schonevelde*. Piscis est pedalis aut paulò major. Cutis illi glabra, color capitis & dorsi ex fusco flavescens nigris lituris sugillatus, qui versus latera dilutior fit. Ventre paulatim obscorè albescente, podex vel umbilicus albicat. Branchias habet utrinque quaternas. Caput quam in aliis speciebus minus, figurâ, ut in Anguillis, terete. Pinnas habet ad Branchias latiores duas, sub gutture foris croceo totidem, cirrhorum instar, perexiguas. A cervicis initio dorsi pinna incipit coloris ex flavo cinerei, & continuo ductu versus caudam excurrit. Ab ombilico pinna subflava in caudam brevem mucronatam gracilescentem ac paulatim rubescentem desinit. Anatomen partium interiorum ibidem vide. Vivipara est, ut unà cum D. *Balforio* nostro observavi: ex unâ enim fœtus viginti duos extraximus, qui, Anguillarum instar se contorquebant.

[*Mustela Vivipara.*]

CAPUT VIII.

De Piscibus Fluviatilibus.

Trutta Fluviatilis vulgaris.

Trutta Piscis gustu suavissimus & ori gratus, carne friabili, in quâ parùm lentoris & pinguedinis inest: unde alimentum ex eo sumitur corporibus alendis saluberrimum, ægris quoque commodum.

[*Trutta & ejus Usus.*]

Alburnus. An qui nostratibus the *Bleis*?

[*Alburnus*]

Pungitius Pisciculus.

[*Asper Pisciculus.*]

Cobites barbatus, a *Loch*. Ex Mustelarum genere est omnium minima.

[*Cobites*]

Phoxinus lævis, the *Minnow*.

[*Phoxinus.*]

Phoxinus lævis, Pisciculus varius *Rondeletii* à variis coloribus dictus, Fellis multum habet: propterea non nisi evisceratus coquendus. Carne est molli & satis suavi.

Salmoneta, qui nostratibus the *Salmon-trout*.

[Salmoneta.]

Omni tempore bona est, sed Maio mense præstat. Caro elixa rubet, ut Salmonum, suavis & grata, succi laudabilis & facilis digestionis.

Cyprinus, the *Carp*.

[*Cyprinus,*]

Perca.

[*Perca.*]

Abramis, the *Bream*.

[*Abramis.*]

Lucius, a *Pike*.

[*Lucius,*]

Lucius carne præditus est albâ, duriusculâ, optimi succi & facilis concoctionis.

[Ejus Usus;]

Cor Lucii adversus Febrium Paroxysmos devoratur. Fel in oculorum affectibus magni usûs. Mandibulæ siccatæ in pulvere adversus pleuresin, renum saburram & vesicæ calculum bibuntur. Cinis ad ulcera inveterata usurpatur.

Silurus, sive Glanis. Atlas Novus Parte 5. Pag. 148.

[*Glanis.*]

CAPUT IX.

De Lacustribus.

Trutta Lacustris maxima. An qui *Bull-trout* dicitur?

[*Trutta.*]

Salmerinus. An Trutta parenchymate rubro, the *Red-Trout*?

[*Salmerinus.*]

Poana,

Poana. Vandesius & Gevandesius.

Poana, Anguillæ species in Lacu *Leimonio*.
Piscis in Lacu *Mabano*, Vandesius.
In eodem Lacu Gevandesius.

CAPUT X.

De Mollibus seu Molluscis.

EX Mollibus apud nos sunt

Sepia. Sepia, the *Cattle-Fish*. Atramenti copiâ luxuriat.

Loligo. Loligo. Nostratibus, (a thecâ, in quam se recipit) *Hose-Fish* dicitur. Præter Atramentum, alium Succum purpureum habet.

Sepiæ Os. Sepiæ Os in usum venit Aurifabris.

Stella. Stella Marina quinque radiorum, & cum radiis tredecim.

CAPUT XI.

De Crustatis,

Astacus. ASTacus Marinus major, the *Common Lobster*.
Astacus Fluviatilis, seu Gammarus the *Creafish*.

Astacus Fluviatilis in capite duos lapillos albos rotundosque semiglobuli figurâ gerit.

Usus. Caro Hecticis & Tabidis utilis est, optimè nutrit, & somnum conciliat. Præfertur caro in Caudis & Forcipibus. Aqua ex carnibus per Alembicum extrahitur pro Hecticis, Calculosis quoque utilis.

Oculi Cancri, dicti Astacorum lapilli. Lapilli Astacorum (qui *Oculi Cancri* vulgò dicuntur) Cordiales sunt, refrigerandi, siccandi & abstergendi facultate præditi, Calculosis & ab alto devolutis utiles. Ustorum cinis plurimùm exiccat, in Cancro & morsu Canis rabidi laudatum est Remedium.

Astaci succus recens expressus, cum Farinâ Hordeaceâ & Oleo Violaceo, ad Cataplasmatis consistentiam coctus Renum fervorem mitigat, Calculique Coagulum dissolvit.

Squilla. Squilla gibba.

Cancer. Cancer Marinus vulgaris, the *Common Sea-Crab*.
Pagurus, the *Punger*.
Cancer Fluviatilis.
Cancer minor viridis nostras, the *Keavy*.
Cancellus in Buccino degens, the *bigger Souldier-Crab*.

Incertæ Classis.

Physallus. Physallus *Rondeletii*.

CAPUT XII.

De Testaceis, sive de Cochleaceo genere,

Cochleæ. COchleæ vel terrestres sunt, vel aquaticæ.
Cochleæ terrestres ad Insecta Apoda reducendæ.

Cochleæ Aquaticæ Cochleæ Aquaticæ vel Fluviatiles, vel Marinæ.

Cochleæ Fluviatiles. Fluviatiles vel Turbinatæ, ut Buccina;
Vel Bivalves, ut Musculi Aquæ dulcis;
Vel Univalves Patellæ, de quibus vide D. *Lister*.

Marinæ Turbinatæ. Marinæ quoque vel Turbinatæ, quarum
Quædam intortæ, sive anfractuosæ, aperturâ sinuatâ sive canaliculatâ, ut Buccina Rostrata dicta.

Buccina. Buccinorum usus. Buccina è genere Turbinatorum sunt, in cibis locum invenerunt. Caro alvum sistit; sed aqua, quæ ex iis defluit, Ventrem subducit. In Colicis affectibus, Cardialgiâ & Oculorum doloribus eorum usus commendatur. Ad tetros Oris odores ex iis collutiones præparantur. Ad Alopeciam, Aurium dolores & Ambusta Unguenta inde parant. Potum ex ejus Testâ pueris Tussi ferâ laborantibus conducere animadversum est.

Hæ læves,
— striatæ.
Aliæ intortæ aperturâ planâ, eæque vel
Figurâ productiore, vel
— breviore Cochleiformes.
Umbone minimè omnium extante, Neritæ.

Neritæ. Trochi. Basi latâ & planâ figurâ Conoide, Trochi.

Concha Veneris. Aperturâ in angustam rimam formatâ, spiris intus latentibus, Concha *Veneris* minima.
Orbes non habens, Echinus Marinus, *Orcadensibus Ivigar*.

Echinus Marinus. Egregia Echini nostri Marini descriptio apud *Olaum Wormium* habetur, quam hic apponere visum est.

Echinus

Ejus Deſcriptio. Authore Oleo Wormio in Muſæo Pag. 261.

Echinus Marinus quibuſdam Aurantium Marinum, quòd, ſpinis ablatis, Pomum Aurantium quodammodo referat. Forma eſt in rotunditatem conglobatâ, demptâ unâ parte parùm compreſſâ, in quâ os eſt rotundum, quinque dentibus incurvis intus cavis & in idem punctum coëuntibus munitum. Ii quinque maxillis internis connexi ſunt, quæ ab ore intus erectæ, ex acuto in latum tendentes, & ambienti calici non continuæ, mirabili artificio ſunt conſtructæ & cælatæ. Inter dentes interna caruncula quædam eſt quæ Linguæ vices gerit: mox Gulæ jungitur, quæ in Inteſtinum deſinit longum, per Teſtam ſtellatim diſpoſitum, quod in parvum foramen deſinit, ad excrementa egerenda deputatum, ex adverſo oris ſitum. Tota Teſta intrinſecus foraminibus parvis plena eſt, per quæ movendi facultas Aculeis communicatur: extrinſecùs in exigua Tubercula eriguntur Aculeorum cotylen excipientia: membranulâ junguntur, ut in orbem moveri poſſint. Aculeorum caput craſſius eſt & cavum, ſed in acutum terminatur. Tota exterior Teſta à ſpinis denudata purpureo & flavo, alternatim quaſi diſpoſitis coloribus, radiat, & creberrimis punctulis aſperatur. Magnitudo diverſa eſt: quandoque ſemipedem in diametro habet, quandoque minus.

Echinorum Marinorum uſus.

In Echinis nihil eſt, quod cibum præbeat, præterquam Ova, quæ in iis inveniuntur quinquepartita, ſubruffa, ad Stellæ imaginem formata, quæ quandoque eduntur, ſapore non injucundo, licet ad amaritiem accedant; quandoque coquuntur, ex intervallo manducata. Phreneticis, Epilepticis & Melancholicis conducere volunt. Teſtæ crematæ ſordida ulcera purgant, carnem luxuriantem reprimunt, ſtrumas diſcutiunt. Ad Dyſuriam & Calculum teruntur cum Aculeis, & ex Mulſa frequenter exhibentur. *Hippocrates* Echinos Marinos in Vino odorato exhibet ad expellendas Secundinas. Recentes in cibo morſis à Cane rabido proſunt cum Vino aut Mulſo. Ad ſtomachum haud parùm proficere Echinum Marinum & Veſicam vacuam facere affirmat *Ælianus.*

Bivalves cluſiles.

Bivalves vel ex omni parte cluſiles, eæque vel non ſtriatæ, vel ſtriatæ.

Oſtrea, & eorum uſus.

Non ſtriatæ aſperæ valvis diſſimilibus unico ligamento interno donatis, Oſtrea, quæ apud nos maxima ſunt.

Non ſolum in Cibis, ſed etiam in Medicinâ, magnæ ſunt Oſtreorum dotes. Stomachum unicè reficiunt, faſtidiis medentur, alvum leniter molliunt eadem cocta cum Mulſo. Oſtreorum Teſtæ crudæ tritæ ad Sedem procidentem valent. Combuſtarum cinis cum Melle impoſitus Parotidas cito diſſolvit.

Mytuli, & eorum uſus.

Quædam Conchis ſetiferis unico ligamento donatis, figurâ ferè Rhomboide, Muſculi vel Mytuli, qui Saporis non ingrati ſunt. In nonnullis Uniones inveniuntur, ſed obſcurè albi. Comitiales Morbos jus Mytulorum & Concharum abigit. *Plinius.*

Sunt etiam in Aquis dulcibus Mytuli Marinis majores, quorum Teſtæ Pictoribus ad colores excipiendos inſerviunt.

Concha Margaritifera.

Concha Margaritifera dicta. Hæc Bivalvis eſt Concha, figurâ longiuſculâ, compreſſâ, putamine externo fuſco ſtriis multis ſcabro. Intrinſecus vero lævis, lubrica, pellucida argenti nitore, ut Conchæ Orientales Margaritiferæ, refulget. Margaritas gignit, quæ ipſi carnis ſubſtantiæ innaſcuntur.

Caro mucilaginoſa, lubrica, mollis, odoris ingrati.

Margaritæ.

Quandoque minutæ quamplurimæ ſunt, magnæ verò trinæ aut plures rarò. Sæpiſſimè unica tantum inſignis inter Carnem & Teſtam libera. Quædam exactè rotundæ, Piſi inſtar, quædam oblongæ, teretes, Cylindraceæ; quædam Pyriformes. Mihi a fide digno viro relatum eſt, nuperis annis in Boreali *Scotiæ* Plaga unam fuiſſe repertam, quæ Nucem Moſchatam magnitudine æquaret, boni quoque coloris. Plures fuſcos vidi Fabæ vulgari pares. Quædam fuſcæ in unâ parte, in aliâ argenteo candore nitent.

Margaritæ Cordiales ſunt, acres humores edulcorant, volatiles figunt, ſanguini [illegible] & conſiſtentiam præbent, & calorem ejus mitigant. Siccant, abſtergunt & roborant.

Corolla ex Margaritis Scoticis.

Dominus *Tavernier* Corollam ex iis mille Coronatis æſtimat. Olim celebres erant: legitur enim, Cæſarem Scutum ex Britannicis ornatum *Veneri Genitrici* dicâſſe. Ipſe verò vidi Corollam ex Margaritis *Scoticis*, quæ bis mille Coronatis æſtimabatur: erant enim grandiores Piſis, exactè rotundæ, nitidiſſimi candoris.

Concha è maximis.

Concha è maximis admodum craſſa, rotunda, ex nigro rufeſcens. *D. Liſter.*

E maximis eſt, æqualiter ferè lata, ſc. ad digitos tres utrinque patens. Ei figura ſubrotunda eſt. Cava & in dorſum multùm elata eſt. Huic color cum ſummâ cuticula adeſt ex fuſco rubeſcens, aut caſtaneus intus albet.

Striatæ vel ſunt Auritæ, vel ſine auribus.

Pectines.

Auritæ valvis diſſimilibus, Pectines, the *Clames.* His altera è Teſtis plana, altera cava. Unicuique ligamentum eſt nullis apophyſibus ſive Tuberculis Teſtaceis: ſed in medio utriuſque Teſtæ cardine ſimilem cavitatem, ſive canaliculùm habent nervo obfirmatum.

Pectunculi.

Striatæ ſine Auribus ſunt valvis æqualiter concavis, unico ligamento donatæ, Pectunculi, *Cockles.*

Solen.

Dictum eſt de Bivalvibus Cluſilibus. Sequuntur Bivalves alterâ, aut utraque parte hiantes, ut Concha fuſca, longiſſima, anguſtiſſimaque, muſculo ad cardinem nigro, Solen, the *Spout.*

Pholas.

Pholas noſtra, cujus Icon in Tabulis noſtris habetur. Videtur id eſſe quod deſcribit D. *Liſter* de Cochleis Marinis not. 21. Admodum tenuis & fragilis Teſta eſt; modicè cavæ ſunt Valvæ, extrà rugoſæ, intus læves. In lapidis duriuſculi foraminibus latitant ab ipſo earum ortu, nec ex his eximi poſſunt, niſi lapis frangatur. Foramina alterâ parte patent, alterâ clauſa ſunt. His ſingulis figura una & eadem eſt, eaque veluti Ovalis: ſc. ipſum Os anguſtius, media pars ventricoſior, rurſus anguſtior ima pars, quæque rotundatur. Pro ratione Animalis majora minorave ſunt: at omnium foraminum cava duplo aut triplo majora ſunt, quàm Conchæ requirant, ſc. ut liberè Valvas aperire poſſint.

Univalves vel sunt

Patellæ. Loco mobiles vertice integro, Patellæ. Vel

Balani. Loco fixi vertice aperto, Balani, qui Porco Marino adhærent,

Incertæ Classis sunt

Concha Anatifera. Concha Anatifera dicta.

Concha illa triquetra est, parva, foris ex albo cærulea, lucida, lævis, compressa, unciali longitudine & latitudine, ad perfectionem ubi devenit, quatuor constans Valvis, interdum pluribus, quarum priores duæ triplo majores posterioribus, quæ iis tanquam appendices adhærent, Tenues valde in Membranaceum Tubulum desinunt, quo Algæ aut Abietis fragmento adhærent, & (ut verisimile est) non solùm eo se figunt, sed & sugunt humorem alimentarium: cum hoc enim jungitur Pisciculi corpus, quod informis quædam caro est, ex quà multi pedes sparguntur. Et hi pedes interiore parte multos quasi breves pilos emittunt, qui pro pennis, fallunt eos qui incautiùs intuentur. Pennæ enim nullo modo sunt: nam penna quævis ex utroque caulis latere plumas emittit. At hi pedes exteriore latere plani sunt, interius latus hosce veluti pilos emittit, ut videre est in Iconibus, quæ in Tabulis nostris habentur, tum prout nudis oculis apparent, tum ut Microsopii beneficio spectantur.

Concha Insulæ Barræ.

Concha *Boethii* Margaritifera torno fastigiata & maculis aspersa. An Nautilus?

Concha Insulæ Barræ &c. Usus Cochlearum Marinarum. Cochlea Marina Stomacho idonea, & facile alvo excernitur. *Dioscorides.*

Ex Testis Marinis crematis fit Calx, quæ Areoâ mista contra Aquas Pluviamque (ut ferunt) admodum durat.

C A P U T XIII.

De Piscibus quibusdam incertæ Classis.

Pisces quidam sunt, de quibus Relationes non ita distinctæ sunt, ut ad certas Classes reduci possint.

In Boreali *Scotiæ* Plagâ the *Seath-Fish.*

The great black Cockle.

The Hook.

Inter Pisces, Spondylorum meminit *Boethius*, Descript: *Scotiæ.*

Purpuræ quoque meminit ibid.

Piscis in Lacu *Levino Camdeni*, saporis delicatissimi.

Piscis *Gerletroch* dictus.

A Fish with big-eyes prominent.

Capitonis meminit *Lesleus.*

S E C T I O Q U I N T A.

De Zoophytis.

Urtica Marina. Urtica Marina.

Quædam ex his frondibus purpurascentibus conspicuæ. Tactæ Urticæ uredinem movere dicuntur.

Penna. Penna Marina alia *Jonstoni.*

S E C T I O S E X T A.

De Serpentibus.

Atque hic patriæ nostræ gratulandum est, quòd Serpentes apud nos paucissimi sint, sc.

Coluber, Typhlops, Hydrus. Anguis sive Coluber, the *Snake*, nostratibus the *Adder.*

Typhlops, Cæcilia, a *Blind-Worm.*

Hydrus, seu Natrix, the *Water-Snake.*

S E C T I O S E P T I M A.

De Insectis.

C A P U T I.

De Insectis in genere.

Nominis ratio. Insecta Ἔντομα sic dicta, quoniam eorum corpora incisuris præcinguntur, quæ nunc cervicum loco, nunc pectorum atque alvi procinctu separant Membra tenui Fistulâ cohærentia. Non tanto partium apparatu stipantur ac Sanguinea, nullâ tamen re ad naturam suam pertinente destituuntur. *Insectorum motus.* Quod ad motum attinet, repunt, ambulant & volant, quod mirum in tantillis corporibus est, & summam spirituum agilitatem notat. Ab horum agitatu murmur est, quod quædam ex iis edunt. *Generatio.* Omnia coitu generantur, ut egregiè experimentis variis comprobavit *Franciscus Redi* de Insectis.

Locus. Variis locis gaudent: in nive, aquis tam dulcibus quàm marinis, in terrà, in Fossilibus quibusdam inveniri

inveniri etiam quidam tradunt, qui intentiore intuitu Naturam contemplati sunt. Singulæ autem ferè Plantæ sua Insecta diversa ferunt.

Mira Numinis potentia & prudentia in hisce Animalculis elucent. Insecta Exercitus Dei appellantur.

In hisce Naturæ solertiam & potentiam mirari est, quæ, ut ait *Plinius*, *nunquam magis quàm in minimis tota est.* Quis enim non vellet suspicere tot sensus non in Culice (ut ille habet) sed in Acaro, qui visus aciem præ minutissimâ suâ tenuitate effugit, qui tamen in Microscopio corpus crystallini coloris multis Organis (ut postea videbimus) instructum exhibet? Et quidem, quasi parvitatem ejusmodi Animalium numero compensare voluisset *Deus* Opt. Max. ea non solum per omnia reliqua Animalia, sed & per omnia corpora mixta disseminavit, pro specierum varietate diversa. Hæc proinde *Deus* Exercitûs sui nomine donat, quo superbiam & ferociam hominis confundit & conterit: Is enim Pulices, Lendes, Pediculos, Sirones, Vermesque varii generis Inquilinos in suo corpore habet. Horrenda etiam & à communi reliquorum formâ aliena producit Animalcula, quibus quandoque in prædam cedit. Et tam vilibus contemptisque Animalculis non solum summi aliquando Viri absumuntur, sed & integri Populi, (corruptis aut devoratis planè frugibus, & Insectis iis demum putrescentibus exortâ Peste) per magnos Terræ Tractus funditus delentur. Quid ergo Homo est, ut cum Conditore suo contendat, aut spem in marcescentibus illis rebus ponat? Tanti Numinis Majestatem adorare potius decet, & cum tremore revereri: nec viribus corporis, nec ingenii felicitati, nec fortunæ indulgentiæ fidere, sed in *Dei* solius benignitatem recumbere, in quo vivimus, movemur & subsistimus, cui soli honos, potentia & laus in æternum debentur.

Exod. 8. & 10. Ps. 105 v. 30. Joel. 1. v. 4.

Ex minimis Animalculis Dei gloria illustratur.

Res certè quæque virtutis amplitudine, non molis quantitate, demetiendæ, ut vel ex Insectis apparet, in quibus longè majora miracula collocasse videtur Deus ejusque administra Natura, quam in enormibus aliis Animalibus, ut in Artificialibus quoque videmus. Faciliùs enim multo componitur Catena, cujus Annuli sunt magnitudine & circumferentiâ pedali, quàm Catenula, cujus Annuli vix, instar punctuli, mediam concavitatem habeant. Et proinde magis ex hisce minimis Animalibus, quàm ex mole vastis & prægrandibus, *Dei* Gloria elucet, juxta illud,

Eminet in minimis maximus ipse Deus.

Insectorum differentiæ.

Distinguuntur autem Insecta generalius in Terrestria & Aquatica, & utraque in Pedata & Apoda.

E Pedatis rursum alia sunt Alata, alia Aptera sive non Alata.

Alata subdividuntur in Anelytra, sive Detectipennia Membranacea, & Coleoptera sive Vaginipennia, quæ Alas suas velut in Vaginâ recondunt.

Inter Anelytra alia favificant, alia non.

Insectorum Usus insignes.

Nos proinde videbimus, quæ secundum hanc seriem Insecta apud nos sint, si priùs pauca de Insectorum usibus retulerimus, quos quidem in vitâ humanâ maximos præstant. Apies Mel Ceramque, Bombyces Sericum conficiunt, ut alia prætercam. Varias quoque Artes Homines docent: Textricem ex iis ostendunt Seres, Erucæ & Aranei, Cælaturam exercent oris scalpro ligna pertundentes Cossi; Architectonicam docent ex iis quædam, dum Cellulas suas Mathematicè ad Ἑξάγωνον fingunt. Quædam ex iis (ut Locustæ) certis gentibus cibum præbent. Pharmaca varia ex his desumuntur, ut apud Historiæ Naturalis Scriptores videre est. Atque hæc de Insectis in genere sufficiant.

CAPUT II.

De Terrestribus Pedatis Alatis Anelytris.

EX hisce, quæ apud nos sunt, quædam quatuor habent Alas Membranaceas & favificant, ut

Apis.

Apis domestica, the *House-Bee.*
—sylvestris, the *Wild-Bee.*
Fucus, the *Drone.*
Bombylius, the *Humming Bee.*

Hist. Nat. Lib. 11. Cap. 10. Virg. Lib. Georg.

Politicum hoc Animal Rempublicam habet, quam miro ordine temperat, ut fusè explicat *Plinius*. Merito igitur dixisse videtur *Latinorum* Poëtarum Princeps,

Esse Apibus partem Divinæ mentis, & haustus
Ætherios.

Apum mutatio nostræ mutationis imago quædam est.

Epist. 102.

Apis primo Eruca est: dein, dum pedes & alæ innascuntur, membranaceâ thecâ involvitur, atque sub eâ specie Nympha appellatur. Tum perfectâ destinatâ specie (ruptâ, quâ cingebatur, thecâ) evolat: non levi argumento, nos quoque variis (quas in hac vitâ caducâ patimur) mutationibus, meliori „ præparari, ut optimè arguit *Seneca*: Per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ præluditur. Quem„ admodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat non sibi, sed illi loco in quem vide„ mur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium, quod ab infantiâ „ patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum. Alia origo nos expectat, alius rerum status. „ Nondum cœlum, nisi ex intervallo pati possumus.

Apum cultus facilis & quæstuosus.

Insect. Theat.

Nullum Animal æquè commodum, nullum minùs sumptuosum: facilè enim curantur, & omnibus ferè in locis vivunt, & ex ipsarum cultu pauperes æquè ac divites magnum vectigal colligunt, nec propterea vel ollam vel lamiliam augere necesse habent, *Moufetus.*

Ceram, Propolin, Mel conficiunt, unde magni homini proventus fiunt.

D. Geddes Inventum.

Domos sive Capsulas è Ligno Vitro artificiosè disposito, ut operis progressus videatur, & Coloniæ commodissimè transferantur, excogitavit D. *Geddeus* nostras, qui etiam Schedas aliquot de hoc suo Invento edidit.

Mel præstantissimum ubi gignitur. Mel optimum nota.

Mel præstantissimum gignitur, ubi copia est Thymi, Serpylli, Satureiæ, Cytisi, Meliloti, Boragiois, aliarumque tum herbarum, tum fructuum, quæ naturâ siccâ calidaque constant.

Mel optimum, purum, pellucidum, boni odoris, subflavum, cui ex aureolo color, dulcissimum gustanti, subacre, jucundissimum; consistentiâ nec plane crassâ, nec liquidâ, sed tam sibi cohærens, ut continuitatem suam quasi lineâ longissimâ non intercisam servet, si digito attollatur, & coquendo paucam spumam remittat. Bimum præfertur.

Mellis Vires.

Mel ad condimenta optimum est: putredinem enim vix admittit, quod Melle perungitur. Nutrit multùm mediocriter sumptum. Lapsas vires restaurat, ac reficit, & bonum colorem efficit. Frigido Ventriculo præditis optimum nutrimentum est. Calefacit & siccat, & insignem vim abstergendi habet, Ora Venarum aperit, Urinas movet, Intemperies frigidas tutò sanat. In pectoris & faucium morbis utilissimum. Usus quoque eximii in sordidis Ulceribus & Herpete. Capitis lendes necat, & id, in quo mortuæ Apes sunt, Oculis & Auribus multùm conferre dicitur.

Cera optima quæ.

Cera simplex optima est, recens, subflava, subpinguis, pura, odorata, odoris mellei. Secunda bonitas candidæ, et quæ suâ naturâ pinguis est.

Ejus Vires, &

Cera calefacit, emollit, digerit, modice explicat corpora, et vim quoque abstergendi obtinet. In sorbitione Dysentericis datur. Lactis quoque coagulationem in Nutricibus impedit. Oleum Ceræ Chymicum dolores Podagricos sedat.

Usus Mechanicus. Propolis, & ejus Vires.

Ex Cerâ Candelæ parantur et Tedæ, Variis coloribus tingitur, et pro Epistolis obsignandis paratur.

Propolis (the *Hive-dross*) substantia est inter Mel & Ceram media. Optima est sincera, odoratissima, Ceræ eapers. Calefacit, discutit, maturat, extergit & attrahit. Veteri Tussi suffitu prodest, Ozænas emendat, Spinas extrahit.

Apum Corpora quos usus in Medicinâ habent.

Nec solum memorata hæc Apum Opera, sed ipsa etiam Corpora suos habent in Medicinâ usus. Apes enim siccæ pulverizatæ ex Cerâ & Oleo illitæ in Alopeciis capillum restituunt. Apum corpora ab Alveis accepta & contusa, & cum Vino Diuretico epota Hydropem potenter curant, Calculos comminuunt, Urinæ fontes omnes aperiunt, Ischuriam sanant. *Moufetus.* Morbum ex aculeo illatum Apes Melle demortuæ applicatæ cito curant. (Insect. Theat.)

Vespa. Earum Politia. &

Vespa, the *Wasp.*

Vespæ à Philosopho rectè in Civilis generis Insectorum Tribum accensentur: Civitatem enim sibi ædificant Ædibus conspicuam, in quâ statis Legibus obtemperant, tamque in opere quàm animo modum adlubent. Notantur in iis singularis animositas & fortitudo.

Usus Medicus.

Vespæ suis ipsæ plagis medentur.

Crabro. Crabronum natura ferox & iracunda. Crabronum ictibus quid medetur.

Crabro viridis, the *Hornet.*

Crabrones feroces & iracundi sunt, unde in Scriptura sævissimis & crudelissimis assimulantur. Eorum Nidi observantur esse examussim sexangulares. (Exod. 23. v. 28.)

Terræ lutosæ & limosæ plagæ medentur ab iis inflictæ.

Ex non favicantibus apud nos

Perla.

Perla, the *Adders-boult*, or *Dragon-Fly.*

Ex Quadripennibus Alis Farinaceis

Papilio. Ejus variæ species.

Papiliones variarum specierum.

Papilio alius quidem diurnus, alius nocturnus; & utriusque multæ species apud nos. Aliì enim magni, alii parvi, alii mediocres: alii uno præditi colore, alii duobus, alii pluribus: alii maculati, alii sine maculis. Antennas habent Papiliones, & Alas Farinaceas fragilesque. Quidam amant loca florida, quidam in Parietibus & locis tenebricosis versantur.

Usus.

Urinas movere dicuntur.

C A P U T III.

De Anelytris Bipennibus.

Musca. Muscæ Pluviam præsagium.

Muscæ variarum specierum, *Flies*, quas enumerare hujus Operis non est.

Muscæ atrocius quàm solebant mordentes, osque & oculos hominum & aliorum Animalium petentes Pluvias significant. Unde *Politianus*,

—Sitiensque cruoris.
Musca redit, summaque Proboscide mordicat Artus.

Usus Medicus.

Earum autem usus in Alopeciâ est.

Culex.

Culex, the *Midge.*

Hujus quinque variæ species sunt.

Pulcherrima Plinii verba de Culice.

„ De Culice pulchram contemplationem habet *Plinius*: In his tam parvis atque tam nullis quæ ratio, „ quanta vis, quàm inextricabilis perfectio? Ubi tot sensus collocavit in Culice? Ubi truculentam illam „ & portione maximam vocem ingeneravit? Quâ subtilitate pennas adnexuit? prælongavit pedum crura? „ Disposuit jejunam Caveam uti Alvum, avidam sanguinis, & potissimum humani sitim accendit? Telum verò perfodiendo tergori quo spiculavit ingenio? (Hist. Nat. Lib. 11. Cap. 2.)

Populi Civitatibus pulsi a Culicibus.

Integros populos, Dei judicio, Civitatibus a Culicibus pulsos fuisse narrant Historici.

CAPUT IV.

De Coleopteris, seu Vaginipennibus.

Gryllus, the *Grashopper*. — Gryllus. Usus Medicus.
Gryllus manibus contritus sacro Igni medetur. Ad Parotidas quoque commendatur.
Gryllotalpa, the *Mole*, or *Fen-Cricket*. — Gryllotalpa.
Scarabæus, the *Bugg* or *Beetle*. Variæ hujus species apud nos. — Scarabeus.
Ex Cornutis.
Capricornus, the *Goat-Chaffer*. Ejus Icon habetur in Tabulis. — Capricornus.
Ex non Cornutis.
Minor maculatus, *Lady-Cow*. — Lady-Cow.
Noctiluca seu Cicindela, the *Glow-worm*. — Cicindela.
Blatta, the *Moth-Fly*. — Blatta.
Blattæ in Aurium doloribus commendantur. — Usus Medicus.

CAPUT V.

De Insectis non Alatis Sepedis, seu sex Pedes habentibus.

Formica, the *Pismire*, *Ant*, or *Emmet*. — Formica.

Animal, ob industriam, diligentiam & experientiam à sapientissimo Salomone prædicatum, qui pigrum ad Formicam ablegat, ut ex consideratione viarum, *i. e.* factorum ejus, sapientior evadat: etsi enim populus infirmus sit, æstate tamen prudenter comparat cibum suum. Cui consonat illud Poetæ, [Prov. 6. v. 6. Prov. 30. v. 25. Juvenal. Sat. 6.]

— Frigusque famemque
Formicâ tandem quidam expavere Magistrâ.

„ Plutarchus attentus observator hæc de iis habet: In Formicis omnis Virtutis signa relucent. Celebres „ illi Formicarum conventus Amicitiæ speciem præferunt, Alacritas in adeundis laboribus Fortitudinis & „ Magnanimitatis imaginem gerit. Mutuæ Charitatis suæ argumenta in eo ostendunt, quòd, si occurrant „ in Colle angusto, exoneratæ oneratis de viâ decedunt, quo liberius iter persequantur. Aiunt primum „ ingressum Speluncæ ipsarum sinuosum & intortum esse, non rectum: tandem in tres diversas cavernu„ las abit, in quarum unâ Conventicula habent, in alterâ reponunt Annonam, in tertiâ Morticinorum „ Cadavera inhumant. Jure igitur dixit *Plinius*, Reipublicæ benè constitutæ & benè moratæ formam inter ipsas relucere. [Plutarchi & Plinii de Formicis Testimonia.]

De horum Animalculorum Mutationibus pulcherrima habet *Goedartius* sedulus eorum per multos annos observator. In Mutationibus, quæ Insectis accidunt, quædam Resurrectionis ad Vitam beatam adumbratio est. Quum enim primò non sint nisi viles Erucæ, aut Vermiculi humi repentes, postea Alas acquirunt, atque in libero Aere maximâ cum voluptate volitant, & circa Flores, & loca atque alimenta dulcissima versantur, cœlestem quodammodo vitam adepta. Sed priusquam ad hanc novam & feliciorem vitam perveniunt, priora corpora mutari necesse est, & ad tempus aliquod, mortuorum instar, quiescunt sine ullo motu, aut alimento, donec tandem novam corporis formam vivendique rationem sibi acquirant; prius tamen ab omnibus excrementis atque omni impuritate expurgantur. Postquam autem exactè purgata sunt, sibi tegumenta quædam elegantissimè fabricata, parant, quibus, tanquam tumulo aut sepulchro quodam conduntur: sed ut tempore suo rursus egrediantur, exiguum foramen apertum relinquunt. In hisce tegumentis ab inimicis tuta sunt; mortuorum instar, quiescunt, & non moventur, nisi manu, aut alio modo tangantur, inque iis paulatim mutantur, atque aliam formam induunt. [Horum Animalculorum Mutationes.]

Per mutationem autem illam, quæ Insectis accidit, non Transformatio intelligenda; sed gradualis quædam evolutio & expansio partium, augmentumque naturale. In Verme enim aut Erucâ reconditæ & involutæ sunt hæ partes, quæ postea explicatæ quasi novum Animal constituere videntur. Adeo ut Eruca, verbi gratiâ, sit ipsa Papilio velo obtecta, quod impedit, ne partes a nobis conspicuæ sint, quemadmodum fusè demonstrat *D. Suamerdame* in Historiâ Generali Insectorum. [Quid per hanc Mutationem intelligendum est.]

Ova Formicarum (Auctore *Marcello*) trita & Auribus imposita quemvis obtusum Auditum citò sanant. Formicæ in Vino potæ Hydropem ab Urinâ retenta sanant. [Formicarum usus Medici.]

Frequenter videre est, etiam apud nos, lapides exesos et perforatos, in quibus *Pennius* Vermes parvulos sepedes invenit, adeo ut nulla Naturæ pars hujusmodi Insectis vacua sit.

Tinea Vestivora, the *Moth*. — Tinea.

Ut vanitatem Mortalium confundat, præsto est in sumptuosissimis Vestibus Tinea Vestivora, quæ sensim eas depascitur. Sunt etiam quædam Librariæ, quæ Libros pretiosissimam Doctorum supellectilem deprædantur: quo argumento ducti Thesaurum deponere debemus, ubi neque Tineæ Vestes arrodant, neque Rubigo Argentum consumere possit. O si homo se cogitaret tanquam Vestem esse, quam Tinea exedit quotidie, ut positâ superbiâ, meliorem & incorruptibilem Vitam sapiat!

Huc referri possunt Pediculi in Homine, non solùm certissimum miseriæ & fragilitatis symbolum, sed & inevitabile quandoque *Dei* Flagellum: cum non solum Tyrannos quosdam, sed & præclaros quosdam Philosophos ab iis sublatos tradant Historici. [Pediculi.]

Pediculi manſueti & feri. Hi vel manſueti, vel feri ſunt, ex Cancri formâ, quam referunt, denominati.

Aliorum Animalium Pediculi. Suos quoque Pediculos habent alia Animalia, quorum effigies varias videre eſt apud *Franciſcum Redi* Peculiaris autem Balænis & Delphinis Balani ſpecies eſt, cujus Icon apud Bocconi habetur Libro Gallicè edito de Singularitatibus quibuſdam naturalibus.

Quidam ex Vulgo in Ictero Pediculos exhibent

Non minùs moleſtiæ hominibus præbet Pulex quàm Pediculus.

Pulex. Pulex avidiſſimum Animal rigidâ & cavâ Proboſcide donatum eſt, quâ cutem penetrat, & ſanguinem exugit Duabus minutiſſimis Antennis è fronte natis tum viam explorat, tum de objectorum naturâ atque duritie judicat, & teneriora ut plurimùm loca petit.

Ex non Alatis Octopedis.

Araneus. Araneus, the *Spider*, qui Domeſticus & Subdialis, Telarius & Retiarius.

De Araneis egregiè ſcripſit nuper D. *Liſter.*

Araneorum ſpecies. Aranei autem vel Octonoculi ſunt, Aucupes *Liſtero* dicti, qui ſc. Muſcas capiendi cauſâ tendunt Reticula ſcutulata, ſc. univerſis Maculis in eodem plano diſpoſitis in modum Scuti ſive Orbitæ; vel conglobata, ſc. Maculis crebris in omnes in circuitu dimenſiones procedentibus; vel Telas Linteiformes, ſc. Reticulorum filis denſè inter ſe contextis, in modum Veli ſive Pellieuli. Vel Venatorii, qui aperto Marte Muſcas inſectantur, cùm tamen alias texere poſſunt, n. Telas ad Nidificationem & ad Hyberna. Qui Lupi propriè ſic dicti, Canceriformes; & Phalangia, ſive Aranei Pulices, aſſultim ingredientes. Vel Binoculi ſunt, fere longipedes, telis digiratis, ſive forcipatis, Cancrorum Marinorum more armati.

Uſus Medici. Ceratum ex Araneis Umbilico admotum ad Uteri ſuffocationem commendatur. Ad Podagram quoque ex Emplaſtro valent.

Araneæ, referente *Plinio*, ſtricte Vulneri alligatæ ſanguinem ſiſtunt. Ulcera quoque ſanare & Inflammationem arcere dicuntur.

C A P U T VI.

De Inſectis 12 & 14 Pedum.

Eruca. ERucæ, the *Caterpillers*, quæ
Glabræ,
Variæ in Alnis degentes.
Hirſutæ ſive piloſæ.
Ambulones.
Braſſicariæ.

Magnam tribum conſtituunt Erucæ, ex quibus quoque plura alia Inſecta fiunt. Eæ ergo accuratiùs expendendæ ſunt.

Erucam quidam dici volunt ab erodendo, quaſi *Erodam*, quòd frondes, maximè olerum, erodat. *Erucæ Dei Copiæ dicuntur.* Tanta nonnunquam earum copia, ut non ſolùm Sylvarum frondes, ſed etiam fruges abſumant: & proinde hinc Prophetæ *Joeli* Erucæ Copiæ Dei maximæ dicuntur.

Joel 2. v. 25. Ab *Ariſtotele* inter Vermes recenſentur, quod minùs rectè factum eſt, cùm pedes habeant. Cùm *Earum differentiæ.* rodunt, ſonum quendam edunt. Quædam ex iis glabro ſunt corpore, quædam hirſuto; aliæ parvæ, aliæ magnæ, aliæ mediocres. Quædam ex iis tot pedum paria habent, quot in illis ſunt flexus ſeu annuli corporis. Quædam anteriore plures, et poſteriore parte pauciores habent pedes. Hirſutiores *Motus.* magis noxiæ eſſe putantur quàm glabræ. Quædam ex iis caudatæ ſunt, quædam non caudatæ. Motus iis *Mutationes.* undoſus & inflexus: dum enim incedunt, curvantur & arcuantur partes maximè ſupernæ. Quædam ex iis folliculos texunt: & hæ, cùm ſe in iis incluſerint, figuras mutant. Nam, cùm priùs molles eſſent pedibuſque inſtructæ, ac moverentur, tunc indureſcunt, nec apparent amplius pedes, nec moventur niſi ad tactum Cum in Aureliam tranſiert Eruca, formam æmulatur Infantis Faſciis involuti vultuque præditi prope humano cum Mitrâ & Cornibus. Quædam aureo, quædam argenteo, aliove tunc colore. Ex Ovis oriuntur primò Vermiculi, dein paucarum dierum ſpatio Erucæ fiunt. Singulas Plantas ſingulas & proprias habere Erucas quidam autumant. Variarum diverſas Figuras videre eſt apud *Franciſcum Redi* Libro de Inſectis.

Eruca reperta apud Loch-coat. Obſervabilis fuit illa Eruca ſuper Alno ad Lacum *Loch-coat* à nobis reperta, quæ Limaci terreſtri nigro magnitudine par erat, ſed paulò brevior & craſſior, ore maculis nigris & rubris variegato; dorſo cinerei coloris theca quadam Membranaceâ tecto, Ventre ſaturæ viriditatis. Pedibus multis inſtructa erat, et ei Cauda minima bifurcata fuit. Sonum quendam graviorem edebat. Eadem eſſe videtur, cujus Figura apud *Goedartium* extat Experimento 65, ad Pag. 147.

Erucarum. Eruca Marina *Rondeletii* pilis in dorſo inſtar Colli Collumbini variegatis, prope *Letham* inventa.

Uſus Medicus. Erucarum Tela uſta & naribus indita Hæmorrhagiam cohibet.

C A P U T VII.

De Inſectis Multipedis.

Acarus. Ejus ſpecies in Microſcopio. ACarus, a Mite.

Acarus Animal in Caſeo putri natum miram in Microſcopio mihi corporis ſpeciem videndam exhibuit.

hibuit. Quidam enim ex iis Asellis, sive Millepedibus magnitudine pares, tecti cute, an mavis testâ: politissimum enim & unitissimum Crystallini coloris tegumentum Testam, quali Astaci induuntur, potiùs repræsentat, nisi quod substantiæ tenuissimæ sit, præsuperficiei lævore nitens,& pellucidum. Primo quidem aspectu Scarabæum aliquo modo repræsentat, nisi quod dorsum elatius sit, collum caputque angustius. Caput ex basi latiore in acumen desinens duo cornua habet ex supernâ ejus parte prodeuntia. Ex inferiore parte prope os prodeunt tenuia & oblonga quædam corpora, pilorum instar, quibus tanquam forcipibus, ut verisimile est, cibum apprehendit & ori indit. Venter horret, & ex utroque latere tres pedes in medio articulati, instar Chelorum Astaci, tegumento quoque Testaceo nitente tecti, quibus innumeri pili admiscentur. Caudam habet bifurcatam, cujus divaricatio ampla est. Rami obscuri coloris pilos tenuitate æquant. Agile est Animal & velox. Ejus Icon in Tabulis nostris habetur.

Millepes Asellus, nostratibus the *Sclater*.

Eximii usûs in Ictero, Morbis Pectoris & Obstructione Renum à Calculis.

Aselli ex vino contriti & poti Urinæ difficultati medentur. Ad Calculum quoque commendantur. Asthmaticis etiam & Scrophulosis prosunt.

Millepes Asellus. Usus Medicus.

C A P U T VIII.

De Vermibus Hexapodis.

Arborei ligniperdes varii.
Fruticarii.
Leguminarii.
Frumentarii, Curculiones & Farinarei.
Herbarii, &
Qui in Animalibus nascuntur, quorum haud minor varietas quàm Animalium ipsorum.

C A P U T IX.

De Insectis Apodis.

Lumbrici terrestres, *Earth-Worms*, quorum usus in Arthritide vagâ Scorbuticâ & similibus doloribus insignes sunt.

Lumbrici terrestres & eorum usus.

Lumbrici in hominum Ventriculo & Intestinis,
Lumbrici lati, Broad *Maw-Worms*.
Lumbrici teretes, *Round Gut-Worms*.
Ascarides, *Bots*.
Sirones in Cute, *Wheal-Worms*.

Aliæ Lumbricorum species.

Siro sub Cute Cuniculos agit, & pruritum maximum in loco ingenerat. Non in ipsis pustulis, sed prope habitant, & sero in pustulis putrefacto sustentantur. Hinc discant elati cordis Homunculi, non se Vermes duntaxat esse, sed & Vermiculorum Pabulum; atque illius Imperatoris potentiam timeamus, qui tam contemptibili exercitu superbiam & formæ dignitatem omnem facile confundere possit.

Siro. *Moufetus Cap. 23.*

Sirones quandoque putridis dentibus innascuntur, & suis morsibus nervosas partes lancinant, atque acres dolores excitant.

In Vermibus vita tam altis radicibus fixa hæret, ut, dissecto per medium corpore, aliquantisper utraque parte vivere queant. Motus in iis variis gyris et versionibus absolvitur: progrediuntur autem in arctum, corpusculi sui partes colligentes, et posteriora attrahentes. Magnitudine inter se differunt. Nascuntur autem in Animalibus tum vivis tum mortuis; in Fossilibus quoque et Meteoris, et iis ex quibus nati sunt aluntur. Quanta hominibus pestis sunt, nôrunt Medici, quibus vix obstinatiores et magis rebelles Morbi occurrunt, quam qui à Vermibus oriundi sunt. Ab iis Vomitiones, Cordis morsus, dolores Spasmodicos, Febres et Animi deliquia patiuntur Ægri. Nec una harum species, sed variæ quasi Tribus hominem infestant. Alii lati, alii teretes, alii valde parvi. Nec ab hisce Prædonibus ipsa Viscera immunia sunt, ut meritò Vermis et Vermium latibulum et esca dicatur homo.

Vermium vita, Motus, Magnitudo. Ubi nascuntur. Vermes magna Hominibus Pestis.

Ad Insecta Apoda reducuntur Cochleæ terrestres, quarum Nota Characteristica est habere extrema Corniculа Capitulis quibusdam sive Nodis insignita.

Ex Cochleis terrestribus quædam nudæ, quædam Testâ Contectæ.

Nudæ Limaces dicuntur.

Nudarum Nota Characteristica est nuditas, et, ubi Testa in aliis, ibi Cucullus, aut Palliolum Cuticulare crassum et validum, eujusmodi apud nos

Limax cinereus maximus striatus et maculatus Domini *Lister*.

Hic in Capite Lapillum habet candidum Ovalis figuræ, tenuem, planum, aliquantulùm convexum, cujusmodi aliquot habeo ex *Orcadibus* ad me à Reverendo D. *Wallisio Cracoviacæ* Pastore transmissa.

Cochleæ terrestres, & earum Nota Character. Nudarum Nota Characteristica. Limax cinereus, & ejus Lapis.

D. *Lister* in eâ opinione est, hos Lapillos cum bono effectu eidem usui in Medicinâ adhiberi posse, cui Uniones aut Oculi Cancri.

Androgyni sunt, neque ullam differentiam in Maris et Fœminæ Genitalibus discernere est. D. *Lister*.

Lib. de Cochleis terrestribus. *Limaces Cancri · Androgyni.*

Cochleas Cinereas Terrestres, quæ in Hortis frequentes sunt, Androgynas esse mihi primus demonstravit D *Siaus* M D. qui postea id observatum a D. *Raio* invenit.

Limax ater.

Limax ater maximus est in superiore corporis parte totus aterrimus. Venter ei albescit, aliquantulùm ad cæruleum vergens. Cervix & Cauda Rugis profundis & inæqualibus velut exasperatur, at Pallolum sive Scutum lævius.

Testa contectarum Nota Characteristica.

Cochlearum Testâ contectarum Nota Characterica est, intra quinque anfractus finiri, magis compactili & breviore figurâ esse, ut ipsius Testæ apex parum aut nihil emineat; Aperturæ extremas oras esse leviter reflexas & fasciis insigniri.

Testâ contectæ apud nos variæ, cujusmodi

Cochlea vulgaris.

Cochlea vulgaris major, pulla, maculata & fasciata Hortensis. Testæ Aperturam adversus Hyemem obturat ipsum Animal, sc Operculum album, crassum, fragile, velut Gypseum è propriâ salivâ confectum, ex omni parte firmiter agglutinando.

Quomodo Humor ipsave Animalia in Cerâ dealbandâ & in re statuariâ Artificibus usui sunt, videre est apud Dominum *Lister*.

Buccina terrestria.

Quæ ex Cochleis terrestribus longiore figurâ sunt, Buccina dicuntur. Horum autem nota, quòd Testa longa sive productior sit, tenuis admodum; Minimùm quinque, at plerumque pluribus anfractibus circumvolvitur, Anfractuum lateribus planioribus & minùs in modum Circuli eminentibus. Testæ autem Apertura oblonga, compressa & angustior est.

Quorundam ex his Orbes in sinistram partem convolvuntur.

Testâ tectæ figura compressâ. Not. Char.

Ex Cochleis Terrestribus Testâ tectis quædam figurâ compressâ, quarum nota est, habere in Testæ Centro ex alterâ parte sinum cavum, velut Umbilicum, & intra quinque spiras finiri.

Cochlea terrestris minor Conchâ lineis nigris fuscis & albis tenuibus distincta.

Minor alba lineis nigris latioribus distincta.

Minima argentei coloris.

Cochlea Aquatica.

Cochlea Aquatica Fluviatilis minima fusci & obscuri coloris in Aquis nascens. Limaces inter nobiliora fercula in cœnis olim habiti fuere

Usus Medicus, & in Cibo.

Terrestres autem Cochleæ Stomacho utiles sunt, & non facilè corrumpuntur, referente *Dioscoride*.

Crematæ omnium Cochlearum Testæ calefaciendi & urendi naturam sortiuntur. Idem.

Cochleæ crudæ tritæ cum aquâ tepidâ Tussim sedant; adversus Phthisin commendantur. Ad Calculum Renum valent.

Cochleæ in cibo sumptæ accelerant partum. Cochleæ crudæ contritæ cum Testis suis & ex Passo per dies 7. aut 9 potui datæ efficaciter Dysuriæ prosunt. Aqua ex Limacibus destillata hepar imbecillum mire roborat, & Phthisicis Remedium est & Hecticis.

Terrestres mirâ vi pollent vires restaurandi. Hinc inter alia in *Petronio Arbitro* Limacum collis pastus ad Venerem disponitur.

Cochleæ Veteribus *Romanis* olim in cibum cessere, & *Itali* etiamnum multùm iis delectantur. Crebro ablui, purgari & bene coqui necesse est.

Testæ contusæ minutim & dentibus affricatæ dolores tollunt. Pinguedo quæ innatat, dum coquuntur, Capillos auget. Salis beneficio in liquorem si resolvantur, flavam reddunt cæsariem.

CAPUT X.

De Insectis Aquaticis Pedatis.

Squilla. Lacerta Aquatica. Asellus Marinus. Tipulæ.

SQuilla, nostratibus the *Scrow*.

Lacerta Aquatica, the *Ask*.

Asellus Marinus Squillam molliorem referens, nisi quòd quatuor tantùm pedes habeat. An qui *Dumfrisiensibus* the *Chuk* dicitur?

Tipulæ, *Water-Spinners*.

Ex Multipedis

Pulex Marinus.

Pulex Marinus, the Sea-*Flea*.

CAPUT XI.

De Aquaticis Apodis.

HIrudines venenatæ, *Horse-leeches*.

— Innoxiæ vulgares.

Stellæ Marinæ.

Lumbrici Aquatici.

Vermis ex Arenâ effossus *Lug* dictus, quo pro Piscibus capiendis utuntur.

Incertæ Classis.

Minutissimum Ani-

Quod omnium fidem præ tenuitate superat, minutissimum Animalculum est ex Piperis maceratione

in

in Aquâ Fontanâ per horas 30 natum. In guttis aliquot ejusmodi Aquæ minori Microscopio impositis videre est innumera Animalcula motu pernicissimo per Aquam currentia, quantitate Insectis nigris, qui in Rosarum floribus nascuntur, paria, figurâ quoque corporis non absimili: oblonga enim & convexo dorso sunt. Hæc autem albissima sunt Distinctiorem observationem corporis tenuitas, et velocissimus perpetuusque Animalculorum motus negabant.

mal ex Pipere in Aqua macerato natum.

Atque hæc quidem de Animalibus allata in præsente hocce Prodromo Opere sufficiant. Restat tantùm, ut aliquem pro animi confirmatione & perfectione usum ex iis derivemus, quod quidem *Boethii* verbis perficiemus.

Lib. 5. de Consolat. Philosoph. Metr. 5.

Quam variis terras Animalia permeant figuris?
Namque alia extento sunt corpore, pulveremque verrunt,
Continuumque trahunt vi pectoris incitata sulcum.
Sunt quibus Alarum levitas vaga, verberetque Ventos,
Et liquido longi spatia Ætheris enatet volatu.
Hæc pressisse solo vestigia gressibusque gaudent,
Vel virides campos transmittere, vel subire sylvas,
Quæ variis videas licet omnia discrepare formis,
Prona tamen facies hebetes valet ingravare sensus.
Unica gens Hominum celsum levat altiùs cacumen,
Atque levis recto stat corpore, despicitque terras.
Hæc, nisi terrenus male desipis, admonet figura,
Qui recto cælum vultu petis, exerisque frontem,
In sublime feras animum quoque, ne gravata pessum
Inferior sidat mens, corpore celsius levato.

Partis Secundæ Libri Tertii Finis.

APPENDIX

ADDENDORUM Libro Tertio Partis Secundæ.

DIATRIBE

DE

ANSERIBUS SCOTICIS.

INter alia Opinionum portenta, receptissima est illa de Anseribus *Scoticis* Fabula, quos ex putridis cujusdam Arboris fructibus aut Lignis corruptis gigni tradunt communiter Scriptores. Ea autem alteri Opinioni apud plerosque receptæ innititur, quæ præter Generationem Univocam, quâ Simile manifestè simile generat, aliam admittit Æquivocam ideò dictam, quòd causa Viventium, quæ per eam producuntur, non ejusdem Speciei cum Generato sit. Et ita generari pleraque ex Insectis volunt, cùm tamen, ordine Creationis, Insecta, non minùs quàm reliqua Animalia Semen latura sint quod similia corporibus, ex quibus onatur, producat; &, observante *Plinio*, *Natura nunquam magis quam in illis tota sit*, & spectatius nusquam Naturæ rerum artificium sit, quàm in his tam immensæ subtilitatis Animalculis. In magnis siquidem corporibus facilis officina sequaci materiâ fuit; in his tam parvis atque tam nullis quæ ratio, quanta vis, quàm inextricabilis perfectio? Cùm enim nullum Agens alteri communicare id possit, quod in se non habet, qui, quæso, fieri potest, ut materia putris, quâ talis, tantam partium varietatem, & harum tam artificiosam conformationem, & inter semet coaptationem & symmetriam, ac ad certos fines destinationem producere „possit? Ut in Culice instat *Plinius*, Quomodo tot sensus in eo collocavit? Unde visum in eo præ„tendit, gustatum applicavit, odoratum inseruit, truculentam illam et portione maximam vocem „ingeneravit? Quâ subtilitate pennas adnexuit, prælongavit pedum crura, disposuit jejunam caveam „uti alvum, avidam sanguinis et potissimum humani sitim accendit? Telum verò perfodiendo tergori „quo spiculavit ingenio? Atque ut in capaci cùm cerni non possit exilitas, ita reciprocâ geminavit „arte, ut fodiendo acuminatum pariter sorbendoque fistulosum esset? Tam determinati effectus certè non nisi determinata causa est: non cœli influxus, calor ambiens, aut Anima (ut dicunt) Mundi; sed semen, vel illi saltem quid analogum, quod à toto parentis corpore deciduum sit, in quo tota ejus ratio sit, quodque vim simile propagandi in se habeat. Architectus autem in semine Anima est, sive ea Flammula quædam sit, sive purior quædam substantia, quæ præ tenuitate et subtilitate nostros sensus effugiat. Et sane summus Artifex Deus Opt. Max. Animæ eam vim indidit, quâ tantâ solertiâ atque industriâ Organorum suorum elaborationem aggreditur, promovet et perficit. Causa autem erroris inde orta est, quòd in quibusdam Animalibus, ut in Viviparis vulgò dictis, semen congeri, apparari, confici conservarique, nisi intra consimilis Animalis corpus, nequeat; quorum semen quòd intra Animal simile manifestum sit, hæc idcirco ex semine ortum habere dicuntur. Sed quoniam in Oviparis dictis Animalibus deposita extra se Ova, aut quæ in Ova facessit Materia Seminalis, Solis aut alterius corporis calore foveri possunt, donec Fœtus maturi erumpant; et quandoque eadem Ova in aliena corpora, etiam putrentia, deponuntur: hæc, quòd semen eorum in alienâ et inexpectatâ materiâ occultum sit, ex putri materiâ propterea orta censentur, cùm tamen causam univocam, internam et essentialem habeant ad unum determinatam, nimirum semen ab Animali in alienam materiam delapsum, ad Parentis imaginem simile quoque Animal producens. Et hinc certè constat, quòd Vermes in Carnibus sunt ex Ovis, quæ Muscæ in eas deposuerint, ut variis Experimentis comprobavit *Franciscus Redi*. Vermes quoque, qui intra fructuum pulpas gignuntur, ex Ovis relictis sunt, quæ fructibus conclusa accedente maturationis calore excluduntur. Quod autem Insecta quædam Spiculum perforatum habeant, quo ejusmodi Ova in Fructibus deponant, videre est apud Celeberrimum *Malpighium*. Adeoque proinde æquum est, ut non minùs in Insectis, quam in aliis Animalibus, divinam Potentiam quâ decet humilitate adoremus, qui hæc quoque creaverit, & semen iis indiderit, in quo suos constituit Architectos & Fabros, qui summâ solertiâ, industriâ & providentiâ Opus suum elaborarent.

Tract. de Insectis.

Ad nostram autem quod attinet de Anseribus *Scoticis* Fabulam, eam refutare possunt vel diversæ, quæ a variis Scriptoribus ejus habentur Relationes. Apparet enim rem, quæ tam diversimodè referatur ab illis, nunquam ab ullo visam, nec accuratæ Rationis trutinâ fuisse perpensam.

Aldrovandus enim ex quibusdam Historicis tradit, in nostri Maris orâ Arbores esse (quarum Icones quoque appingit) quæ fructus producant, qui in Mare decidui in Aves ejusmodi convertantur. Alii eas ex Lignis putrescentibus nasci volunt. Quidam id specificæ cuidam Maris nostri proprietati tribuunt, cum non solum Lignis adnata reperiantur illa prima Avium secundum illos rudimenta, sed & Algæ Marinæ non rarò appensa inveniantur. Nos, rejectis Vulgi præjudiciis hac in re, rem ipsam, ut est revera, explicabimus; & quidnam *Concha Anatifera* sit, et quid *Anser Scoticus*, ex ipsâ rerum Natura trademus.

Conchæ Anatiferæ accuratior Descriptio.

Concha hæc Anatifera triquetra est parva, exteriùs ex albo cærulea, lævis, compressa, striisque quibusdam distincta: Quædam Unciæ longitudinem superant, latitudine quoque unciali; quædam

multo

multo minores. Quatuor constat valvis, quarum priores duæ posterioribus triplo majores. Quæ iis tanquam appendices adhærent, tenuissimæ. Utrasque in acutâ parte connectit quinta appendix incurva & concava. Conchæ fundo, quâ latior est, adhæret tubulus quidam carnosus, fusci coloris, totus rugosus, ubi hæret Ligno aut Algæ, tenuior & ad Conchæ fundi latitudinem se dilatans. Ab hoc quasi Umbilicali Tubo alimoniam sugere videtur Animal in Conchâ contentum, quod à quibusdam etiam visum est per Tubum ascendere ac descendere.

Animalis Descriptio.

Animal autem, quod in Conchâ continetur, informi massâ carnosâ constat, quæ rotunda quidem est sine oris apparentiâ, quo tamen carere non est putandum. A massa carneâ procedunt multa sive Brachia, sive Pedes, sive Cirri (ut *Fabius Columna* eos vocat) ex fusco flavescentes, quorum superiores aliis longiores conspiciuntur. Curvi communiter sunt, internâ parte hirsuti, externâ plani & sine plumis caudam avis contractam quodammodo æmulantur. Sed in hoc Animali nec firma adest caro, nec sanguis, nec os, nec cartilago, neque ulla pars, quæ Avis parti consimilis sit. Contrahuntur & extenduntur hi Cirri pro Animalis libitu, Animali ad vitam conservandam apti, quod propterea Concham aperit, eosque protrudit illi usui (ut videtur) destinatos, ut iis escam venari & intus reponere possit. Nec illa Cirris & Brachiis Polypi dissimilia. Sui quidem generis Animal est, quod tamen ad Polypos accedere videtur. In hisce certè Testaceis (ut observat *Plinius*) magna ludentis Naturæ varietas est. Quod autem pulchrè observat *Columna*, nunquam Conchæ sine Animali conspiciuntur: habuit enim ille (ut refert) easdem Conchulas vix Milii semen æquantes, omnesque formatum, completum, exiguum Animal habebant. Semperque idem Animal est, licet tum Animalia, tum Conchæ magnitudine valde differant. Refert quoque *Thomas Bartholinus*, se in Musæo habuisse Conchas minores Algæ connexas, inter quas una prægnans aliam ex se profert, & valvis apertis excludit. Quod sane argumentum est, sui generis Animalia perfecta esse (licet semper Ligno aut Algæ appensa sint) quæ alia ejusdem speciei producant. Avem, quod se nobilius Animal est, generare nullo modo potest: nam certum cunctis rerum generibus ordinem Deus innexuit, ut quæque per semina similia sibi gignerent,

Boeth. Consol. Phil. Lib. 1. Met. 6.

Nec, quas ipse coercuit,
Misceri patitur vires.

Salinario autem lentore generant, ut de aliis Testaceis observavit *Plinius*, ubi dicit, Compertum in Ostreariis humorem iis fœtificum lactis modo effluere. Et cùm hic humor præ lentore suo facile adhæreat Lignis & Algæ, hinc est, quòd Navium carinis & Tabulis semiputridis Algæque plerumque affixæ sint.

Causa autem erroris vulgi fuit, quòd Anseres *Scotici* magnis gregibus huc advolent, & per Autumnum Hyememque tantum hic maneant, ignorentur autem eorum natalia. Hinc vulgus horum protoplasma sive rudimentum Animal in hac Conchâ credidit, quod Aviculæ formam æmulari videatur. Vivam tamen & omnibus modis absolutam Avem ex Massâ istâ Testaceâ prodiisse, nemo est inventus, qui se vidisse asserere fuerit ausus.

Anseris autem *Scotici* descriptio Libri hujus tertii Paginâ 21 allata est, & *Albertus Magnus*, *Bellonius*, & in Boreali Navigatione ad Gradum octogesimum *Batavus*, Eos Ova fovere & Pullos alere viderunt. Graviter igitur hallucinati sunt, quotquot prodigiosum horum ortum hactenus crediderunt. Apparet etiam quàm inanis sit quorundam conatus & studium inquirentium causas exoticorum effectuum, antequam de rei veritate constet.

Addendum ad Tractatum de Piscibus.

Præter Pisces supra allatos, misit ad me Vir Celebris D. *Archibald* M. D. Catalogum Piscium tam Marinorum quàm Fluviatilium & Lacustrium rariorum, qui in Regionibus *Scotiæ* Austro & Occidenti obversis reperiuntur, quos hic cum vernaculis appellationibus appono.

Piscis	*Esterpyle.*	*Nembling Sceal.*
	Skedan.	*Conger-Eel.*
	Sea-Adder.	*Brandling.*
	Thornback.	*Cuddin.*
	Lamprey.	*Greenback.*
	Horn-Eel.	*Breim.*
	Hirling.	*Retche.*
	See-needle.	*Bayin.*
	Rush-Fish.	*Lyth.*
	Blewish and white Flouk with golden Spots.	*Blockan.*
	Skatebread.	*Pillock.*
	Lymps or Lumps.	
	Chuck.	

In eâ Plagâ quoque, inter alia aliis Regionibus communia, reperiuntur;
Ex Quadrupedibus, *Sciurus*, *the Squirrel;*
Ex Serpentibus, *the Slow Worm:*
Ex Insectis, *Grillus Focarius.*

Addendus quoque Titulus Cap. 2. Sect. de Piscibus
De Piscibus Cetaceis.

F I N I S.

I N D E X

Alphabeticus rerum præcipuarum, quæ in Libro Tertio Partis Secundæ Prodromi Naturalis Historiæ Scotiæ continentur, ubi agitur de Animalibus Scotiæ tam feris quam Domesticis.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

Hæman-

I.

L.

M.

N.

O.

P.

PRODROMI
NATURALIS HISTORIÆ
SCOTIÆ
PARTIS SECUNDÆ LIBER QUARTUS
DE
MINERALIBUS METALLIS ET MARINIS
SCOTIÆ.

INDEX *Capitum Libri Quarti & ultimi Partis Secundæ Prodromi Naturalis Historiæ* Scotiæ, *qui agit de Fossilibus & Marinis.*

PRO-

PRODROMI
NATURALIS HISTORIÆ SCOTIÆ PARTIS SECUNDÆ LIBER QUARTUS.
DE *Fossilibus & Marinis.*

PRÆFATIO
De Fossilibus & Marinis in Genere.

INsimum Substantiæ gradum Inanimata obtinent, in infimam quoque Naturæ partem relegata, quæ *Plutonis* Regnum Poetis constituebar, quòd maximæ divitiæ è Terræ visceribus eruerentur. In quibus quoque Dei Providentiam adorare licet, quòd neque otiosa & inutilis sit illa Mundi pars caligini & tenebris damnata, sed multa de eâ effodiantur in vitæ usus proficua. Et quidem multâ observatione compertum est, quòd Regiones, quæ in superficie nudiores & asperiores sunt, Fossilibus magis abundent: quasi externam nuditatem internis divitiis compensare velit Natura, hoc est, *Deus* Opt Max. è quo nata sunt omnia. Cujus quidem sortis *Scotia* nostra particeps est, quæ plurima in gremio suo continet Fossilia, eaque præstantissima, licet ejus superficies in plurimis locis aspectui tristior sit. Mare quoque non solum innumera in sinu suo fovet Animalia, de quibus jam actum est: sed, quâ fœcunditate donatum est, suas quasi substantiarum diversarum Mineras in fundo suo tenet, de quibus Marina dicta corpora nunc in Littora & Rupes Marinas projicit, nunc in superficie natantia exponit. De hisce igitur Fossilibus & Marinis, quæ in Scotiâ nostrâ reperiuntur, quarto hoc & ultimo Prodromi hujus Operis Libro agendum est, sumpto à Fossilibus initio, quòd ea & dignitate præcedant, & faciliùs frequentiusque se in conspectum offerant.

Fossilia Marina.

Fossilia ita dicta sunt, quòd major eorum pars sodiendo è terrâ eruatur. Ab aliis Mineralia vocantur, qui Fodinas Minas volunt appellatas, ut Fossilium & Metallorum Venas Mineras; Metallica etiam à quibusdam à potiore specie, Metallis nempe.

Fossilium nomen.

Est verò Fossile Corpus perfectè mixtum, inanimatum, vitæ expers, peculiari formâ & virtute seminariâ à Deo in primâ creatione donatum, ut sibi simile procreare & suam speciem propagare possit.

Fossile quid

Fossilia autem in Media Mineralia, Lapides & Metalla dividuntur.

Fossilium divisio.

Innumeros illa usus vitæ nostræ præstant. Ex iis enim Moneta conficitur, varia Vascula & Ornamenta pretiosa parantur, Machinæ Bellicæ; & ea etiam Instrumenta, quæ plerisque Artibus inserviunt, efformantur, Ædes extruuntur. Pharmaca quoque quædam ex iis desumuntur. Et nulla ferè Vitæ pars iis caret. In hoc nobis noxia, quod incitamenta pravarum cupiditatum sint, per quas innumeris malis expositi sumus. Sed non illa accusanda (bona enim in se, ut reliqua Dei Opera sunt) sed nos, qui multas malas Artes excogitavimus, quibus illorum usus corrumpitur.

Usus, & Abusus.

Librum hunc in quatuor Sectiones dividemus. Prima aget de Mediis Mineralibus, quæ ita dicta sunt, quod mediam quasi naturam habeant inter Lapides & Metalla; & Terræ, Sales, Sulphura & Bitumina sunt. Secunda Sectio aget de Lapidibus. Tertia de Metallis. Quarta de Marinis.

Libri hujus divisio.

SECTIO PRIMA.

De Mediis Mineralibus.

CAPUT I.

De Terris.

Terra.

PEr Terram autem hic intelligitur Corpus Fossile naturæ Mineralis particeps, quod injectâ Aquâ solvitur & Lutum fit. Hujusmodi apud nos sunt.

Argilla.

Argilla quæ Terra tenax est, quæ in partem quamcunque ducta non abrumpitur, neque exiccata dehiscit. Ejus hæc proprietas est, ut quamlibet figuram recipere possit; & in Caminis cocta in Lapideam substantiam crescat.

Usus Mechanicus.

Hacce potissimum utuntur Figuli & Plastæ, & ex hac fiunt Vasa, Statuæ & Fistulæ, sive Tubuli pro Nicotianæ fumo sugendo. Nostratibus *a White Clay* dicitur. Vilissima ad opus Lateritium sumitur. Ex communi (quæ *Clay* nostratibus dicitur) pedibus jumentorum attritâ & stramine temperatâ integras domos construunt in quibusdam locis nostrates, quæ ventos, imbres & ignes perferunt & diu durant. Ex cæruleâ Figuli Vasa conficiunt.

Cimolia.

Cimolia, quæ & Smectis dicitur, nostratibus *Fullers-earth*, pinguis & lubrica est, & ad purpureum inclinat colorem. Quædam albicans est. Modice pinguis est, rara & mollis, nihil Arenosum continens, & in candido ad purpureum nonnihil vergens. Hæc cum adstrictionem, tum acredinem quandam participat, & virtus ei siccandi & refrigerandi inest. Achores tollit. Ad Parotidas quoque discutiendas commendatur, & ad Ambusta valet. *Plinius* in Podagrâ ejus vires prædicat.

Usus Medicus & Mechanicus.

Vi abstergendi prædita est. Fullonibus igitur in Pannis emundandis magni usus, & utilis ad Sevum è Vestimentis eximendum est.

Terra viridis. Terra Crocea, & Viridis colorit.

Terra quædam viridis, quæ facilè in pulverem abit, tactu mollis & lubrica. An Talci species?

Terra Crocei coloris prope *Drumfrisium* eruta. An Talci species?

Terra Argillacea Violacei coloris, pinguis. An Cimolia, an Margæ species?

Rubrica. Ejus duæ species.

Robrica, the *Marking Stone*, nostratibus *Keel* dicitur. Terræ species lapidosa & rubea est, quæ in locis Metallicis Aurariis, Argentariis, Ærariis & Ferrariis, aliquando etiam in propriis Venis reperitur. Rubrica duplex apud nos: una superficie lævi & politâ, alia superficie asperâ, quæ saturatæ magis rubedinis.

Usus Medicus.

Vi pollet adstringendi, reprimendi & fluxum sanguinis sistendi, ad Ambusta commendatur, Emplastris siccantibus & Vulnerariis additur. Mihi relatum est, Mulierem quandam Empiricam apud suos in curandis Epilepticis claram, inter alia Remedia, quibus utitur, Rubricam intus exhibere. Et eò faciliùs credidi aliquos ejus usus esse posse in hoc Morbo, quod apud *Oswaldum Grembs* legerim pulverem sequentem in ipso hujus Morbi Paroxysmo commendari, qui recipit Lapidis rubri Scriptorii (vulgò *Rotelstein*) Drachmam unam; Radicis Ireos, Sacchari, ana Drachmam unam cum Semisse; Moschi Granum unum. Et quidem fieri potest, ut acidum volatile, quod in hoc Morbo Nervos eorumque principium Cerebrum vellicat & irritat, & [illegible], seu spirituum motus inordinatos producit, vel terrestri Rubricæ substantiâ figatur & edulcoretur, vel aliâ proprietate specificâ, quæ ab ejus temperie & partium ejus figurâ procedit, subigatur & superetur.

Arbor huminis integra & ramosa, Cap. de Epilepsiâ.

& Mechanicus.

Pictoribus inservit, & Fabris etiam Lignariis pro Lineis rubris ducendis.

Nigrica. Usus.

Nigrica Fabrilis *Merreti* in Pinace rerum *Britannicarum*, digitos maculat & facilè rumpitur in pulverem. Quibusdam *Black-Lead*, nostratibus *Kilevyne* dicitur. Pro Lineis ducendis & notulis scribendis inservit. In Præfecturâ *Abredonensi* reperitur.

Ochra.

Ochra, *Yellow Oker*. Hæc varia est: quædam optimæ notæ, alia arenosa magis. Optima apud nos variis in locis habetur.

Usus Medicus & Mechanicus.

Tumores & Panos discutit; excrescentem carnem reprimit; cum cerâ cava explet; Articulorum Tophos comminuit.

Pictoribus ejus usus familiaris est. Chirothecæ eâ pulchrè flavente colore tinguntur.

Marga vulgaris & ejus Usus.

Marga Terræ Medulla & pinguior ejus pars. Quædam apud nos est pallescens, quæ instar Sevi concreti est præ pinguedine. Est etiam alba, quâ Silices frequenter obducti sunt. In commissuris saxorum reperitur. Ejus usus præcipuus in agris fœcundandis est.

Marga lapidosa flava.

Hujus species quædam lapidosa flavi coloris, instar Succini flavi crudi & friabilis substantiæ, in Saxorum commissuris reperitur, quam Operarii Vulnerariam esse experiuntur.

Armenæ affinis.

Est & Terra apud nos ad Armenam accedens, tum colore, tum substantiâ.

Cadmia.

Terra Cadmia, quæ eadem est quæ Lapis Calaminaris dicitur. Ad affectus oculorum commendatur. Ex hac cum Ære mixta Orichalcum conflatur. An Lapis potius? Vide Lapides.

Terra Drumfrisiensis nigricans.

Terra quædam lutosa nigricans è *Drumfrisio* ad me transmissa a celebri Viro D. *Archibald* M. D. quam Tinctoriam voco, quòd eâ ad pannos nigro colore tingendos utantur Ferratæ et Vitriolicæ qualitatis particeps videtur: nisi enim ferri frustum ei suppositum sit, albicans evadit.

Alcionium.

Ad similes Terræ partus Alcionium referri debet, quod Concretio quædam est, partim ex Exhalationibus & Vaporibus, partim ex Limo Terræ. Quoddam Fungi facie. Aliud formæ Vermicularis Testæ adnatum, simile artificio, quod *Philigram* dicitur.

CAPUT

C A P U T I I.

De Succis concretis & Salibus.

Succi concreti.

TErras sequuntur Succi concreti, qui e variis Terris originem suam ducunt Apud nos

Aqua in Anandia.

Aqua fertur io *Anandia* esse spumam ebulliens, quæ in Salinam substantiam concrescit, quâ pro Coriis perficiendis Coriarii utuntur. An Aluminosa?

Tubuli albi perforati.

Huc spectant Tubuli quidam albissimi perforati, friabiles in Mineris Carbonum reperti, qui Nitrosæ Concretiones esse videntur.

Sal.

Per Salem intelligitur Corpus Minerale inanimatum in Aquâ solubile, saporibus diversis præditum, et seminariâ in primâ creatione vi dotatum, quâ certis in locis conservatur et multiplicatur. Salia autem apud nos sunt

Sal communis.

Sal vulgaris, quo communiter in Cibis utimur. Isque vel Naturalis vel Artificialis est.

Naturalis,

Naturalis in Rupibus Marinis à Sole ex Aquâ excoctus Marinâ reperitur.

Artificialis.

Artificialis vel ex Aquâ Maris paratur, vel ex Arenâ Maris salsâ, qualis ab Accolis Limitis Meridionalis *Scotiæ* conficitur.

Salis Usus in Cibis & Medicinâ.

Multi usûs est in Cibis & Medicinâ. Calefacit, exiccat, abstergit, adstringit, & à putredine conservat. Cibis saporem gratum conciliat, & appetitum edendi excitat. A jumentis quoque expetitur, eaque à variis Morbis præservat. Tenuis ad cibum eligitur. Inter primos autem noster *Scoticus* etiam ab exteris censetur, ad quos magnâ copiâ defertur. Crassiore Pisces majores condiuntur.

Unicum certè Salis condimentum omnibus Atomatum condituris præstat, quandoquidem in Cibis fastidium arcet, Nauseam prohibet, & edendi aviditatem excitat Veneno reluctari dicitur, & vehementer siccat & adstringit. Ideo non solum humores è corpore educendos liquat, incidit, tenuat, purgat atque siccat, sed & adstringendo poros Veneni penetrationem intercipit. Præterea Cibos condit & sapidiores reddit. Carnes Animalium Sale diu incorruptæ servantur, ut & Butyrum, Caseus & multi Fructus. Multi quoque in Medicinâ usûs: flatus enim attenuat, ventrem mollit, & corporis superfluitates educit, & facultatem expultricem sui officii admonet. Omnia quoque Lumbricorum genera in Vino haustus exterminat. Sal cum farinâ melle & oleo tritus commodum & salutare in Podagrâ remedium est. Cum telâ Aranearum Vulneri impositus Sanguinis fluxum cohibet & putredinem arcet. Valet quoque adversus Sterilitatem.

Usus in Agricultura.

Habet etiam insignes usus in Agriculturâ: Arbores enim, Frutices & Herbæ quædam salsis aquis irrigatæ lætiùs proveniunt. Cum commodo quoque Sal Pecudibus exhibetur, tum adversus Pabuli fastidium, tum quòd à Morbis quibusdam præservet & ad Venerem etiam stimulet. Et propter hanc Salis vim prolificam Poetæ Venerem ex Mari ortam finxerunt.

Nitrum.

Nitrum apud nos tantum factitium, quod ex terrâ nitroso semine imprægnatâ apud nos conficitur qualis in Cellis Vinariis, aut terrâ quæ Ovillo stercore imbuta: facto namque ex eâ Lixivio & percolato, et per ignis calorem excolato, Sal Nitri remanet, quod purificandum est.

Nitrositas quoque quædam, instar Lanuginis, ex Parietibus exudat, et Libris Chartisque accrescit.

Usus.

Nitrum sordes abstergit, in Lixivio resolutum Fullonibus et Infectoribus utile. Vi pollet abstergendi et discutiendi.

Alumen.

Aluminis calx obscurè albicans ex Plagâ *Scotiæ* Boreali ad me delata.

Minera quoque Aluminis nigro-cærulei coloris ex Plagâ Occidentali delata. An Minera illa Pyritis species est? Ex Pyrite certe nigro Alumen elicitur.

Usus.

Vehementi vi adstringendi pollet, et magni usus Alumen est apud Aurifices, Infectores, Coriarios et Librarios.

Vitriolum.

Vitriolum multum apud nos reperitur in Ære et Pyritis ærosis, quorum multi odorem et saporem Vitriolicum de se effundunt.

Usus Medicus & Mechanicus.

Adstringit vehementissimè et calefacit. Sanguinem sistit, Ulcera extergit. Spiritus ejus putredinem sistit.

In liquore resolutum servit Coriis et Lanis denigrandis.

Cæruleum.

Huc spectat Cæruleum quod in *Crafordiæ* Tesquis effoditur.

Chrysocollæ Cæruleum sive Azurum congener est succus quoquè concretus, unà quoque eidem materiæ Metallicæ quandoque adhærens, et eodem modo generatur.

Lapis autem Lazuli nihil aliud videtur quam succus cæruleus in Lapidem concretus. Uterque in *Scotiâ* nostra reperitur, Cæruleum in Mineris Æris quandoque.

Sapor ei mistus, acris & parum adstringens, violenter purgat. A quibusdam in Melancholicis affectibus usurpatur.

C A P U T I I I.

De Sulphure.

NUnc de Sulphureis & Bituminosis corporibus agendû est, quæ ignem facilè concipiunt, & oleo solvuntur & miscentur, ut Salia Aquâ. Analogiâ ea quandâ habent cum pinguedinibus in Animaliû corporibus:

Ut enim inter solidas partes hæ concrescunt, ita illa inter dura Terræ viscera. De Sulphure autem primò tractandum.

Sulphur. Sulphur succus Mineralis est, constans parte inflammabili gravem odorem de se præbente, & terrâ crassâ fixâ succum Chalcanthosum admistum habente.

Usus Medicus & Mechanicus. Sulphur vivum nativum, *(Natural Brimstone)* in variis *Scotiæ* locis reperitur, quæ in *Atlante Scotico*, *Deo* volente, enarrabuntur.

Sulphur vim habet calefaciendi, attrahendi & abstergendi. Scabiem curat & Vitiligines. Purulenta expuentibus utile.

Fullonibus & Infectoribus in usu est, ut candorem & mollitiem Vestibus concilient. E sulphuratis ellychniis, siliers & ferri conflictu, flamma elicitur: igni enim amicum est Sulphur. Ingreditur quoque compositionem Pulveris Tormentarii.

CAPUT IV.

De *Bitumine.*

Bitumen. Bitumen est corpus fossile, similare, inflammabile & pingue, quandoque Mineralibus quibusdam Concretionibus mixtum. Bitumina facile inflammantur, &, cùm semel flammam conceperint, rapidè ardent.

Bitumen vel liquidum vel concretum est.

Oleum Fontis S. Catharinæ. Liquidum Fonti D. *Catharinæ* innatans calefacit, siccat & penetrat. In Paralysi & nervosarum partium doloribus ex frigidâ causâ utile est.

Concretum Bitumen varium apud nos est, cujusmodi est.

Gagates. Gagates, nostratibus *Jeat*, quod adeo durum est, ut poliri possit.

Lapis est colore atro, qui igni admotus persimilem Bitumini odorem exhibet.

Gagati cum Succino tanta intercedit affinitas, ut nonnulli Gagatem Succinum nigrum indigitaverint: ardescit enim instar Succini, et paleas trahit. Succus pariter concretus Lapideam duritiem adeptus est. In Boreali Plagâ *Scotiæ* invenitur.

Usus. Eximii usûs est in strangulatu Matricis & Epilepsiâ. Diureticæ quoque facultatis est. Oleum ex eo Paralyticis conducit.

Fiunt ex eo, ut & ex Succino, Monilia.

Carbo fossilis. Carbo fossilis, Lithanthrax, *Coal.* Variæ sunt hujus species.

Carbo, qui, dum ardet, oleum emittit.

Carbo omnibus Iridis coloribus tinctus.

Carbo, an Gagates figuris Rhomboidibus signatus?

Carbo fossilis in Mineris Calcariis repertus, qui facilè accenditur, & multam lucem de se spargit, adeo ut quibusdam ex nostratibus vicem Ellychniorum ad quodvis opus domesticum peragendum suppleat.

Carbo *Kennel-Coal* nostratibus dictus.

Carbo fossilis Bitumen est induratum & coctum sub Terrâ, friabile, facilè ignem concipiens.

Usus. Præstantissima ignis fomenta Carbones sunt; magni quoque usûs Fabris aliisque Artificibus.

Nobilissimus D. *Boyl* eduxit ex iis non contemnendam quantitatem Olei vel liquidi Bituminis, nec exiguum numerum Salinarum particularum, quæ videbantur esse naturæ insoli ꝫ. Tract. de Gemmarum Virtutibus, Edit. Lat. Pag. 57. Nec dubitandum est, quin Oleum, quod ex illis destillatur, egregias vires habeat in Paralysi & affectibus Nervorum frigidis.

Carbo fossilis cum Oleo tritus & permixtus ad interimendos Vitium Vermes apud *Mizaldum* extollitur.

Terra Bituminosa. Terra Bituminosa, nostratibus a *Peat*, Sole excocta igni pabulum minimè contemnendum præbet: sic eniai provida Natura locis, in quibus Carbo & Lignum deficiunt, benignè prospexit. Hujus meminisse videtur *Plinius* de *Cauchis Frisiæ* populis agens, Captumque manibus lutum Vento magis quàm Sole siccantes, Terrâ Cibos & rigentia Septentrione Viscera sua urunt. (Lib. 16. Cap. 1.) Et Mossæ nostræ hac Terrâ Bituminosâ multùm abundant, quæ aliquando ignem concipit & conflagrat.

Terra quædam Bituminosa alba. An Leucophæi coloris, odore & sapore Napthæ *Aldrovandi*?

Cespes Bituminosus. Cespes Bituminosus, nostratibus *a Turf*, Terræ superficies Ligonibus ad id muneris aptatis derasus est, qui exiccatus inter ignis fomenta est.

Lignum Fossile. Inter Fossilia quoque est Lignum nigrum effossum, quod apud nostrates *Black Oak* dicitur. Solidum admodùm est.

Apud nos etiam in Præfecturâ *Abredoniensi* reperitur illud, quod Auctoribus Lignum fossile dicitur.

De eo Librum scripsit *Franciscus Stellutus*, ex quo *Bartholinus* ait illud ex Cretâ nasci, quæ sensim in Lignum vertitur, Ignis Subterranei & Aquæ Sulphureæ adminiculo. Pondere suo Aquis mergitur. Igni admotum uritur, sed lentè & tetro fumo. An Argilla potius vel Marga Ligni meatus penetrans Lignum in Lapidem convertit?

SECTIO SECUNDA.

De Lapidibus.

CAPUT I.

De Lapidibus in Genere.

A Primo Fossilium genere, Mediis nempe Mineralibus, ad secundum, quod Lapidibus dicatum est, transimus.

Lapis quid. Per Lapidem autem intelligimus Corpus Fossile, durum, inductile nec in Aquâ Oleove solubile, ex succo lapidescente, in quo spiritus est lapidificus, oriundum. Durum est respectu Salium, Sulphurum & Terrarum, quamvis duritiei certi dentur gradus. Quidam digitis teri possunt, ex partibus tamen constant Arenosis durioribus. Quidam ferro scinduntur, quidam Limâ raduntur, quidam Smiride teruntur, quidam durissimi solo Adamante poliuntur. Nec autem, ut Metalla, malleari & in Laminas se dividi patiuntur; nec, ut Sales aut Terræ, in Aquâ liquescunt.

Quomodo Lapides gignuntur. Terra in succum adeò subtilem redacta, ut Aquæ mista diaphanitatem ejus non impediat, Gemmis se præbet materiam, accedentibus Salibus & Exhalationibus aliorum Mineralium pinguibus & humidis. Sin verò crassior extiterit, Lapidi vulgari ortum dat. Efficiens proxima est spiritus lapidificus, & vis in primâ Creatione a Deo indita cujusque speciei seminali principio conclusa, quod principium in Naturâ diffusum & dispersum est.

Locus ubi generantur. Quidam autem Lapides in Aquis, quidam in Aere, quidam in Igne, quidam in Terrâ, quidam in Animalibus generantur. In Aquis nascuntur plerumque Lapides vel Gemmæ perspicuæ. In Aere etiam superiori Lapides interdum generantur, dum Exhalatio ex copiosâ materiâ terrestri a Nubium fragore in angustum locum cogitur & induratur. In Igne nostrate Lateres, Vasa coctilia, & Vitra, quæ Gemmas æmulantur. Terra verò Lapidum & Gemmarum feracissima est. In Animalibus Aquatilibus, Aereis & Terrestribus Lapides locum generationis habent. Omnes autem facilius & perfectius in terrâ molli minutâ & humidâ producuntur, ubi Exhalationes & Aquæ Metallicæ plurimæ sunt: Metalla enim cum Lapidibus magnam affinitatem habere videntur.

Lapidum differentia. Commodissimè dividuntur Lapides in minùs pretiosos & pretiosos. Pretiosi quoque in majores & minores: minus pretiosi in majores, qui vel duri, vel molles; et minores, de quibus nunc agendum est.

CAPUT II.

De Lapidibus minùs pretiosis majoribus & duris.

Saxum. EX his apud nos Saxum, ex quo integri quandoque Montes & Rupes constant, *Rock-Stone*, nostratibus *Whin-Stone*.

Saxum Arenarium, *Sand-Stone*, quia asperum, & veluti ex Arenis compositum; &, ubi durius, *Free-Stone*, Ædificiis extruendis utile, cujusmodi præstantissimi plurimæ apud nos Mineræ sunt.

Saxum Arenarium rubri coloris, quod ob tincturam Metallicam accidit.

Saxum fissile seu crustosum (quod in Crustas findatur) stratis viis ac tectis utile. Apud nos quædam magnæ amplitudinis, nostratibus *Flag-Stones*, quibus quædam Templa teguntur, & Canales sternuntur & operiuntur. Quædam minora; eaque vel vulgaria, nostratibus *Gray-Sclate*, vel nigri aut cærulei coloris, *Blew Sclate*, or *Scailzie*.

Saxum fissile quoque est tenuius, quod in ignem injectum ardet.

Saxum limosum (quod facilè ab humido solvitur) Marga potius quam Saxum. Agris fœcundandis inservit.

Saxum quoddam prædurum, & vix ullis Ferramentis superabile: de quo siquid vel vi effringitur, vel ruinis collabitur, sulphureum late odorem expirat. Nigricans est.

Silex. Silex, the *Flint-Stone*, durissimum saxi genus est. Ferro pertractatus dissilit. Ex eo, ictu Chalybis, vel alterius Ferri ignis elicitur, quoniam copiâ Sulphuris redundat. Silices invicem attriti scintillas ignis emittunt.

Ejus variæ species. Varii coloris apud nos sunt; Cinerei sc. fusci & rufescentes. Quidam figurati, qualis apud nos memoratur effigie capitis Arietini. Quidam pellucidi, mellei coloris.

Usus Mechanicus. Iis viæ sternuntur. Nuperi quidam ex pulvere Silicum & Crystallorum Pastam pro Gemmis factitiis conficiunt.

Pyrimachus. Pyrimachus qui colore albo & perspicuo Gemmas quandoque æmulatur, & liquabilis est: unde Metallarii Metallis fusis eum superinjiciunt, ut iis supernatet, ne nimium Metalli in auras evolet.

Vitrarii ex iis Vitra conficiunt: & ex Pyrimachis quidam, cum ab Artificibus poliuntur, Pseudoadamantes & alii factitii Lapides fiunt, qui splendore cum veris contendunt. Nostrates Pyrimachos *Pebbles* vocant

Ex Insulâ S. *Columbi* speciosissimi deferuntur albi pellucidi, virides, rubri & varii coloris.

Cos Olearia & Aquatica.

Cos, Lapis duris Ferramentis acuendis aptus, *a Whetstone* : quæ vel Olearia, *a Hone*, quæ Oleo illinitur, ut aciem trahat; vel Aquatica, *a Grindstone*, quæ in orbem agi solet, ut aquam excipiat, quò admotum Ferrum commodiùs terat.

Pyrites.

Pyrites. Variæ ejus species sunt. Pyrites enim alius friabilis, alius durus; alius Globosus, alius Cubicus æneі coloris, Tesseræ similis. Vide Metalla.

Pyrites aliquando admixtum habet Metallum, vel lapidem aut fluores.

Pyrites ferrum in se; continens.

Entrochi politissimi majoris apud nos Pyrites æneі coloris medulla est.

Calefacit, mundificat, dura emollit, matura resolvit, Carnis excrescentiam prohibet.

Vires. Lapis Molaris. Petrifacta.

Lapis Molaria, *a Milstone*, è saxo duriore & crassiore.

Petrifacta apud nos : In terræ enim visceribus facultas quædam est, quæ plurima corpora in Saxa convertit : quæ quidem à Succis quibusdam Mineralibus Aquæ mistis profluere videtur. Ex iis

Lignum Petrifactum.

Lapis Musciformis. Concretio quædam de genere Stalagmitis.

C A P U T III.

De Marmoribus.

Marmor.

LApides nitore, materiæ æqualitate & duritie excellentes Marmora dicuntur, nostratibus *Marble*. Lapis insigniter durus & pulcher, qui, si poliatur, splendorem suscipit. Politiem admittit ob puritatem materiæ exacte & æqualiter concretæ, & ob æqualitatem istam materiæ politus nitorem recipit. Diversitas ejus ex materiæ diversitate dependet, præstantia ex materiæ æqualitate. Varietas Exhalationum, quæ ad Marmoris generationem concurrunt, varios in Marmore colores parit.

Marmorum genera.

Varia Marmorum genera apud nos reperiuntur.

Album simpliciter.

Album venis cæruleis.

Nigrum simpliciter.

Nigrum seu obscuri potiùs coloris, lineis albis.

Marmor nigrum. An Obsidiani species? Pseudomarmor potiùs : non enim accedit ad Marmoris duritiem.

Ophites mollius Serpentinum dictum simplex : apud nos frequens.

Ophites variegatum.

Marmor Alabastrites mollius est Marmore. Huic simile Alabastrum, nisi quod mollius sit.

Marmor cæruleum an Marmor Granitum cærulei coloris?

Marmor cinereum.

Hujus species Embuscata est, an Pietra con Figure di Boschi imperati Boscago, or *Bushy Marble*? Ejus Icon habetur in Tabulis. Dendrites Aldrovandi : noster Lapis mollior est.

Marmor rubrum pallidius.

Marmor maculis rubris, flavis & cinereis aspersum.

Marmor maculis rubris & albis, superficie crustosâ seu

Marmor crustosum interiore parte variegatum.

Marmora maculosa aliquando ita variant, ut suis maculis & lineamentis figuras Humanas, interdum Brutorum & Plantarum, & quandoque effigies aliarum rerum representent.

Usus Medicus, & Mechanicus.

Aquæ quæ de Marmore fluunt, refrigerant admodùm.

Alabastrum album in Dysentericis commendatur.

Magnus ejus usus in Ædificiis, ad Statuas & Vasa Unguentaria fabricanda.

Lapis niger, quo super Glaciem luditur, nostratibus *a Curling Stone*.

Lapis sicut Æs resonans.

Fluores nitore & substantiæ æqualitate ad Marmor accedunt. Vide Lapides Metallicos.

C A P U T IV.

De Lapidibus mollioribus.

Lapis Calcarius.

LApis Calcarius Marmoris species. Ex omni Marmore Calx conficitur.

Lapis Calcarius à Calce, quæ ex illo paratur, nomen habet. Varii apud nos sunt coloris : sed omnes Marmora esse videntur. Inter alios unus est Pectinum & Pectunculorum & Chamarum figuris signatus.

Ex Lapide Stalactite quoque optima Calx conficitur, ex eo præsertim, qui in Speluncâ de *Slanis* destillat.

Usus Medicus.

Calx urit, discutit & serpentia Ulcera coërcet. Vulgus Calce vivâ pro Cauterio Potentiali utitur. Quidam ei Saponem permiscent.

Aqua Calcis ad Fistulas usurpatur, multosque alios usus Medicos habet.

Quidam cum Sale Ammoniaco parant pro rubedine oculorum.

Ex Calce cum Aceto extinctâ ter lotâ cum Oleo Rosarum Linimentum pro Ambustis utilissimum paratur.

Lapis

Calamites.

Lapis ex multis Tubulis ad extrema instar extremitatum Junci scissarum. Fossile quoddam nigrum est Calamites dictum, in Calcarii Lapidis Minerâ repertum. Constare videtur ex plurimis quasi Tubulis solidis mollioribus & ad extrema albicantibus.

Gypsum.

Gypsum Calci cognatum, & ejus Venæ per Saxa Calcaria vagantur. Nostrum candidum est, opacum & mollius, ita friabile, ut digitis facile in pulverem reducatur. Natura ejus frigida & sicca est, & vim conglutinandi & constringendi possidet, &, ob Emplasticam facultatem, Medicamentis adversus sanguinis eruptionem valentibus commiscetur.

Usus Medicus & Mechanicus.

Fabris Murariis ad fabricas Ædificiorum in usu est. Purius ad fabricam Statuarum confert.

Lapis Margæ similis.

Lapis mollis Margæ similis, qui nostratibus *Camestane* dicitur.

Pumex.

Pumex durus licet sit, tamen ob insignem ejus raritatem Aquæ supernatat. Varii apud nos sunt nigri coloris.

Usus Medicus, & Mechanicus.

Plinius ei tribuit virtutem extenuandi & exiccandi, dummodo tertiam ustionem passus fuerit. Pulvis Medicamentis Ophthalmicis permiscetur, in Dentifriciis quoque commendatur.

Tam viris quam fœminis olim in usu erat ad corpora læviganda.

Lapis porosus

Lapis Porosus Insulæ *Bassæ* Boethii.

Tophus.

Tophus Lapis mollis est, ideoque ob mollitiem fragilis, item scaber, rarus: foraminibus atque meatibus parentibus refertus. Albus plerumque est, aut terrestris ei color.

Stalactites.

Stalactites. Ex aquâ guttatim stillante concretius instar striarium.

Stalagmites.

Stalagmites. Ex aquâ quoque concretus latior: rotundus quandoque.

Talcum.

Talcum Lapis, materia pellucida est tenuissimis foliis compacta. Ejus Laminæ flexiles sunt. Reperitur apud nos ferrei coloris.

Lapis quidam apud nos invenitur cinereus ex multis quasi Laminis arctè junctis coagmentatus, qui interius nitens & pellucidus est an Talci species?

Pulvis crocei coloris,

argentei,

purpurei,

viridis coloris, splendens, ad tactum mollis.

Nobis Talcoides videtur.

Usus Medicus, & Mechanicus.

Talcum adstringit. A quibusdam in Dysentericis infusum commendatur.

Chymistæ hujus pulvere ære permixto illud album, ad instar argenti, reddunt.

Lapis Schistus.

Lapis Schistus Laminas habet tenues invicem hærentes, splendentes. Noster ad albedinem inclinat Auctores pares facultates Schisto cum Hæmatite attribuunt,

C A P U T V.

De minoribus Lapidibus.

Magnes.

Magnes ferrei coloris Lapis est. Huic à naturâ insitum est, ut Ferrum trahat, & semper ad Septentrionem se vertat. Ferro ad se rapto vim suam ita impertitur, ut aliud Ferrum ad se trahat & suspensum teneat.

In Rupe Arcis *Britannodunensis* ejus Minera traditur esse. Hinc sanè est, quod appellentium Navium Acus Magneticæ sistuntur, Robustior est Magnes in hoc Opere è profundiori Venâ effossus.

Usus

Hæmatitæ modo adstringere dicitur.

Lapis Argathelia.

Lapis in *Argathelià*, qui stramini aut stipulæ substratus ea, præ ardore quem concipit, in cineres consumit. Hoc ab Historicis asseritur, sed de eo nihil adhuc certi compertum est.

Entrochus seu Trochites.

Entrochus seu Trochites. Trochites Lapis à rotunditate nomen habet. In eo ex amplâ basi certæ lineæ seu radii discurrunt cum lævore medium lapidem, ut striatus appareat: quare cum Lapide *Judaico* affinitatem habet. Entrochus verò nominatur, quasi intus habens rotam, quandoquidem ex Trochitis nondum separatis integratur, & ex binis, ternis, imò pluribus constat, cùm viceni interdum copulati inveniantur. De Trochite separatus effigiem Rotarum repræsentat. Pars ejus rotunda levis est, utraque verò plana habet Modiolum, à quo Radii eminentes ad extimam orbis partem ita procedunt, ut inter illos striæ fiant. Fractus nitet & levis est, ut Lapis *Judaicus*. In Entrocho autem Trochitæ invicem superpositi ita eleganter conjunguntur, ut aliquo artificio copulati esse videantur: nam Radii unius alterius striis inseruntur, veluti in commissuris Humani Cranii conspicari licet. In Aceto positus, instar Astroitæ, bullas attollit. Et quidam etiam tradunt observatum esse de loco moveri.

Entrochi variæ species.

Variæ ejus species apud nos occurrunt.

Cinereus, qui minimus, in Mineris Calcariis frequens.

Lapis cum Entrochis Cinereis variæ magnitudinis, ibidem repertus.

Entrochus Nigricans ex plurimis columnis simul junctis constans, ibidem quoque repertus.

Entrochus maximus pulcherrimus digitum latus & crassus, & duos pollices longus, pro medullâ Pyritem ænei coloris habens. Entrochus hic maximus triplici substantiâ constat. Extima (quæ velut Cortex est) albicans est, superficie levi. In lateribus quædam substantia fusci & obscuri coloris aspera quoque adhæret. Quà hac substantiâ libera est, lineis rotundis ad intervallum nunc magis, nunc minus in ambitu distinguitur ad commissuras Trochorum, adeo ut ex viginti quatuor Trochis hic Lapis constet,

Substantia media fusci coloris est extimâ crassior, summi quoque lævoris, ut Marmor politum nitore suo referat. Intima, sive Medulla, unâ extremitate Pyrites coloris ænei est, alterâ substantia Morochtho similis est.

Usus Medicus.

Cùm Trochites & Entrochus maximam cum Lapide *Judaico* affinitatem habeant, ut *Georgius Agricola* testatur, hic pariter tritus & cum Aquâ calidâ datus difficultati Urinæ medebitur, nec non Calculos Renum & Vesicæ franget. *Aldrovandus*.

Sed cùm nostri in Mineris Lapidis Calcarii reperiantur, meritò suspectus est eorum usus, ne coagulati rursus in Lapides abeant.

Hæmatites.

Hæmatites in *Scotiâ* reperitur. Attritus ad Cotem succum sanguini similem reddere dicitur. *Cæsalpinus* in eo proprietatem quandam, licet obscuram, trahendi Ferrum observavit. Quidam exteriùs nigricat. In Metallis Ferrariis, sæpiùs autem in propriis Mineris Hæmatites invenitur. In quocunque autem loco nascitur, ibidem quoque Saxa rubra & Terra ejusdem coloris observantur.

Usus Medicus & Mechanicus.

Vi adstrictoriâ pollet, & in sanguinis rejectione eximii usûs est. Metellarii eum in Ferrum excoquunt. Pictoribus in usum venit.

Smiris.

Smiris durissimus quidam Hæmatites videtur: ad Cotem enim Aquariam aliquem succum sanguineum reddere dicitur. Lapis autem Ferrugineus est, ad nigredinem vergens, asper & indomitus, omnia atterens, maximæ duritiei. Ei congener Lapis apud nos reperitur.

Usus Mechanicus.

Eo Gemmarii Gemmas suas purgant & detergunt.

Morochthus, & ejus Usus Medicus.

Morochthus si ad Cotem affricetur, locum dealbat. Subviridis noster est, citra mordacitatem exiccat. Quidam propterea Opthalmicis præsidiis permiscent. A *Dioscoride* in excreantibus sanguinem commendatur. Destillationes supprimit. Mollior præfertur.

Ætites.

Ætites Lapis prægnans est, quoniam in cavitate, tanquam in utero, alium Lapidem complectitur, & sonitu dignoscitur: lapillus enim in ejus cavitate sonitum edit. Quandoque Terrâ & Argillâ prægnans est, & tunc Geodes dicitur; aliquando lapillis, ut plurimi apud nos sunt Crystallis prægnantes. Sed Crystalla illa Lapidis lateribus adhærent, & cavitatem in medio relinquunt; &, propterea quòd sint fixa, non edunt sonum.

Lapis prægnans ingens rubri coloris cum Crystallis in cavitate in Lapidicinâ repertus.

Usus Medicus.

Ætites Mulieribus prægnantibus prodesse traditur. Pulvis ad Dysenterias malignas commendatur.

Globulus Lapideus.

Globulus lapideus albis & nigris maculis splendentibus notatus.

Lapis Lazuli.

Lapis Lazuli cærulei coloris aliquando aureis guttis conspersus apparet, aliquando maculæ ex Pyrite sunt juxta materiam, cui Lapis Lazuli adnascitur.

Usus Medicus & Mechanicus.

Varias Compositiones Medicas ingreditur: Humores enim adustos & melancholicos purgat.

Pictores quoque ex eo pulcherrimum colorem conficiunt.

CAPUT VI.

De Lapidibus ex Animalibus desumptis.

IN Animalibus varii Lapides reperiuntur. Primò enim Lapides in omnibus ferè corporis humani partibus præter naturam generari posse experientiâ constat.

Lapides in Humano corpore.

Lapis e Fellis Vesicâ extractus primùm diaphanes erat, nunc opacus evasit. Sæpiùs minores Lapides ibidem reperiuntur.

Ex Intestinis emissus est Lapis post magnos cruciatus in Ventre, qui Fungosus dici potest, quòd tactu & aspectu Fungum referat: Lapideæ tamen duritei, & in quo quædam particulæ sunt, qui Silicem tum colore tum substantiâ referant. Ejus Icon in Tabulis nostris habetur.

Fungosi isti Lapides quandoque substantiam quandam referunt ex pilis arctissimè compactis constantem. Ejus quoque Icon in Tabulis nostris habetur.

Lapides Renum quandoque enormis magnitudinis sunt.

In Vesicâ quoque aliquando maximi Lapides reperiuntur.

Quibusdam etiam e nostratibus in Abscessibus Lapides geniti sunt.

Lapides in capitibus Cancrorum. Bufonites. Lapis Limacis nudi. Lapis Percarum. Tophus Juvenci. Alectorius. Lapis Capreoli.

In capitibus Cancrorum Lapides generantur multi usûs in Medicinâ.

Bufonites noster fossilis esse videtur.

Lapis in Limace nudo repertus.

Lapis Percarum.

Tophus Juvenci.

Alectorius, qui in Ventriculo Caponis aut Galli decrepiti nonnunquam invenitur.

Lapis ex Capreolo desumptus.

CAPUT VII.

De Lapidibus minus pretiosis variarum figurarum Naturalia & Artificiata referentibus.

QUod de Mari habet *Plinius*, Naturam in eo non solùm Animalium simulacra procreasse, sed „etiam Stellarum & rerum Artificialium, nihilque ferè in Terris conspici quod in Marinis un„dis non reperiatur: Hoc idem de Lapidibus applicare poterimus, cum Natura in illis prædi-

cta

cta omnia repræsentare nitatur. In iis enim mirè ludit Natura, ut quibus vitam & motum infimus ille gradus denegaverit, figuram saltem eorum, qui superioris gradus sunt, impertiret. Hinc omnes boni Geometræ partes explevit, dum non tantùm superficies eorum punctis, lineis atque omni figurarum genere insignivit; sed & solida Corpora omni Polygonorum genere adornata exhibuit. Neque hic ejusdem stetit industria, sed altiùs assurgens sua in Gemmato Regno Cœlorum finxit Tentoria, quæ & Sole, Lunâ, Stellis miro ordine vestivit. Deinde ad Opticam progressa Flumina, Sylvas, Prata, Montes, Maria, ad exactam Prospectivæ amussim, in multis Lapidibus depinxit. Pictoriam deinde Sculptoriamque Artem complexa, quicquid in rerum naturâ sensibus obvium fit, delineavit. In nonnullis quoque Figurarum varietatem mirâ quadam extitit operis sculpturâ lusit. Rosas certè (ut videre est apud Kircherum, ubi agit de variis figuris, formis & imaginibus, quibus Natura Lapides & Gemmas instruxit) in Entrocho delineat, in Crystallis Muscum. Animalia quoque Volucria, Quadrupeda, Natantia & Insecta; imò Hominis etiam nobilissimam formam in Lapidibus depingit. Inter hos Lapides figuratos sunt apud nos.

Kircher. Mund. Subter. Lib. 8. Sect. 1. Cap. 8.

Lapis Cordis figurâ.

Pectunculites

Lapis Echinites apud nos reperitur, qui Echini Marini figuram ostendit. Lapis rotundus est & fastigiatus, communiter radiis insignitus. Testam Echini spinis spoliatam perbenè imitatur.

Lapis Entrochus instar Instrumenti ferrei, quod Cochlea dicitur.

Lapis Caput Arietinum referens. Silex est Margâ obsitus Arietis caput referens.

Lapis figuræ Cylindriacæ.

Lapis Lanceæ Cuspidem referens. An Belemnites? Cujus genus est, quod nostratibus the *Elf Arrow* dicitur. Est hic Silicis species, qui duplex apud nos reperitur. Unus instar Cuspidis Lanceæ; sc. Silex Venabuli ferreum cuspidem exactè referens *Wormii*: alter Anchorites, quod Anchoræ partem, quæ humo infigitur, referat.

Lapis Cordis figura. Pectunculites. Echinites. Cochleiformis. Caput Arietinum referens. Cylindriacus. Belemnites. Sagittæ Lamiarum.

Noster Belemnites Lapis formâ est tereti, ex amplâ radice in tenuem aciem desinens. A quibusdam in Lithiasi commendatur.

Ad hunc locum spectant Lapides, qui nostratibus Sagittæ Lamiarum dicuntur, quorum historiam habet doctissimus Dominus de *Straloch* in Descriptione Præfecturæ *Abredoniensis*. Proinde eam ejus verbis apponam.

„ Nequeo mihi temperare, quin describam Lapilli genus, his locis quasi peculiare, nulli Scriptori
„ hactenus agnitum aut memoratum. Lapillus hic neque pretiosus, neque pellucidus. Materia huic
„ durissima atque fragillima Silex, cujus hic plus satis est. Lapilli hi Artem referunt, sed qualem ex
„ tam fragili materiâ nemo Artifex assequatur. Duabus formis reperiuntur: una hamato telo persimi-
„ lis, in tria distincta capita desinens, trigonâ figurâ; altera species Venabuli ferrum planè refert, omnes
„ magnitudine, sicut & colore, variæ Silicem, unde sunt, imitantes. Longitudo duum, aut unius,
„ aut dimidiati pollicis; crassities ad duorum, aut unius, frumenti granorum accedit. Totus asper,
„ impolitus. Manent tanquam Ferramentorum vestigia, quæ lævigari desiderent; at latere omnia acu-
„ ta. Solo hoc Lapilli hi mirandi, quòd casu aliquando in agris, in publicis tritisque viis reperiantur,
„ nunquam autem vestigando inveniantur. Hodie fortasse reperies, ubi heri nihil; item à meridie, ubi
„ horis antemeridianis omnia vacua: & hæc, ut plurimum, sudo cœlo, æstivis diebus. Retulit mihi
„ vir probus & fide dignus, Sibi equo iter agenti in summâ Ocreâ unum repertum. Idem contigisse scio
„ fœminæ equo vectæ, quæ unum è sinu vestis deprompsit. Hos Vulgus patrio sermone *Elf-Arrow-*
„ *heads* vocant, Si *Latine* interpreteris, ferreas Sagittarum cuspides, quibus Lamiæ sagittant, sonat:
„ Faunos enim Lamiasque, & id genus spirituum *Elfs* vocant. De his harumque apud hos sagittandi
„ usu ea fabulantur, multique credunt, quæ chartis dare ineptum esset

Verisimile est Lapidem hunc Arte factum esse: illa enim asperitas superficiei Ferramenti fingentis quoddam quasi vestigium est, & similis Lapidis Icon apud *Aldrovandum* occurrit sub hoc titulo *Lapis Sagittarius*, quo *Romani* pro Sagittis utebantur. Atque ejus fabricandi modum nostrates didicisse pat est *a Romanis*: formâ tamen differunt parùm noster & ille *Romanorum*.

Musculites vel Myites apud nos varius, major & minor.

Pectinites quoque varius.

Lapis Mammosus Mammam referens.

Lapis Nucem Juglandem exsiccatum formâ referens

Lapis varii generis Conchas referens.

Pyrimachus instar pruni.

Ceraunias Lapis à figurâ Fulminis nomen habet. Longus Lapis est, substantiâ Silici similis: Malleum, vel Cuneum, vel Securim repræsentat; foramen habet exactè rotundum, ponderosus est. Huic congener Lapis quidam oblongus niger, cum albis maculis, in medio perforatus, ad flumen repertus.

Glossopetra serrata albicans in Littore reperta substantiæ siccissimæ est, & contra putredinem & verminationem prædicatur ejus vis.

Lapis Variolarum durissimæ substantiæ est, & in colore viridi plerumque nigrescit, superficie juxta unam partem iconibus genuinis Variolarum refertâ, juxta alteram partem confusas habet. In quibusdam Lapidibus Variolæ eminentes, in nostrate depressæ apparent.

Quidam ad Variolarum affectum eum commendant de collo suspensum.

Ostracomorphos quoque Lapis apud nos reperitur, qui varias figuras Ostrearum et Chamarum repræsentat: cujus figuram egregiam apud *Aldrovandum* videre est.

Myites. Pectinites. Lapis Mammosus. Juglandem referens. Conchas referens. Prunum referens. Ceraunias. Glossopetra. Lapis Variolarum. Usus Medicus. Ostracomorphos.

Lapis Conchæ hirsutæ æmulus. Musæi Metallici Lib. 4.

Ut et ille, qui eidem *Aldrovando* dicitur Lapis Fossilis Conchæ crassæ Testæ & Hirsutæ æmulus, nisi quòd noster lineis transversis careat.

Orchites.

Orchites quoque *Aldrovandi* apud nos repetitur, qui simul copulatis Globis duobus constans Testium formam exhibet.

Sandalites.

Sandalites etiam, qui soleam pro pede humano refert.

Stelechites.

Stelechites variæ formæ reperiuntur, inter quas Stelechites Pyramidalis Glaciei stiriam imitans.

Lapis Caseiformis.

Lapis Caseiformis rotundus est et compressus, fusci autem coloris ad rubedinem vergentis.

CAPUT VIII.

De Lapidibus pretiosis seu Gemmis.

Lapides pretiosi quidam pellucidi, qui Gemmæ dicuntur, quidam opaci. Utrique suas Virtutes ex succis Mineralibus, quibus tincti sunt, sortiuntur: nam fluidæ primùm substantiæ facilè succis Mineralibus allabentibus tinguntur.

Lapides hi majores & minores.

Ex majoribus apud nos

Jaspis.

Jaspis, sanguinis instar, per totum corpus ruber. Ab effectu Lapis Sanguinalis, the *Blood-stone* dicitur, quoniam sanguinem a quacunque humani corporis parte manantem cohibet.

Ruber apud nos reperitur.

Viridis quoque, &

Variegatus ex rubro & viridi.

Usus Medicus & Mechanicus.

In Medicinâ pro sanguinis fluxu sistendo gestatur.

Varia quoque ex eo elaborantur.

Achates. Usus Medicus &

Achates, the *Agate*, Gemma durior est, & exactam polituram admittit. Variis coloribus losignitur. In eo Animantium & Vegetabilium Icones quandoque observantur. Achates partim pallescentis, partim rubescentis coloris.

Achates cruce signatus.

Achates globolus continens in se Crystalla sexangula, Ætitæ species.

Mechanicus.

Quidam adversus Venena commendant; nec non in curandis Aranearum & Viperarum ictibus.

Corollæ & Armillæ ex eo parantur.

Sardius, sive Corneolus.

Sardius, qui etiam Corneolus, nostratibus the *Cornelian* dicitur, Lapis semiopacus est, & carnem suo colore simulat. Matrix Amethysti esse creditur quibusdam.

Usus Medicus & Mechanicus.

Adversus Venena valere dicitur. Pulvis cum vino austero exhibitus sanguinem undiquaque fluentem coërcet. Pulvis ad Dentifricia commendatur.

Aqud Antiquos in frequenti usu Sigillorum fuisse *Plinius* refert, cùm nihil ceræ in Signo retineat, ob quam rationem etiam hodie ad hunc usum usurpatur. Ad alias quoque Cælaturas expetitur.

Crystallum.

Crystallum, ut plurimum, angularem, & præsertim hexagonam figuram nanciscitur. Imò anguli Crystalli in cuspidem desinentes ita eleganter flectuntur in latus prope mucronem, ut Artifex vix tales imitari possit.

Crystallum à naturâ plerumque producitur cum festucis, atomis, nebulis, ferruginibus, &c. Quando perspicuum est, Crystallum nuncupatur.

Ejus varia genera.

Varia ejus genera apud nos occurrunt.

Crystallum fusci coloris & rufescentis.

Crystallum nigrum. An Lapis Alabandicus Aldrovandi? cui color ex ruffo nigricat. Perspicuus est, adinstar ignis. Congener sane Lapis noster, ob quasdam ex hisce notis Alabandico videtur.

An vero Crystallum nigrum nostrum illud est, quod *Agricolæ* Morion dicitur, fluoris genus, ut ille habet? Sola ex nigris Gemmis transflucet. Color ei nigerrimus, & Pramnion vocatur, aut cum nigro mixtus. Est alius color, ut in nostrâ, Carbunculi, cujus radix videtur esse & ex crassiore succo, qui subsidit, fieri. Nostra figurâ, ut Crystallum, sexangula est, & non aliter quàm Crystallum sculpitur.

Crystallum montanum maximè pellucidum.

Apud nos quoque reperitur ea Crystalli species, quæ Iris dicitur, Lapis sc. sexangulus, qui, quando Radios Solares excipit, Arcum Cœlesti similem jacit in Parietem. Noster saltem Soli expositus Iridis colores promit.

Crystallum album.

Crystallum rubrum.

Minera Crystalli.

Minera Plumbea, unde Crystalla, tanquam fluores, egrediuntur albidiora.

Crystallum, in cujus latiore parte muscosi quiddam apparet.

Usus Medicus.

Pila ex Crystallo, ob frigiditatem, linguæ febricitantium supponitur, ut sitis tollatur. Pulvis utiliter ad Dentifricia usurpatur. Pulvis Crystalli adversus Epilepsiam commendatur, in Syncope quoque probatur, Pulvis in Vino propinatus Dysenteriam coercet & albos Uteri Fluores cohibet, & Fluxum Cœliacum compescit, Calculos frangit & illos cum Arenulis per Urinam expellit. Copiam quoque Lactis Nutricibus datum augere dicitur. Cum Oleo Amygdalarum dulcium exhibitus Pulvis Crystalli curat eos qui Argentum sublimatum hauserunt.

Olim

Olim Crystallum Radiis Solaribus apponebant, & ignem Crystallo correptum foliis aridis excipiebant. Hodie ex Crystallo Lentem convexam formant, quæ ad Radios Solares maximâ violentiâ ignem accendit, & magis quàm Speculum concavum operatur, quandoquidem Plumbum liquefacit & Metalla ignita reddit. Vasa quoque quædam ex Crystallo fiunt. Crystalla dura à Gemmariis ad modum Adamantis scalpuntur, & Berylli nomine venduntur.

Usus Mechanicus.

Ex Crystallo Vitrarii Smaltum cujuscunque coloris fabricant, deinde Gemmas, tincto Crystallo, cujuscunque fuerint coloris simulant.

Amethystus ad colorem Vini accedens in colorem Violæ terminatur. In Sardâ Gemmâ, tanquam in Matrice nascitur. Triplici colore perfecta radiat, roseo sc. violaceo & purpureo.

Amethystus.

Pulcherrimi quidam in *Scotiâ* reperiuntur, qui politi cum optimis aliarum Regionum contendunt.

Ex minoribus

Adamantes Lapidi rubro ponderoso adnati, quorum alii albicant, alii nigrescunt, alii pallescunt: alii hexagoni, & alii globosi, qui majore duritiâ referri observantur.

Adamas.

Adamantes in *Scotiâ* reperiri mihi à viris fide dignis relatum est. Certè Adamas emergit ex succo illi non valdè dissimili, ex quo Crystallum generari solet. Summam duritiem huic Lapidi Natura ingenuit & nitorem admodùm vivacem, præ quo Crystalli splendor languescit. Quidam ei attribuunt, ut attritu calefactus, instar Electri, festucas attrahat. Adamas diaphanes & radians, alicujus insignis magnitudinis, cariùs quàm alia Gemma constat. Quidam Adamantes nigricantis coloris.

Adamantis vis in Calculo confringendo prædicatur.

Usus Medicus & Mechanicus.

Ornamenti gratiâ gestatur. Ejus scobe aliæ Gemmæ scalpuntur.

Rubinum quoque in *Scotiâ* reperiri ferunt.

Rubinus.

Carbunculo nomen, quod fulgorem suum ad modum Carbonis ardentis ejaculetur, idque in tenebris etiam. Hunc reperiri tradunt in *Ilâ* ex *Æbudibus* Insulis unâ. In aliis quoque locis fulgor apparens in Rupibus à Carbunculo fluere creditur.

Carbunculus.

Auctores ejusdem Lapidis species tantùm diversas Rubinum & Carbunculum facere videntur.

Granatus, licet obscurior, ad hos reducitur.

Granatus, eorundem Vires.

Iis Venena profligari, & Aerem etiam pestilentem emendari tradunt quidam.

Hyacinthus in colore quoque rubescit, & flammas ignis quodammodo æmulatur: ideoque à nonnullis ad genera Carbunculi reducitur. In eo colorum cærulei, violacei & purpurei quædam mixtura est. In *Scotiâ* reperiri relatum est.

Hyacinthus.

Hujus virtus in expugnando Toxico prædicatur. Spiritus etiam vitales roborare dicitur.

Usus Medicus.

Topazio aureus est color. Ad Chrysolithos Veterum reducendus. Color Aquæ similis est, in quâ Crocus vel Rhabarbarum dissoluta fuerint. In Boreali Plagâ *Scotiæ* reperiri mihi relatum est.

Topazius.

Facultatem vitalem roborare dicitur. Sanguinis etiam profluvia coercere traditur. Multùm quoque in Affectibus Pestilentibus commendatur.

Usus Medicus.

Bufonius Lapis.

Bufonius Lapis.

Beryllus.

Beryllus.

Ostendit mihi Vir reverendus rerum naturalium curiosus scrutator Lapidem politissimum rotundum in *Twedâ* repertum, quem Beryllum dicebat. Instar Crystalli nitidissimi erat. *Aldrovando* autem Beryllus Gemma est, quæ colorem exhibere videtur, qualis Aquæ Maris color. *Alberto* tamen *Magno* Beryllus candidus est, & ad instar Aquæ perspicuus. Adeò ut incerti simus, quid de Beryllo sit statuendum, apud nos reperiatur necne.

Margaritæ.

Margaritæ.

Oculus Mundi.

Oculus Mundi.

Gagates. An Bitumen potius?

Gagates.

Optimè autem de Gemmis pronunciavit *Boethius*, quòd illæ

Consol. Phil. Lib. 3. Met. 10.

Illustrant aciem, magisque cæcos
In suas condunt animos tenebras.
Hoc quicquid placet, excitatque mentes,
Infimis tellus aluit cavernis.
Splendor, quo regitur vigetque cœlum,
Vitat obscuras animæ ruinas.

Appendix ad præcedentem Sectionem
de Lapidibus.

Lapis Pholadis Saxum est, cui à naturâ Pholadis Animalculi nomen imponitur, quoniam in eo latibulatur. Pholades enim Animalcula sunt Testacea Bivalvia, ita nuncupata, quia semper delitescunt. Harum Icones in Tabulis exhibuimus.

Lapis Pholadis.

Foramina habet hoc Saxum plurima rotunda, quædam majora, quædam minora, in quibus Pholades conspiciuntur. Apud nos reperitur in novo Portu Comitis de *Wintoun* prope *Setonium* oppidum.

SECTIO TERTIA.

De Metallis.

CAPTT I.

De Metallis in genere.

Metallum quid.

METallum corpus fusile est, durum, fusile, quod in suâ naturâ consistens Malleo in omnem partem extenditur & dilatatur.

Metalla unde generantur.

Metalla quæque ex proprio seminio à Deo creato generantur, quod frustra imitantur in Terræ superficie Chymistæ, cum illa non nisi ex propriis seminibus, idque in propriis Matricibus in Terræ sinu fiant.

Metalla quot sunt.

Metalla propriè dicta sex sunt; Aurum, Argentum, Æs, Ferrum, Plumbum, Stannum; quibus quidam Hydrargyrum addunt, cui tamen desunt aliquæ Metalli conditiones. Chalybem autem ad Ferrum reducunt, sicut Aorichalcum ad Æs: Æs enim tinctum est. Quidam Antimonium etiam addunt, atque Metalla sic dividunt.

Metallorum differentiæ.

Metalla quædam sunt dura, quædam liquida.
Liquidum est Argentum vivum.
Dura sunt vel pura, vel impura.
Pura: ut Aurum, Argentum.
Impura vel duriora, vel molliora.
Duriora; ut Æs & Ferrum.
Molliora sunt Plumbum, Stannum & Stibium.

Metallorum signa.

Signa Metallorum latentium sunt Lapides et Glebæ Terræ justo graviores, præsertim si Sulphureum odorem de se spargant. Color quoque indicat Metalla latentia: viridis enim color ab Ære, niger ab Argento & Auro, lividus à Plumbo et Ferro, luridus à Chalcantho, cinereus et obscurus à Sulphure. Rimæ quoque in Montibus observatæ acres Metallorum halitus notare solent, ob quos quoque fit, ut Pruina et Nix in iis locis non duret. Certissima signa præbent Ramenta quædam Metallica à Torrentibus derasa.

CAPUT II.

De *Metallis in specie.*

EX Metallis perfectis apud nos sunt

Aurum.

Aurum, quod purissimum in variis *Scotiæ* nostræ locis reperitur, & quidem apyron quandoque, quod nullum ignem est expertum. Et non tantùm ramenta, quæ frequenter inveniuntur, sed aliquando frusta, quæ Uncias aliquot pendent. Ego autem ipse vidi Auri frustum duas drachmas cum dimidiâ pendens in *Crafordiæ* tesquis inventum.

Certè *Britanniæ* Colles Auro fertiles *Strabo* celebrabat.

Usus Medicus.

Aurum ad Medicinæ usum præfertur, quòd naturâ suâ statim purum est. Valet ad robur naturæ & Ventriculum exolutum reficit, Venenis resistit. Auri scobs Scabiei & Lepræ plurimùm prodest, Elephantiasin arcet; illis medetur, qui ab Argento vivo vel intrinsecùs sumpto, vel extrinsecùs applicato læsi fuerint. Folia Aori Ulceri imposita carnem sine morsu exedere dicuntur. In Cauteriis Actualibus præstat cæteris Metallis.

Usus Mechanicus.

Pictores, deficiente Cæruleo transmarino, laminas Aureas supra Ollam Aceto plenam suspendunt: nam tunc Aurum Cyaneum colorem amænissimum spargit, quod prædicto libentissimè præferunt. Utuntur etiam Auro soluto, dum limaturam Auri triduo mergunt in succo à foliis Juniperi expresso: etenim hoc temporis spatio Aurum instar Aquæ solvitur, quæ in substantiâ Aurum æmulatur. Hac misturâ Pictores ad figuras & literas aureas delineandas uti solent.

Aorum certè aliis omnibus Metallis præstat;

—— Uni quoniam nil deperit Auro
Igne, velut solum consumit nulla vetustas,
Ac neque rubigo aut ærugo conficit ulla.

Argentum.

Argentum proximum ab Auro bonitatis locum occupat, & quemadmodum Pyritæ aureo colore aspersi Venas Aureas, ita albicantes minutis maculati granis Venas Argenteas indicare solent.

Ejus Minera varia est, nunc rubra, nunc alba. *The Sparr* dicitur.

Usus Medicus & Mechanicus.

Medici ejus scobe utuntur, quòd tremori & palpitationi cordis opituletur, et Cerebrum roborare videatur.

Quomodo Pictoribus in usum cedat, videre est apud *Aldrovandum*. Optimæ Tubæ præliares ex eo conficiuntur, ob Metalli tinnitum.

Ex imperfectis

Æs.

Æs seu Cuprum variis in locis apud nos reperitur.

Chrysocolla, Ærugo & Pyritæ ærosi certissimum Venæ Ærariæ indicium præbent.

Æris

Æris Vena Chrysocollâ & Cæruleo tincta apud *Airthry*.

Minera Æris & Plumbi mixta.

Æris ferax Pyrites aurei coloris.

Æris Vena in Marmore & Pyrite.

Usus Medicus & Mechanicus.

Æs ustum adstringit, siccat, reprimit, absumit.

Pictoribus quoque varios usus præbet: nam tum Cæruleum commune, tum color viridis ex eo conficiuntur.

Ferrum.

Ferri Minera varia apud nos est.

Minera Ferri nigricans valdè ponderosa.

Minera quædam Ferri durissima, instar Chalybis, splendens.

Minera Ferri rubra cum Armaturâ albâ.

Minera Ferri obscurè rubens cum Armaturâ, Cordis effigie.

Usus Medicus &

Ferrum refrigerat, adstringit, siccat, digerit Scirrhos. Vinum, aut Aqua, in quâ candens Ferrum sit restinctum, potu Dysentericis auxiliatur. Scobs in Cachecticis valet. Balneum ex scoriis tumores pedum œdematosos resolvit, Articulos roborat.

Mechanicus.

Ex Ferro Instrumenta ad plurimas Artes conficiuntur.

Plumbum.

Plumbum veteres in album & nigrum distinxerunt. Album Κασσίτερον, hoc est, Stannum dixere; nigrum, nostrum commune.

Plumbum quandoque purum reperitur, cujusmodi massam ingentem vidi, quæ in Mineris Plumbariis D. *Joannis Hope* de *Hoptoun* inventa fuit, cui deportandæ non pauciores quam octo Equi sufficiebant.

Plumbum sæpe in Fluoribus albis à nostratibus *Sparrs* dictis invenitur, aliquando cum Minerâ Crystalli, cujusmodi Massæ ex Mineris Marchionis de *Queensberry* summi *Scotiæ* Thesaurarii erutæ Icon in Tabulis nostris habetur.

Variæ apud nos Plumbi Mineræ sunt; scilicet

Minera Plumbi flavi coloris.

Minera Plumbi, in quâ Cuprum est.

Minera Plumbi splendens.

Usus Medicus.

Plumbum refrigerat admodum & adstringit. Lamina Plumbea lumbis instrata genituræ fluorem per insomnia prohibet, & Ganglium dissipat.

Plumbum ustum mistas habet vires; refrigerat, siccat, attenuat. Ulcera rebellia Cancrosa carne implet, ac Cicatrice tegit.

Plumbi recrementum pars est terrea & lapidosa Venæ Plumbi Eliquata simul cum Plumbo. Majorem habet vim adstringendi & siccandi quàm Plumbum ustum.

Stannum, & ejus Usus Medicus.

Stannum in *Scotiâ* nostrâ quoque reperitur. Ei virtus siccandi & refrigerandi assignatur. Magni usûs est (ut quidam volunt) in Ulceribus etiam antiquis. Ramenta Stanni à quibusdam in Scorbuto sacculis pro diætâ miscentur.

Usus Mechanicus.

Coquitur ex Lapide fissili, Quartzo & aliis Lapidibus solidis. In Pictorum quoque usus cedit, & Utensilia multa ex eo parantur.

Ex Metallis affinibus.

Antimonium.

Antimonium, quod etiam Stibium dicitur, Lapide Plumbario magis friabile est, & fissile magis: manus tingit.

Usus Medicus.

Antiqui Medicamentis tantùm externis hoc admiscebant ad Ulcera sananda. Hodie ex Antimonio Oleum paratur in Ulceribus malignis præstantissimum. Crudum in Vino maceratum Vomitorium est, referente Domino *Lamy*. Ad Purgationes præparatum ad Vomitum quoque usurpatur. Crudum etiam cum fructu sacculis pro diætâ Lue Vereneâ laborantium præscriptis miscetur.

Usus Mechanicus.

Veteribus ejus usus in decoratione erat, ut ex Sacris Literis videre est.

Campanarum Artificibus in usum venit, sicut & Gemmariis etiam.

Argentum vivum, sive Hydrargyrum, nostratibus *Quicksilver* in *Scotiâ* etiam reperitur. Liquor Metallicus est, ponderosus, coloris argentei, instar Aquæ fluidus, sed manum non madefaciens. Ad contactum frigidus est.

Hydrargyrum.

Argentum vivum vel nativum & fossile, vel factitium est.

Nativum & fossile est, quod in propriis Venis reperitur.

Factitium autem, quod ex Cinnabari nativâ præparari solet.

Usus Medicus.

Luis Venereæ, etiam quæ altiùs sedes fixit, efficacissimum remedium est. Vermes quoque necat, Tumores duros resolvit, Scabiem & Ulcera curat. Pediculos interimit: quâ facultate cognitâ, Mulieres illud Salivâ vel Axungiâ extinguunt, & postea caput Pusionum linunt. Sed cùm in ejus usu incautiores sunt, Fluxiones in Tonsillas & Uvolam non rarò procurant, quæ Tempestate Pluviâ illos invadunt, à quibus vix unquam postea liberantur. Caveant ergo ab ejus usu improvido, qui suis Liberis bene consulere velint.

Multi usûs apud Aurifabros aliosque Artifices est.

Chrysocolla.

Chrysocollæ nativæ color viridis est. In Lapide æroso nostrate frequenter reperitur. Videtur quasi ærugo quædam ab Aquâ aliove liquore acidolo fluente in Venam Æris.

Usus Medicus & Mechanicus.

Alvum solvit & Vomitum concitat tantâ vehementiâ, ut intra corpus non tutò sumatur.

Veteres ad Aurum glutinandum eâ usi sunt. Pictoribus quoque in usum venit.

Pyrites.

Pyrites, varius apud nos.

Cubicus. Cubicus ænei coloris.

Mica. Mica corpus eſt Metallicum Argento ſplendore ſimile, quod in Marmoribus & Lapidibus arenoſis lucet, ſed ex iis ſeparari nequit. Fixum non eſt, ſed igne conſumitur.

Talcum. Talcum.

Cadmia. Cadmia.

Cinnabaris. Cinnabaris.

Lapis ærosus. Lapis ærofus viridis.

Fluores. Saxa Metallaria ea videntur eſſe, quæ noſtratibus *Sparrs*; quorum quædam opaca, quædam nitentia & ſplendentia, quæ Fluores dicuntur. Atque ita ab Auctoribus appellantur, quoniam calore ignis liquefiunt a Metallariis in Fornaces ardentes conjecti. Gemmis ſimiles ſunt quidam ex iis, alii opaci, quales in Fodinis Argentariis reperiuntur.

Usus Mechanicus. Metallarii Fluores in Fornaces injiciunt, ut materiam Metallorum fluidiorem reddant.

Ex Artificialibus quæ ex Metallis Ars elicit.

Ærugo. Ærugo ſuccus Metallicus in Ærariis Metallis concretus, qui generatur, dum ſuccus vehementer acidus Æris materiam eroſerit. Reperitur Nativa apud nos in Pyrite Ærario, ex quo effloreſcit.

Usus Medicus. Acris eſt & craſſarum partium, mordet, liquat, digerit & ſiccat.

Ferrugo. Ferrugo, *Rust of Iron*, Ferri vitium eſt, ex quo Ferrum humore contactum infeſtatur. Color illi ruber, ſed nigredine permixtus. Vis illius inſtar Chalcanthi.

Usus Medicus & Mechanicus. Adſtringens eſt, minùs tamen erodens. Illita Sacris Ignibus & Papularum eruptionibus medetur.

In *Germania* Sutores illam in tenuiori Cereviſiâ diſſolvunt, & Coria tingunt. Coriarii etiam *Itali* (referente *Aldrovando*) Ferrum vetus & rubiginoſum in Vino putrefaciunt, quo deinde Coria nigro colore tingunt.

Crocus Martis. Crocus Martis ex ferro paratus deobſtruit egregie?

Ex Plumbo

Cerussa. Ceruſſa, quæ Flos Plumbi nominatur.

Usus Medicus. Refrigerat & ſiccat, eximii uſus in Ulceribus.

Sandyx. Minium. Usus Medicus & Mechanicus. Ceruſſa in Fictili novo combuſta colorem rubrum acquirit & Sandyx evadit. Hæc, ſi cum æquâ portione Rubricæ aduratur, Minium præbet, quod in malignis etiam Ulceribus eximii uſus eſt & Pictoribus quoque in uſum cedit.

Ex Ære.

Flos Æris. Squama Æris. Squama Ferri & Chalybis.

Flos Æris.
Squama Æris.
Ex Ferro & Chalybe
Squama Ferri & Chalybis.

Ex Metallis quoque fiunt

Scoria. Diphryges. Vitrum. Cadmia. Pompholyx. Lithargyros.

Scoria.
Diphryges.
Vitrum.
Cadmia.
Pompholyx.
Lithargyros.

Sectio Quarta.

De Marinis.

Caput I.

De Marinis in Genere.

Aqua cur Veteribus rerum omnium Principium censebatur. AQua Veteribus omnium rerum Principium cenſebatur, quòd in eà omnis generis corpora provenirent. In Mari certè non ſolùm Piſces innumeri, ſed & Quadrupeda, Aves, Inſecta, Serpentes, imo ſui generis Foſſilia producuntur, ut Succinum, Ambra Griſea, quæ Bituminoſi generis ſunt. Plantæ autem plurimæ in ipſo Maris fundo proveniunt, non ſolùm quæ Algæ dicuntur, ſed Frutices, Arbores & Herbæ propriè dictæ. Nos ex eo Corporum Marinorum numero ea tantùm hic apponemus, quæ in hoc noſtro Mari reperiuntur, Plantas ſc. & Bitumina, aut quæ his congenera ſunt (Animalia enim, etiam Marina, in Tractatu de Animalibus habentur) initium à Plantis Marinis ſumentes, quòd eæ frequentiùs occurrant. Ex his Algæ, ſeu Fuci in Libro Primo de Plantis traditi ſunt.

CAPUT

CAPUT II.

De Plantis Marinis, Bituminibus, aut his congeneribus, aliisque quæ in Mari proveniunt.

Abies Marina.

ABies Marina, quæ testis Ostreorum adnascitur.

Planta Equiseti facie.

Planta Marina Equiseti facie Ostreo adnata. Ejus Icon habetur in Tabulis.

Coralloides.

Coralloides succus concretus est, ramis quàm in Corallio brevioribus, dissimilis quoque substantiæ. In Littore Cantieræ invenitur.

Vires.

A quibusdam prædicatur ad eosdem usus ad quos Corallium usurpatur.

Muscus Corallinus.

Muscus Corallinus albus.
— purpureus,
— niger.

Spongia palmata.

Spongia palmata.

Ebur Marinum Schetlandicum.

Ebur Marinum *Schetlandicum*. Lapideæ quidem substantiæ videtur, quod tamen politissimum Ebur refert.

Hic Lapis Ebori simillimus in *Schetlandiâ* invenitur, in Maris littore. Ac Lapis *Arabicus Aldrovandi*, cui *Dioscorides* trito & Hæmorrhoidibus tumidis insperso vim illas exiccandi tribuit, & cinerem Dentifriciis utilem esse scribit. *Galenus* exiccantem & extergentem ei facultatem assignat.

Usus Medicus.

Ambra Grisea.

Ambra Grisea quandoque in nostro Mari reperitur. Substantia autem pinguis est, odoratissima, friabilis, dilatabilis tamen; colore nunc uniformi, nunc puncta citrina aut alba aspersa habens. Probabile est ex Fontibus quibusdam Bituminis manare, & in summo Mari Aeri expositum coagulari & densari. Calida statuitur ordine secundo, sicca primo.

Usus Medicus & Mechanicus.

Insignem vim habet spiritus Animales & Vitales roborandi: unde Cerebro & Cordi confert. Sensus omnes vegetiores reddit, utilis Senibus & naturâ frigidioribus. In Syncope & Melancholiâ commendatur.

In odoramentis & suffitibus maximum usum habet. Myropœi hoc odoramenti genere Chirothecas Nobilium imbuere solent

Succinum.

Succinum Bituminis genus esse videtur, sive Terræ pinguedo è Terræ Venis effluens, aut ex quibusdam Scopulorum crepidinibus erumpens, & in Mare defluens, in quo agitatum, aquarum salsugine in Lapidis duritiem concrescit. Fluidum fuisse arguunt Insecta aliaque, quæ in eo inclusa reperiuntur. Cùm autem Succinum adhuc liquidum naturaliter tenax sit, non mirum est, si Animalcula quandoque illi incidenter adhærentia ita implicentur, ut necessariò in duritiem lapideam paulatim concrescant. Hinc *Martialis*,

Lib. 6. Epig. 15.

> *Dum Phaethonteâ Formica vagatur in umbrâ*
> *Implicuit tenuem Succina gutta Feram.*

Frustum Succini habeo, in quo Musca condita est,

> *Nec poterat tumulo nobiliore tegi.*

Incensum Succinum ardet, instar Bituminis, ejusque odorem reddit. Paleas & similes quisquilias attrahit. Ingens ejus Massa (referente *Boethio* nostro) equo major in Littus nostrum appulit.

Gagates ei congener est, sed ex crassiori & impuriori Bitumine ortum habet & propterea nigrum est.

Succinum nunc album est, nunc mellei coloris; aliquando aurei.

Usus Medicus.

Ex Succini ramentis Pulveres Suffumigatorii in Affectibus frigidis & contagiosis parantur. Ex iis quoque Vernix paratur.

Succinum Remedium calefaciens censetur, & vim habet conglutinandi, constringendi, exiccandi. Eximii usûs est in Strangulatu Matricis & Epilepsiâ, Diureticæ quoque facultatis est. Oleum ex eo Paralyticis conducit.

De Succino justos Tractatus scripserunt D. *Andreas* Aurifaber & *Severinus Gabelius*.

Sperma Ceti.

Sperma Ceti.

De Halosantho seu Spermate Ceti Librum scripsit *Valerius Cordus*. Est autem substantiâ subliquidum & adipis instar pingue, colore ad citrinum aut croceum inclinans, odore gravi. Saporem illotum adhuc habet pinguem, acrem, & Salis aut aquæ Marinæ modo fervidum, subrancidum. Præparatum verò gustu pingue, modicè acre & subrancidum est.

Quidam Auctores tradunt esse liquorem, & in cerebro Ceti, qui *Islandis Dogling* dicitur, reperiri. Alii Bituminosum corpus putant aliunde in Mare influens.

Usus Medicus.

Sudorem provocat, & sanguinem coagulatum in grumos, à casu, dissolvit, Alvum turbat. In Colicâ quoque commendatur. Quidam ad respirationem difficilem eo utuntur.

Favus Marinus.

Favus Marinus Substantia quædam ex Vesiculis aridis constans.

In Littore Maris *Deucaledonii* & in *Orcadibus* cum Algâ Marinâ inveniuntur.

Phaseoli Molucani. Nux Indica.

Phaseoli *Molucani*, &

Nux *Indica*, ex quâ Pyxides pro Pulvere Sternutatorio parant.

Addendum ad Cap. 10. *Libri Primi Partis Primæ.*

Præter enumeratos ibi Fontes Medicatos, frequentari nuper cœpit Fons *Balgregie* versus *Fifanæ*

Provinciæ meditullium situs. Aqua hujus Fontis hausta saporem adstringentem in ore relinquit, & corpore calefacto quibusdam nauseam, vomitus & purgationes molitur, nonnullis salivationem & sputa frequentiora procurat. In contractionibus Articulorum multùm conducit ejus usus externè. A quo Minerali ejus virtus prosiliat, nondum compertum est. Reperiuntur propè Fontem Crystalla.

Prodromo hoc opere jam ad Umbilicum adducto, æquum est, ut nos cum Regio Prophetâ cuncta *Dei* Opificia ad ejus laudes celebrandas excitante concinamus,

Ps. 148. Vers. 1 ad 14.

Laudate Dominum, qui diem
Sol, Luna noctem illuminas.
Laudate Dominum lucidis
Stellæ decoræ flammulis.
Laudate eum rotatiles
Tot Orbium compagines,
Et Unda longe celsior
Campis nitentis Aeris.
Huic cuncta laudes dicite,
Nomenque cuncta pangite,
Quod cuncta nutu condidit,
Et cuncta nutu sustinet,
Fixitque firmo cardine,
Ne vi senectæ corruant;
Certisque vinxit legibus,
Quas transgredi non audeant.
Laudate Dominum sub specus
Terræ Dracones abditi:
Et vasta Cete, quæ sinus
Ponti repostos finditis.
Ignes, Nives, & Grandines,
Vaporque & Auræ spiritus,
Ad jussa Domini mobiles
Circumrotantes turbines,
Colles feraces, & feri
Montes: & omnes Arbores,
Seu montibus rigescitis,
Seu cultibus mansuescitis,
Mites feræque Bestiæ,
Humique lentè Reptiles,
Et quæ liquentes Aeris
Campos volando carpitis.
Reges & Orbis Præsides,
Et Nationes liberæ,
Et pauperi plebeculæ
Qui jus ab alto dicitis,
Et vos Juventa florea,
Læti pueli & virgines,
Senesque vitæ in ultimo
Jamjam exituri limine,
Laudate Dominum. Numini
Sit ejus uni gloria,
Unumque noscat omnium
Cœlum Solumque Principem.

Totius Operis Prodromi

F I N I S.

TABULÆ ÆNEÆ

In quibus Icones.

Tabula 1. Aſtragalus Silvaticus Thalii.
Tabula 2. Roſa Ciphiana.

Tab. 3. *fig.* 1. Adiantho vero affine noſtras.
fig. 2. Adianthum album Wemienſe Tenuifolium
3. Trichomanes folio crenato.
4. Trichomanes folio pyramidali.
5. Muſcus Aſplenii Facie.
6. Cochlites Lapis.
7. Mytulites Lapis.

Tab 4. *fig.* 1 Adianthum nigrum Maximum Noſtras.
2. Pietra Emboſcata imperati.
3. Cotyledon hirſuta J. Raii Hairie Kidney-wort.

Tab. 5. *fig.* 1. Folium Dentariæ affinis.
2. Ramus laſerpitii non deſcripti.
3. Dentariæ affinis planta integra.
4. Vermis Cucurbitinus.

Tab. 6. *fig.* 1. Fragariæ affinis planta non ſcripta.
2. Horminum Tingitanum.
3. Piſcis maculis aureis aſperſus non ſcriptus pollices 42. longus.

Tab. 7. Mergus Avis.

Tab. 8. Equus Scoticus Velox.

Tab. 9. *fig.* 1. Caput Veteris Anſeris Baſſani.
2. Anſer Baſſanus junior
3. Pes Senioris.

Tab. 10. Effigies *M. Alex. Bodii.*

Tab. 11. *fig.* 1. Himantopus Avis.
2. Cornu ex Mulieris capite exciſum.
3. Inferior pars quâ exciſum eſt.
4. Acarus ut *Microſcopio* apparet.

Tab. 12. *fig.* 1. Fucus Equiſeti facie.
2. Arcuata avis.
3. Apium *Marinum* quibuſdam potius Imperatoriæ affinis planta.
4. Echium *Marinum.*

Tab. 13. *fig.* 1. Turdus illas.
2. Himantopus.

Tab. 14. *fig.* 1. Capricalca fœmina.
2. Cataractes Noſtras.

Tab. 15. *fig.* 1. Colymbus maximus Stellatus.
2. Cataphracti piſcis pars Supina
3. pars prona.

Tab. 16. *fig.* 1. Anas Arctica Cluſii.
2. Kitiwake Avis Baſſana.
3. Lupus *Marinus.*

Tab. 17. *fig.* 1. Scorpius *Marinus* noſter ſupinus
2. pronus.

Tab. 18. *fig.* 1. Concha Anatifera integra.
2. Piſcis exemptus contractis flagellis.
3. Idem explicatis.
4. Capricornus inſectum.
Capricalca *Mas.*

Tabula 19. *Muſtola* Vivipara.
Aculeatus *Marinus Major.*
Acus *Ariſtotelis* caudâ ſerpentinâ.

Tabula 20. Cochlea *Marina* Bivalvis Supina.
Eadem extra Teſtem protuberans.
Eadem prona.

Tab. 21. *fig.* 1. Globulus ex Vituli ſtomacho exemptus.
2. Lapis Echinites.
3. Lapis fungoſus per Anum excretus.
4. Alterius medietas.
Tadorna *Bellonii.*

Tab. 22. *fig.* 1. *Minera* Cryſtalli Orroeini.
2. Lapis ex quo ferrum conficitur.
3. Alia minera *Queensburienſis* cum fruſto plumbi incorporato.

LECTORI BENEVOLO.

Graviora hæc Errata, quoniam Auctor haud semper Correctioni adesse potuit, sic emendabis.

Errata corrigenda in Parte Primâ.

Pag. 7. lin. 44. Pro Flominum lege *Falmonum*. Pag. 8. l. 46. pro Hydraggyrum lege *Hydrargyrum*. P. 29. l. 52. pro Zephyrus-Boreas lege *Zephyre-Boreas*. pag. 14. l. 3. Pro Euro-Notus & Auster leg. *Euro-Notus & Eurus*. pag. 15. l. 11. Pro divina lege *devena*. pag. 19. lin. 17. Pro In sula lege *Insula*. pag. 20. lin. 17. pro quoque lege *quoque*. pag. 22. lin. 27. pro Mackenzus lege *Mackenzius*. pag. 29. lin. 44. pro adjectum lege *ad jectum*. pag. 31. lin. 47. pro Arenâ lege *Arena*. Ibid. in Margine, lin. 21. pro Aurifodina lege *Aurifodina*. pag. 33. lin. 42. Mediocriter requisita. Dele *requisita*, quæ vox lineâ sequente inserenda est inter *agrorum & nobis*. Ibid in Margine, lin. 5. pro Fossilis lege *Fluvialis*. pag. 34. lin. 44. pro Hippocrates lege *Hippocrates*. pag. 36. lin. 15. pro probebant lege *prabebant*. pag. 38. lin 18. post meminit dele *s* Ibid lin. 22. post necessitas est adde, Ibid. lin. 41. pro candidum lege *candidus*. Ibid in Margine, lin. 8. pro à γρα lege *ἀγρα*. pag. 39. lin. 36. pro cupidæ lege *cupedia*. Ibid. lin. 45. pro minus lege *minus*. pag. 40. lin. 46. pro cibs lege *cibo*. Ibid. lin. 55. pro Lypothymias lege *Lipothymias*. pag. 42. lin. 3. pro vicinas lege *vicinas*. pag. 50. lin. 6. pro terram que lege *terramque*. Ibid. lin. 12. pro adventu lege *adveneriu*. pag. 52. lin. 11. pro dyspnæa lege *dyspnoea*. pag. 63. lin. 60. pro ciecos lege *cacos*. pag. 69. lin 28. pro dyspneâ lege *dyspnoâ*. pag. 71. lin. 34. & 35. pro Medicinæ lege *Medecina*. Ibid. lin. 43. pro horum lege de *his*. pag. 72. lin. 17. pro excogitabant lege *excogitarent*. pag. 75. lin. 8. pro hunc illive lege *hoc allove*. pag. 80. lin. 4. pro Ventriculo lege *Ventriculo*. pag. 87. lin. 26. pro Caryophillatæ lege *Caryophyllata*. Ibid. in marg. lin. 1. pro Rachetad. lege *Rachetads*. pag. 94. lin. 19. pro medicus lege *medius*. pag. 99. lin. 55. pro aurem lege *autem*. Ibid. lin. 46. pro violatiles lege *volatiles*. Ibid. lin. 53. pro corradit lege *corradit*.

Errata corrigenda in Libro Primo & Secundo Partis Secundæ.

Pag. 3. lin 16. pro plæviæ lege *plaviâ*. Ibid. lin. 24. pro similiaris lege *similares*. pag. 8. lin. 58. pro Manumæ lege *Muræna*. Ibid. lin. 41. pro West-from lege *West from*. pag. 9. lin. 4. pro Vulgatis lege *Vulgares*. pag. 11. in Margine lin. 22. pro Astralagus lege *Astragalus*. pag. 13. lin. 57. pro sequentibus lege *sequentibus*. pag. 15. lin. 53. quod in, dele *in*. pag. 17. lin. 39. pro Neotricas lege *Neotericas*. pag. 19. lin. 46. pro Libra unica lege *Libram unicam*. pag. 23. lin. ult. pro adstringant lege *adstringunt*. pag. 33. lin. 35. pro cathretscum lege *catharcticum*. pag. 39. lin. 10. pro Musus lege *Museum*. Ibid. lin. 20. pro hobetur lege *habetur*. Ibid. lin. 31. pro intertaneorum lege *interaneorum*. pag. 43. lin. 50. pro Dalechampy lege *Dalechampii*. pag. 44. in marg. lin. 16. pro Ponrentilla lege *Potentilla*. pag. 45. lin. 25. pro dyssentenas lege *dysenterias*. pag. 49. lin. 24. pro Cerinthiacis lege *Corinthiacis*. pag 50. lin. 17. pro Donna lege *Donna*. Ibid. lin. 14. pro Donna lege *Donna*. pag. 55. lin. 17. herbæ in dele *in*. Ibid. lin. 45. pro cerules lege *carules*. pag. 57. col. 1. lin. 38. pro vulgare lege *vulgaris*. pag. 58. col. 1. lin. 1. pro Cicere lege *Cicero*. pag. 59. col. 1. lin. 1. pro Typhynum lege *Typhinum*. pag. 69. lin. 32. Post etiam dele &. Ibid. lin. 43. pro Oxon. lege *Oxon*. pag. 74. lin. 31. pro calore lege *colore*. pag. 81. in marg. lin. 23. pro Consodila lege *Consolida* pag. 85. lin. 50. pro Shee-Vetch lege *Shee-Vetch*. pag. 95. lin. 45. pro [illegible] lege [illegible]. pag. 100. lin. 2. pro senat lege *sanat*. Ibid. lin. 3. pro in est lege *inest*. Ibid. lin. 12. pro interunt lege *interunt*. pag. 104. lin. 53. pro speciosiore lege *speciosiore*. Ibid. lin. 55. pro Verticillatas lege *Verticillatas*. pag. 107. lin. 1. pro Monspessulanas lege *Monspessulanus*. Ibid. lin. 18. pro recentis lege *recentes*.

Errata corrigenda in Libro Tertio & quarto Partis Secundæ

Pag. 8. lin. 23. pro Ætris lege *Æris*. pag. 8. in marg. lin. 15. & 16. pro Româ lege *Româ*. pag. 9. lin. 25. pro sunt lege *est*. pag. 14. lin. pro cum Volatus valido enim lege *nim enim Volatus valido*. Ibid lin. 48. pro milliaria lege *millia*. pag. 16 lin. 20. pro annum lege *anum*. pag. 18. lin. penult. dele : pag. 20. lin. 45. pro Colymbus lege *Colymbus*. pag. 23. lin. 4. pro Balenarum lege *Balanarum* pag. 26. lin. 31. pro Rondeletii lege *Rondeletii*. pag. 44. lin. 49 pro Napthæ lege *Naphtha*. pag. 45. in marg lin. 6. pro ub lege *ubi*. pag. 46. lin 41. pro representent lege *repræsentent*. pag. 47. lin. 18. pro concretus instar striarum lege *concretus instar striarum*. pag. 48. lin. 27. pro Lapidicinâ lege *Lapicidinâ*. pag. 52. lin. 5. pro corpus fusile lege *corpus fossile*. pag. 54. lin. 20. pro mederu lege *medetur*. Ibid. in marg. lin. 29. pro Ævis lege *Æris*.

Errata alia leviora (quæ vel in ipso Opere, vel Epistolis, vel alibi occurrunt) æquus Lector facilè inter legendum corriget.

F I N I S.

I N D E X

Alphabeticus rerum præcipuarum, quæ in Libro Quarto & ultimo Partis secundæ Prodromi Naturalis Historiæ Scotiæ tractantur, qui agit de Fossilibus & Marinis.

A

B

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

L.

ORDO OPERIS.

P*Rodromo huic Naturalis Historiæ* Scotiæ *Nuncius* Scoto-Britannus *de* Atlante Scotico *præmissus est, quòd in eo naturalis* Regionis *divisio habeatur,* & Regiones *eo ordine, quo jacent, dispositæ sint, adeoque Descriptionis vicem supplere possit. Operæpretium quoque nobis visum est Institutum nostrum de* Atlante Scotico *edendo omnibus hoc pacto significare, ut, siqui sint, apud quos vel Manuscripta, vel Tabulæ Geographicæ, vel* Inscriptiones *Antiquæ sint, quæ* Atlantem *nostrum illustrare poterint, illico nobis dignentur communicare,* & *honorifica eorum mentio in opere fiet.*

Ipsum verò Opus Prodromum in duas Partes divisum est.

Prima *Generalis duos continet Libros;*

Quorum primus agit de Aëre, Aquis, Locis & *Incolis* Scotiæ.

In Secundo de Morbis *in* Scotiâ *grassantibus, de* Methodo *iis medendi,* & *de* Medicinâ *Indigenâ agitur.*

Secunda Pars *Specialis est,* & *quatuor Libris constat:*

Quorum primus de Plantis *in* Scotiâ *sponte nascentibus agit.*

Secundus de Plantis Scotiæ *Hortensibus.*

Tertius de Animalibus Scotiæ *tam feris quàm domesticis.*

Quartus de Mineralibus Metallis & *Marinis.*

Singulis autem Libris præmittitur Index Capitum, qui singulorum Capitum Titulos *explicat.*

Sub calcem verò utriusque Partis Indices Rerum *copiosi adjecti sunt.*

EDINBURGH

The Tenth day of April, 1684.

THE LORDS of His *Majesties* Privy Council having appointed some of their Number, to revise the Book published by Sir *Robert Sibbald* His *Majesties* Physician in Ordinar and Geographer, Intituled *Scotia illustrata sive Prodromus Historiæ Naturalis*; and having considered the report made by them of the usefulness thereof; do give and grant to the said Sir *Robert Sibbald*, and to his Heires and Assigneyes the sole Priviledge of causing Print the said Book, and discharge all others to print or reprint the same without his or their licence, for the space of nineteen years, or to import the same reprinted abroad into this Kingdom during the said space, under the penalty of Confiscation of such Copies to his [illegible] or their use, and being further punished for their contempt. Ext. by me

WILL. PATERSON.
Cls. Sti. Concilii.

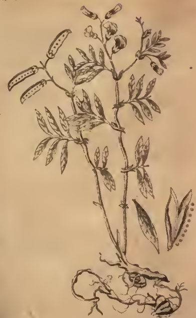
APPROBATIO

Regii Medicorum Collegii Præsidis & Censoris.

CUm Robertus Sibbaldus *M. D. Eques Auratus & Medicus Regis Ordinarius Regiique Medicorum Collegii apud* Edinburgum *Socius, opus Sacræ suæ Majestatis jussu a se elaboratum, nobis perlegendum exhibuerit, quod* Scotiam *Illustratam sive* Naturalis Historiæ Prodromum *inscripsit Ac in eo nihil sit quod bonis moribus contrarium sit, multa verò reperiantur quæ ad scientias & Artes promovendas inserviant; dignum censemus quod in publicam lucem emittatur, in cujus rei fidem subscriptiones nostras manuales appposuimus primo die* Aprilis *Anno Domini*, 1684.

AR. STEVENSON. C.M.R.P.
ANDR. BALFOURE. C.M.R.C.

Tab 1

· Astragalus Sylvaticus Thaly ·

Tab 2

· Rosa Ciphiana ·

Tab. 3

Tab 4

Tab 5
1
2
3
4
Excud. Jo. Rei.

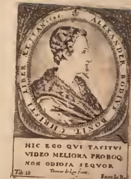
Tab 6
1
2
3

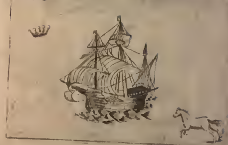

Tab 7

ALEXANDER BODIVS BONIE. CHRISTI LIBER ÆT. 1 AN. 1596
HIC EGO QVI TACITVS
VIDEO MELIORA PROBOQ
NON ODIOSA SEQVOR

Tab. 8

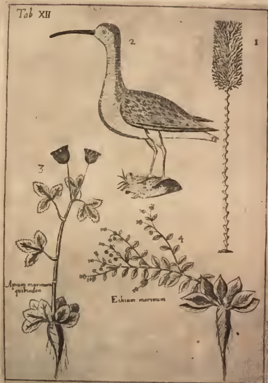

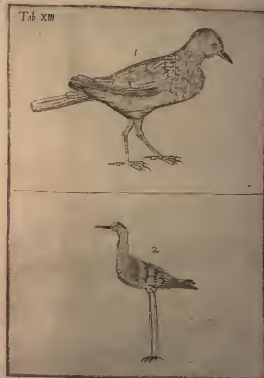

Tab 9
1
2
Anser Bassanus
3

Tab XI
Himantopus
1
2
3
4

Tab XII
1
2
3
4
Apium marinum quibusdam
Echium marinum

Tab XIII
1
2

Tab: 14
Capricalca fæmina
1
Cataractes nostras
2
Geo. Mann fecit

Tab 15
1
Colymbus maximus stellatus
2
3
Cataphractus

Tab 16

Tab 17

Scorpius marinus nostras

Mustela marina vivipara
Aculeatus marinus major
Acus Aristotelis cauda serpentina

Tab 19

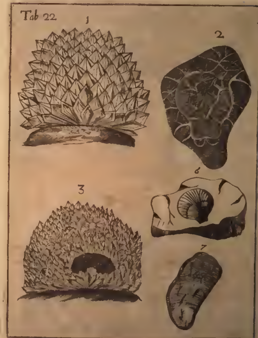

1
2
3
4

Tab. 18

Tab. 20
1
2
3

Tab 21
1
2
3
4
Tadorna Bellonii

Tab 22
1
2
3
6
7